

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky fond regionálneho rozvoja
OP Integrovaná infraštruktúra 2014 – 2020

MINISTERSTVO
DOPRAVY A VÝSTAVBY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

MINISTERSTVO
HOSPODÁRSTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Malé a stredné podnikanie v číslach v roku 2021

Bratislava | 2022

Vydavateľ:
Slovak Business Agency

© SBA, Bratislava, 2022

Všetky práva vyhradené. Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

Neprešlo jazykovou úpravou.

OBSAH

Zoznam tabuliek	4
Zoznam grafov	5
Zoznam máp	6
Zoznam skratiek	6
Úvod	7
1 Definícia malých a stredných podnikov	9
2 Stav a vývoj početnosti MSP	12
2.1 Fyzické osoby – podnikatelia	22
2.2 Právnické osoby – podniky	28
2.3 Rodová a veková štruktúra podnikateľov	32
2.4 Rýchlorastúce spoločnosti	36
3 Dynamika vývoja podnikateľských subjektov	39
3.1 Vznik a zánik podnikateľov podľa metodiky Eurostatu	40
3.2 Vznik a zánik podľa metodiky SBA	45
4 Regionálne hľadisko podnikania MSP	50
5 Charakteristika zamestnanosti v MSP	57
6 Ekonomické ukazovatele MSP	65
6.1 Tržby vo vybraných odvetviach	66
6.2 Hrubá produkcia	71
6.3 Pridaná hodnota	72
6.4 Produktivita práce	77
6.5 Zisk pred zdanením.....	78
6.6 Tvorba hrubého fixného kapitálu.....	80
7 Postavenie MSP v zahraničnom obchode SR	82
7.1 Vývoz MSP.....	83
7.2 Dovoz MSP.....	86
8 High-tech ukazovatele MSP	88
8.1 Početnosť a štruktúra MSP v high-tech odvetviach.....	89
8.2 Vývoj tržieb, investícií a zamestnanosti MSP v high-tech odvetviach.....	93
9 Využívanie IKT v MSP	97
10 Výskumno-vývojová činnosť MSP	102
Záver	107
Prílohy	110

Zoznam tabuliek

Tab. č. 1: Aktívne podnikateľské subjekty podľa právnej formy a veľkostnej kategórie k 31. 12. 2021.....	13
Tab. č. 2: Početnosť malých a stredných podnikov podľa odvetvového členenia.....	16
Tab. č. 3: Veľkostná štruktúra podnikateľského sektora v SR a EÚ v roku 2019.....	19
Tab. č. 4: Rodové zloženie fyzických osôb – podnikateľov podľa právnej formy.....	32
Tab. č. 5: Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov podľa právnej formy v roku 2021.....	34
Tab. č. 6: Vývoj početnosti rýchlorastúcich podnikov na Slovensku 2015-2019	37
Tab. č. 7: Rýchlorastúce začínajúce podniky (gazely) v SR v rokoch 2018 a 2019.....	38
Tab. č. 8: Vznik PO a FO – podnikateľov v SR podľa veľkostnej kategórie počtu zamestnancov a ekonomickej činnosti	40
Tab. č. 9: Zánik PO a FO – podnikateľov v SR podľa veľkostnej kategórie počtu zamestnancov a ekonomickej činnosti	41
Tab. č. 10: Podiel aktívnych subjektov v jednotlivých rokoch od svojho vzniku (tzv. miera prežitia) vo vybraných odvetviach v SR v roku 2019.....	42
Tab. č. 11: Miera prežitia PO a FO podnikateľov podľa kohortného prístupu.....	42
Tab. č. 12: Vývoj počtu vzniknutých MSP podľa právnych foriem na základe údajov z Registra organizácií ŠÚ SR.....	45
Tab. č. 13: Vývoj počtu vzniknutých MSP podľa odvetví na základe údajov z Registra organizácií ŠÚ SR.....	46
Tab. č. 14: Vývoj počtu zaniknutých podnikateľských subjektov podľa právnych foriem na základe údajov z Registra organizácií ŠÚ SR	48
Tab. č. 15: Vývoj počtu zaniknutých podnikateľských subjektov podľa odvetví na základe údajov z Registra organizácií ŠÚ SR	48
Tab. č. 16: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov podľa údajov z Registra organizácií ŠÚ SR.....	49
Tab. č. 17: Počet podnikateľských subjektov podľa krajov a právnej formy v roku 2021	51
Tab. č. 18: Indexy zamestnanosti vo vybraných odvetviach hospodárstva v roku 2020 a 2021	58
Tab. č. 19: Počet zamestnaných osôb podľa veľkostnej kategorizácie	59
Tab. č. 20: Porovnanie zamestnanosti podľa veľkostných kategórií podnikov v SR a EÚ v roku 2019.....	62
Tab. č. 21: Výška priemernej mzdy podľa veľkostných kategórií podnikov v období 2019-2021	63
Tab. č. 22: Vývoj tržieb za vlastné výkony a tovar v priemysle podľa veľkostných kategórií podnikov a právnych foriem (v mil. Eur).....	67
Tab. č. 23: Vývoj stavebnej produkcie podľa veľkostných kategórií podnikov a právnych foriem (v mil. Eur)..	68
Tab. č. 24: Tržby za vlastné výkony a tovar v službách (vrátane obchodu) podľa veľkostných kategórií podnikov a právnych foriem (v mil. Eur)	69
Tab. č. 25: Vývoj pridanej hodnoty právnických osôb – nefinančných korporácií podľa veľkostných kategórií podnikov a právnych foriem (v mil. Eur)	73
Tab. č. 26: Podiel MSP v high-tech odvetvia na celkovom počte MSP v odvetviach priemyselnej výroby a služieb.....	91
Tab. č. 27: Výdavky podnikateľského sektora na výskum a vývoj podľa veľkostnej kategorizácie (v mil. Eur) 103	
Tab. č. 28: Počet podnikateľských subjektov podľa jednotlivých odvetví a veľkostných kategórií podnikov k 31.12.2021	111
Tab. č. 29: Počet fyzických osôb - podnikateľov podľa jednotlivých odvetví a veľkostných kategórií podnikov k 31.12.2021	112
Tab. č. 30: Počet živnostníkov podľa jednotlivých odvetví a veľkostných kategórií podnikov k 31.12.2021	113
Tab. č. 31: Počet právnických osôb - podnikov podľa jednotlivých odvetví a veľkostných kategórií podnikov k 31.12.2021	114
Tab. č. 32: Rozdelenie sektorov priemyselnej výroby podľa technologickej úrovne priemyselnej výroby na základe klasifikácie SK NACE.....	115
Tab. č. 33: Rozdelenie sektorov služieb podľa znalostnej intenzity a technologickej úrovne služieb na základe klasifikácie SK NACE.....	116

Zoznam grafov

Graf č. 1: Štruktúra MSP podľa veľkostných kategórií podnikov.....	14
Graf č. 2: Štruktúra MSP podľa právnych foriem v roku 2021	14
Graf č. 3: Vývoj počtu malých a stredných podnikov v SR podľa právnych foriem	15
Graf č. 4: Vývoj miery podnikateľskej aktivity MSP v SR.....	15
Graf č. 5: Odvetvová štruktúra MSP v roku 2021.....	16
Graf č. 6: Medziročná zmena počtu MSP – PO a FO – podnikateľov podľa odvetví (2021 a 2020).....	17
Graf č. 7: Vývoj štruktúry MSP podľa odvetví v rokoch 2012 - 2021	18
Graf č. 8: Odvetvová štruktúra MSP podľa veľkostných kategórií v roku 2021.....	18
Graf č. 9: Vlastnícka štruktúra MSP v roku 2021	19
Graf č. 10: Podiel mikropodnikov na celkovom počte podnikov v nefinančnej podnikovej ekonomike v krajinách EÚ v roku 2019	20
Graf č. 11: Počet malých a stredných podnikov na 100 obyvateľov v krajinách EÚ v roku 2019.....	21
Graf č. 12: Porovnanie odvetvovej štruktúry MSP na Slovensku s EÚ v roku 2019	21
Graf č. 13: Štruktúra FO – podnikateľov podľa právnej formy v roku 2021	23
Graf č. 14: Vývoj počtu živnostníkov v SR v rokoch 1996-2021	24
Graf č. 15: Vývoj počtu podnikateľov - slobodné povolania a SHR v rokoch 1996-2021	24
Graf č. 16: Odvetvová štruktúra fyzických osôb – podnikateľov v roku 2021	25
Graf č. 17: Počet živnostníkov podľa jednotlivých odvetví v roku 2021.....	26
Graf č. 18: Štruktúra živnostníkov podľa odvetví v rokoch 2012-2021.....	26
Graf č. 19: Podnikajúce osoby v slobodných povolaniach podľa odvetví v roku 2021	27
Graf č. 20: Vývoj počtu MSP - právnických osôb v rokoch 2012 - 2021	28
Graf č. 21: Odvetvová štruktúra MSP – právnických osôb v roku 2021.....	29
Graf č. 22: Štruktúra MSP-PO podľa odvetví v rokoch 2012-2021.....	29
Graf č. 23: Vývoj početnosti MSP-PO podľa právnej formy v rokoch 2012-2021.....	30
Graf č. 24: Vývoj počtu žien FO - podnikateľiek a ich podielu na celkovom počte FO – podnikateľov	33
Graf č. 25: Vývoj vekovej štruktúry fyzických osôb – podnikateľov	34
Graf č. 26: Podiel žien na celkovom počte podnikateľov v jednotlivých krajinách EÚ v rokoch 2020-2016	35
Graf č. 27: Veková štruktúra podnikateľov vo vybraných krajinách EÚ v roku 2020.....	36
Graf č. 28: Podiel rýchlorašúcich podnikov podľa zamestnanosti na celkovom počte aktívnych podnikateľských subjektoch podľa krajín v rokoch 2019 a 2015	37
Graf č. 29: Podiel vzniknutých PO a FO – podnikateľov vo vybraných odvetviach a krajinách EÚ v roku 2019 (%).....	43
Graf č. 30: Podiel zaniknutých PO a FO – podnikateľov vo vybraných odvetviach a krajinách EÚ v roku 2019 (%).....	43
Graf č. 31: Miera prežitia PO a FO – podnikateľov po dvoch rokoch od vzniku podľa krajín a odvetví v roku 2019 (%).....	44
Graf č. 32: Štruktúra MSP podľa dátumu vzniku subjektu (k 31.12.2021).....	47
Graf č. 33: Vývoj počtu MSP-PO v krajinách SR, 2012 - 2021	52
Graf č. 34: Vývoj počtu FO-podnikateľov v krajinách SR, 2012-2021	54
Graf č. 35: Počet zamestnaných osôb podľa veľkostnej kategorizácie a právnych foriem	60
Graf č. 36: Zamestnanosť v podnikovej ekonomike podľa veľkostných kategórií podnikov v roku 2021	61
Graf č. 37: Podiel MSP (vrátane FO - podnikateľov) na zamestnanosti v národnom hospodárstve SR v roku 2021	61
Graf č. 38: Podiel MSP - PO na zamestnanosti v jednotlivých odvetviach v roku 2021	61
Graf č. 39: Podiel MSP na zamestnanosti v nefinančnej podnikovej ekonomike vo vybraných krajinách EÚ v roku 2019	63
Graf č. 40: Štruktúra tržieb vybraných odvetví a stavebnej produkcie v roku 2021	70
Graf č. 41: Podiel MSP na tržbách v nefinančnej podnikovej ekonomike vo vybraných krajinách EÚ v roku 2019	70
Graf č. 42: Vývoj hrubej produkcie podľa veľkostných kategórií podnikov (PO – nefinančných korporácií) v mil. Eur.....	72
Graf č. 43: Vývoj pridanej hodnoty podľa veľkostných kategórií podnikov (PO - nefinančných korporácií), v mil. Eur.....	73
Graf č. 44: Trend vývoja pridanej hodnoty podľa veľkostných kategórií podnikov (2008 = 100)	74
Graf č. 45: Odvetvová štruktúra pridanej hodnoty nefinančných MSP – PO v rokoch 2017-2021	75
Graf č. 46: Medziročná zmena pridanej hodnoty nefinančných MSP – PO podľa odvetví v roku 2021	75
Graf č. 47: Veľkostná štruktúra pridanej hodnoty nefinančných MSP – PO v roku 2021 podľa odvetví.....	76

Graf č. 48: Podiel MSP na pridanej hodnote v nefinančnej podnikovej ekonomike vo vybraných krajinách EÚ v roku 2019	76
Graf č. 49: Produktivita práce MSP v nefinančnej podnikovej ekonomike vo vybraných krajinách EÚ v roku 2019 (v tis. Eur).....	77
Graf č. 50: Vývoj finančnej produktivity práce v SR v rokoch 2010 – 2020.....	78
Graf č. 51: Vývoj zisku pred zdanením podľa veľkostných kategórií podnikov (PO – nefinančných korporácií) v mil. Eur.....	79
Graf č. 52: Vývoj podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom.....	79
Graf č. 53: Vývoj tvorby hrubého fixného kapitálu podľa veľkostných kategórií podnikov (PO – nefinančných korporácií) v mil. Eur	80
Graf č. 54: Objem a štruktúra vývozu podľa veľkostných kategórií podnikov, 2017-2021	83
Graf č. 55: Teritoriálna štruktúra vývozu MSP v roku 2021.....	84
Graf č. 56: Podiel MSP na celkovom vývoze do krajín EÚ v roku 2019.....	85
Graf č. 57: Podiel MSP na celkovom vývoze do krajín mimo EÚ v roku 2019.....	85
Graf č. 58: Objem dovozu podľa veľkostných kategórií podnikov v rokoch 2017 – 2021	86
Graf č. 59: Teritoriálna štruktúra dovozu MSP v roku 2021.....	87
Graf č. 60: Vývoj salda obchodnej bilancie MSP a veľkých podnikov (v mil. Eur).....	87
Graf č. 73: Podiel podnikov s vlastnou webovou stránkou, 2017-2021	98
Graf č. 74: Používanie služieb cloud computing 2017-2021.....	99
Graf č. 75: Podiel podnikov predávajúcich on-line, 2017-2021.....	100
Graf č. 76: Podiel MSP (10-249) predávajúcich online, 2021 a 2012.....	100
Graf č. 77: Vývoj výdavkov na výskum a vývoj podľa veľkostných kategórií podnikov (v mil. Eur).....	104
Graf č. 78: Štruktúra výdavkov na výskum a vývoj MSP podľa zdrojov financovania v roku 2020.....	104
Graf č. 79: Podiel MSP na výdavkoch podnikového sektora do výskumu a vývoja vo vybraných krajinách EÚ (2019).....	105
Graf č. 80: Podiel výdavkoch MSP do výskumu a vývoja na HDP vo vybraných krajinách EÚ (2019).....	105

Zoznam máp

Mapa č. 1: Miera podnikateľskej aktivity MSP-PO podľa okresov v roku 2020.....	53
Mapa č. 2: Miera podnikateľskej aktivity FO – podnikateľov podľa okresov v roku 2020.....	55

Zoznam skratiek

EÚ	Európska únia
FO	fyzická osoba
HV	hospodársky výsledok
MSP	malé a stredné podniky
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
PO	právnická osoba
SBA	Slovak Business Agency
SHR	samostatne hospodáriaci roľník
SR	Slovenská republika
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky

Úvod

Slovak Business Agency v rámci svojich aktivít zameraných na podporu rozvoja a rastu malého a stredného podnikania (MSP) na Slovensku vykonáva pravidelný monitoring a výskum podnikateľského prostredia s dôrazom na sektor malého a stredného podnikania. Vypracované analytické materiály slúžia ako informačné a analytické vstupy v súvislosti s prípravou a realizáciou politiky podpory a rozvoja malého a stredného podnikania.

Dynamický rozvoj malého a stredného podnikania je jedným zo základných predpokladov zdravého ekonomického vývoja krajiny. Malé a stredné podniky na Slovensku tvoria 99,9 % podiel z celkového počtu podnikateľských subjektov, poskytujú v podnikovej ekonomike pracovné príležitosti takmer trom štvrtinám (74 %) aktívnej pracovnej sily a podieľajú sa viac ako polovicou (55 %) na tvorbe pridanej hodnoty. 97 % malých a stredných podnikov tvoria mikropodniky zamestnávajúce menej ako 10 zamestnancov. Viac ako tri štvrtiny malých a stredných podnikov je aktívnych v odvetviach ako obchodné služby, obchod, stavebníctvo a priemysel.

Slovenské hospodárstvo zaznamenalo v roku 2021 rast svojej výkonnosti, po predchádzajúcom poklese z roku 2020. Oživenie ekonomickej aktivity bolo príznačné aj pre sektor malých a stredných podnikateľov. Na rozdiel od prvého roku koronakrízy (2020), sa MSP už vedeli lepšie vysporiadať s negatívnymi dopadmi pandémie, čo sa prejavilo aj v podobe zvýšeného počtu aktívnych malých a stredných podnikov na Slovensku. Pozitívny vývoj zaznamenali všetky dôležité ekonomické ukazovatele MSP. Napriek ekonomickému oživeniu si však malé a stredné podniky už druhý rok po sebe nedokázali udržať svoju zamestnanosť.

Konkurencieschopnosť slovenských podnikov je určovaná predovšetkým prostredím, v ktorom vyvíjajú svoje aktivity. Zmeny v podnikateľskom prostredí sa s určitým časovým odstupom premietajú aj do kvantitatívnych charakteristík sektora malých a stredných podnikov. V materiáli je prezentované zhodnotenie stavu sektora malého a stredného podnikania v roku 2021 na základe štatistických informácií v kontexte jeho vývoja za posledných niekoľko rokov a porovnanie dostupných údajov o malom a strednom podnikaní na Slovensku a v krajinách EÚ. Vyhodnotené sú štatistické údaje týkajúce sa malých a stredných podnikov v závislosti od jednotlivých právnych foriem, veľkostných kategórií, odvetvového členenia a regionálnej príslušnosti. Význam malých a stredných podnikov v hospodárstve Slovenska je analyzovaný prostredníctvom hodnotenia postavenia malých a stredných podnikov na vybraných ekonomických ukazovateľoch, zamestnanosti a v zahranično-obchodnej oblasti.

Organizačná štruktúra sektora malých a stredných podnikov zahrňujúca počet podnikateľských subjektov, odvetvové členenie, rodové a vekové zloženie sú podrobne vyhodnotené v kapitole 2. V kapitole 3 je vyhodnotená dynamika vývoja podnikateľských subjektov. V kapitole 4 sú analyzované regionálne aspekty vývoja MSP z hľadiska krajov a okresov SR. Nasledujúca časť (kapitola 5) je venovaná hodnoteniu vplyvu MSP na zamestnanosť. Postavenie MSP v ekonomike SR je analyzované v kapitole 6 prostredníctvom hodnotenia vývoja vybraných ekonomických ukazovateľov MSP. Kapitola 7 sa zameriava na oblasť zahranično-obchodných aktivít MSP. V posledných tematických kapitolách (kapitola 8 až 10) je prezentovaný vývoj high-tech ukazovateľov, stav využívania

informačných a komunikačných technológií a výskumno-vývojová činnosť sektora MSP. Pre lepšiu ilustráciu jednotlivých ukazovateľov je publikácia doplnená o grafické a mapové objekty.

Hodnotenie stavu sektora malých a stredných podnikov v tejto publikácii vychádza zo spracovania údajov pochádzajúcich zo zdrojov Štatistického úradu SR (ŠÚ SR) a DataCentra. Zdrojom údajov za krajiny EÚ je Eurostat. Štatistické informácie uvedené v materiáli predstavujú výber z podrobnejších hodnotení jednotlivých aspektov podnikania MSP, ktoré sú prezentované vo forme osobitných štatisticko-analytických výstupov vydávaných SBA (Postavenie MSP v zahraničnom obchode SR, Analýza rodovej a vekovej štruktúry FO - podnikateľov, Vznik a zánik podnikateľských subjektov v SR, Analýza finančných ukazovateľov MSP).

A magnifying glass is positioned over a blue grid background. The letters 'MSP' are written in white, bold, sans-serif font on the grid.

MSP

1

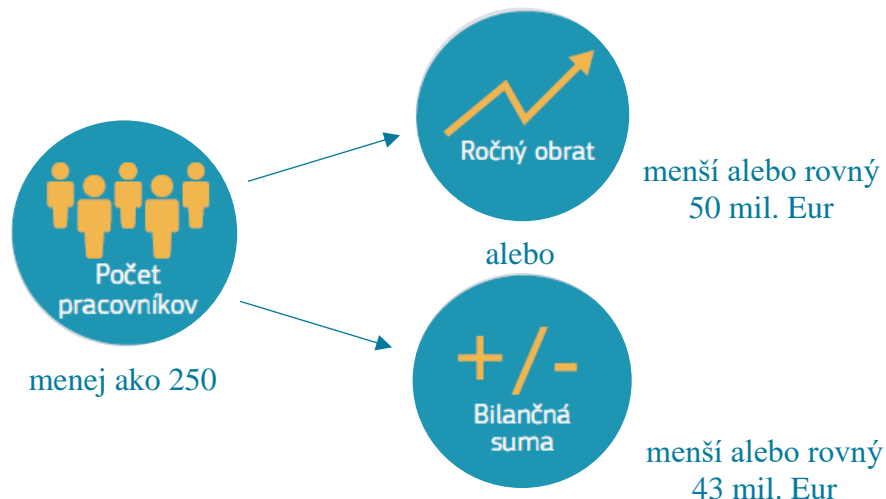
DEFINÍCIA MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOV

Európska komisia (EK) definuje podnik ako subjekt, ktorý vykonáva hospodársku činnosť, bez ohľadu na jeho právnu formu. Určujúcim faktorom je pritom hospodárska činnosť, nie právna forma. Z tohto dôvodu možno podľa EK medzi podniky zaradiť samostatne zárobkovo činné osoby a rodinné podniky, ktoré vykonávajú remeselnícke alebo iné činnosti, obchodné spoločnosti, partnerstvá alebo združenia, ktoré pravidelne vykonávajú hospodársku činnosť.

Slovak Business Agency v tomto materiáli uplatňuje veľkostné kategórie podnikov vyplývajúce z odporúčania Európskej komisie č. 2003/361/ES zo 6. mája 2003 o definícii mikro, malých a stredných podnikov¹ a nariadenia Komisie (EÚ) č. 651/2014 prílohy I. Vychádzajúc z vyššie uvedených dokumentov sa pri definícii MSP posudzujú tieto tri kritériá:

Najdôležitejším veľkostným kritériom, ktoré musí byť vždy splnené je kritérium zamestnanosti resp. počet pracovníkov. Kritérium počtu pracovníkov je však doplnené ďalšími dvoma finančnými kritériami, z ktorých musí podnik splňať aspoň jedno z nich. **Pri zaradení podniku medzi MSP** sa tak porovnáva jedna z nasledujúcich možných kombinácií hodnotenia: (1) počet pracovníkov a ročný obrat, alebo (2) počet pracovníkov a celková ročná bilančná suma.

Hodnotenie veľkostnej typológie podniku podľa odporúčania Európskej komisie umožňuje zachytiť skutočný rozsah, výkonnosť podniku a jeho postavenie v porovnaní s konkurenciou v rôznych oblastiach hospodárskej činnosti. V prípade, ak MSP nedodrží jedno z dvoch finančných kritérií (ročný obrat alebo celkovú ročnú bilančnú sumu), podnik si naďalej zachováva status MSP. K zmene postavenia podniku ako MSP, prípadne malého podniku alebo mikropodniku v rámci množiny MSP, dochádza až po prekročení veľkostných kritérií v dvoch po sebe nasledujúcich účtovných obdobiach.

¹ Kompletne znenie odporúčania Komisie 2003/361/ES o definícii MSP je dostupné online na: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reco/2003/361/oj>

Na základe tohto vymedzenia sa do skupiny malých a stredných podnikov zaraďujú podnikateľské subjekty, ktoré zamestnávajú menej ako 250 osôb, a ktorých ročný obrat nepresahuje 50 miliónov Eur a/alebo celková ročná súvaha nepresahuje 43 miliónov Eur. Jednotlivé veľkostné kategórie malých a stredných podnikov sú určené podľa hraničných hodnôt vyššie uvedených kritérií, pričom rozlišujeme tri kategórie:

a/alebo

Mikropodnik	menej ako 10	nižší alebo rovný 2 mil. Eur	nižšia alebo rovná 2 mil. Eur
Malý podnik	menej ako 50	nižší alebo rovný 10 mil. Eur	nižšia alebo rovná 10 mil. Eur
Stredný podnik	menej ako 250	nižší alebo rovný 50 mil. Eur	nižšia alebo rovná 43 mil. Eur

Hraničné hodnoty sú určené na základe odporúčania Európskej komisie 2003/361/ES o definícii MSP. Údaje o počte pracovníkov, obrate a celkovej ročnej bilančnej sume sa podľa odporúčania získavajú výlučne z účtovnej závierky podniku za posledné schválené účtovné obdobie a vypočítavajú sa na ročnom základe. V prípade novozaložených podnikov, ktorých účtovná závierka ešte nebola schválená sa uplatňujú údaje získané čestným odhadom vykonaným v priebehu finančného roka. Hodnoty veľkostných kritérií a ich (ne)prekročenie sa sleduje v deň účtovnej závierky.

V tomto materiáli je pri všetkých ukazovateľoch uplatňované kritérium členenia podnikateľských subjektov do kategórie MSP – podľa počtu zamestnancov. Výnimku predstavujú len finančné ukazovatele (kapitola 6), pri ktorých je okrem kritéria počtu zamestnancov zohľadňovaná aj výška ročného obratu. V prípadoch, kde sa nerozlišuje samostatne kategória mikropodnik, sú zaradené medzi malé podniky všetky subjekty s počtom zamestnancov 0 - 49. Uvedená kategorizácia umožňuje porovnanie stavu MSP v Slovenskej republike so stavom podnikateľského sektora v Európskej únii.

2

STAV A VÝVOJ POČETNOSTI MSP

Rok 2021 sa v podnikateľskom sektore na Slovensku niesol v duchu pokračujúcej pandémie Covid-19. Toto obdobie možno charakterizovať vysokou nestabilitou a nepredvídateľnosťou vývoja s prijímaním a uvoľňovaním rôznych protipandemických opatrení, ktoré priamo alebo nepriamo zasiahli aj segment malých a stredných podnikov. Na rozdiel od prvého roku koronakrízy – 2020 sa však MSP už vedeli lepšie vysporiadať s negatívnymi dopadmi pandémie, čo sa prejavilo v podobe zvýšeného počtu aktívnych malých a stredných podnikov na Slovensku.

Z údajov Štatistického úradu SR vyplýva, že počet malých a stredných podnikateľov na Slovensku medziročne vrátil o 6,2 %. **Na konci roka 2021 bolo v Registri organizácií ŠÚ SR zapísaných 634 309 aktívnych MSP.** V porovnaní s rokom 2020 sa ich počet zvýšil o 37 138, čo predstavuje najvyšší medziročný prírastok MSP v sledovanom období. Pri pohľade na jednotlivé veľkostné kategórie podnikov (zobrazené v tabuľke č. 1) **došlo k najdynamickejšiemu nárastu početnosti v skupine mikropodnikov s 0-9 zamestnancami, medziročne o 6,4 %, resp. 37 175 subjektov.** V prípade ostatných veľkostných kategórií MSP neboli zaznamenané výraznejšie zmeny. Počet veľkých podnikov sa po predchádzajúcom poklese, spôsobeným hlavne pandemiou Covid-19, zvýšil o 2,0 %.

Podnikateľské prostredie na Slovensku sa dlhodobo vyznačuje vysokým zastúpením mikropodnikov. **Z celkového počtu aktívnych podnikateľských subjektov v roku 2021 tvorili mikropodniky až 97,3 %.** V absolútnom vyjadrení to predstavuje 618 115 subjektov. Štruktúru podnikateľských subjektov ďalej doplnili **malé podniky s podielom 2,1 %** (v absolútnom vyjadrení 13 469) **a stredné podniky s najmenším zastúpením 0,4 %, resp. 2 725 subjektov.** Podiel veľkých podnikov na celkovom počte aktívnych podnikateľských subjektov zostal zachovaný z predchádzajúcich rokov na úrovni 0,1 %, čo v absolútnom vyjadrení znamená 655 subjektov.

Tab. č. 1: Aktívne podnikateľské subjekty podľa právnej formy a veľkostnej kategórie k 31. 12. 2021

Veľkostné kategórie / právne formy	Podniky	Živnostníci	Slobodné povolania	SHR	Spolu		Index 2021/2020
					Abs.	Podiel v %	
Mikropodniky (0 - 9)	242 239	349 257	22 943	3 676	618 115	97,3%	↑ 106,4
Malé podniky (10 - 49)	12 511	940	10	8	13 469	2,1%	↓ 99,8
Stredné podniky (50 - 249)	2 688	36	1	0	2 725	0,4%	↓ 99,5
Veľké podniky (250 a viac)	652	3	0	0	655	0,1%	↑ 102,0
Spolu MSP (0 - 249)	257 438	350 233	22 954	3 684	634 309	99,9%	↑ 106,2
Spolu podnikateľské subjekty	258 090	350 236	22 954	3 684	634 964	100,0%	↑ 106,2

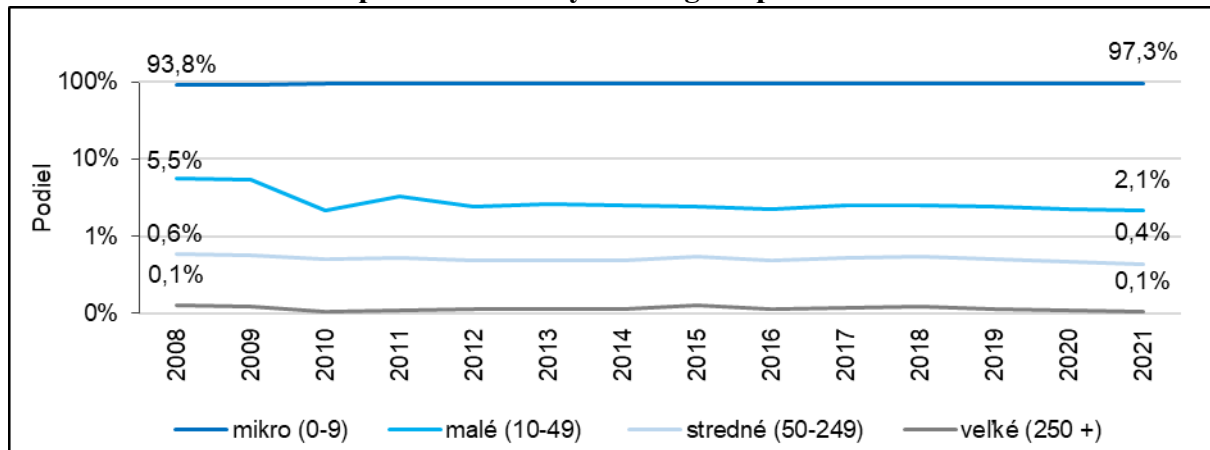
Zdroj: Register organizácií ŠÚ SR, spracované SBA

K medziročnému rastu počtu aktívnych MSP prispela aj zmena aktivity subjektov zapísaných v Registri organizácií ŠÚ SR. V roku 2021 pripadalo 84,1 % aktívnych podnikateľských subjektov na celkový počet aktívnych a neaktívnych subjektov v RO ŠÚ SR, čo je medziročné zvýšenie o 9,4 p. b. K aktivácii pristupuje ŠÚ SR v prípade ak subjekty mali v posudzovanom období zamestnancov, tržby (zvyčajne za kalendárny rok v čase t-2), alebo realizovali investície.

Dlhodobý trend vývoja početnosti MSP podľa veľkostných kategórií od roku 2008 až po súčasnosť prezentuje graf č. 1. V sledovanom časovom intervale dochádza k miernemu rastu podielu mikropodnikov, ktorý sa prejavoval najmä do roku 2010. **Po roku 2010 sa vývoj počtu mikropodnikov stabilizoval a v súčasnosti osciluje na úrovni 97 % z celkového počtu**

podnikateľských subjektov. Odlišný vývoj bol zaznamenaný v kategórii malých podnikov. V období globálnej hospodárskej krízy v rokoch 2009 a 2010 došlo k poklesu podielu malých podnikov z 5,5 % na 2,1 %. **Od roku 2012 sa podiel malých podnikov na celkovom počte podnikateľských subjektov na Slovensku pohyboval v intervale od 2,1 % do 2,6 %.** V prípade ostatných veľkostných kategórií podnikov možno pozorovať stabilný vývoj bez významnejších výkyvov.

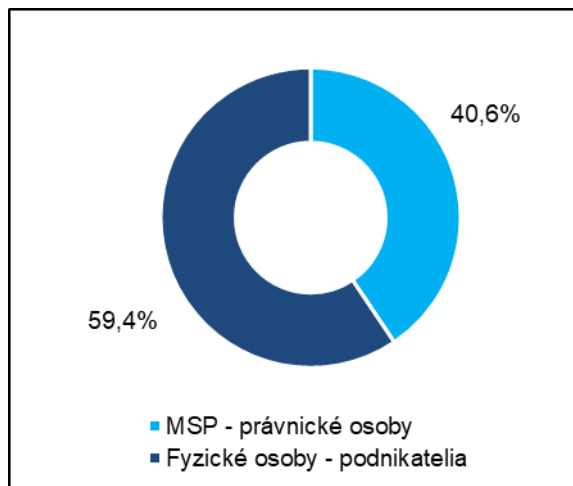
Graf č. 1: Štruktúra MSP podľa veľkostných kategórií podnikov

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA. Hodnoty podielu sú zobrazené v logaritmickej mierke.

V roku 2021 sa na Slovensku po prvýkrát za uplynulých 17 rokov zvýšil podiel fyzických osôb – podnikateľov (t. j. živnostníci, slobodné povolania a samostatne hospodáriaci roľníci – ďalej SHR) na celkovom počte aktívnych malých a stredných podnikov.

Graf č. 2: Štruktúra MSP podľa právnych foriem v roku 2021

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

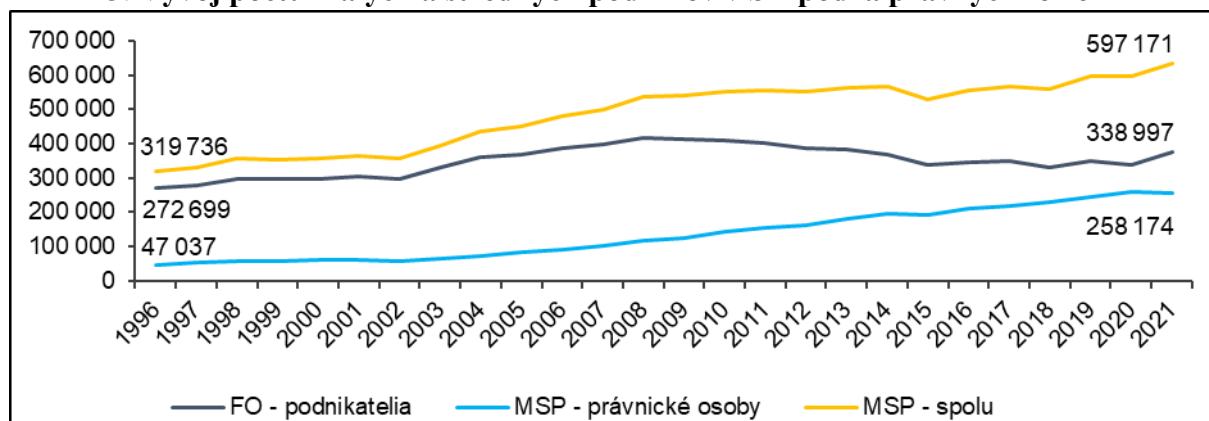
V štruktúre MSP podľa právnych foriem tak fyzické osoby – podnikatelia prevládajú s podielom 59,4 %. Zastúpenie MSP – právnických osôb sa v roku 2021 znížilo o 2,6 p. b. na 40,6 %.

Dlhodobý vývoj počtu MSP vyhodnocovaný podľa právnych foriem prezentuje graf č. 3. Od začiatku sledovaného obdobia sa početnosť oboch právnych foriem podnikania (FO – podnikatelia a MSP – právnické osoby) vyznačovala podobnými vývojovými tendenciami. **Zmena vo vývoji nastala po roku 2008, kedy sa zastavil rast početnosti FO – podnikateľov a nastal trend poklesu.** Od tohto obdobia až do roku 2015 **klesol počet FO – podnikateľov o jednu**

pätinu. K poklesu prispelo najmä opakované zvyšovanie vymeriavacieho základu pre SZČO, čo viedlo k zvyšovaniu odvodového zaťaženia. Po roku 2015 sa vývoj stabilizoval s výraznejším rastom práve v roku 2021. Stav a vývoju početnosti MSP podnikajúcich ako FO – podnikatelia sa podrobnejšie venuje podkapitola 2.1.

V prípade podnikateľských subjektov podnikajúcich v právnej forme MSP – právnické osoby pokračoval vývoj početnosti v kontinuálnom raste aj po roku 2008. V dôsledku toho sa **počet MSP – právnických osôb medzi rokom 2008 a 2020 (doterajšie maximum) zdvojnásobil**. Presnejšie sa zvýšil o 116,6 %. V roku 2021 sa však počet MSP – právnických osôb prvýkrát za uplynulých 20 rokov nezvyšoval, keď si zachoval úroveň z roka 2020. Stagnácia počtu MSP – právnických osôb bola spôsobená hlavne hromadným výmazom firiem z obchodného registra, ktoré si nespĺnili povinnosť premeny základného imania zo slovenskej koruny na euro. Podrobnejšie v podkapitole 2.2.

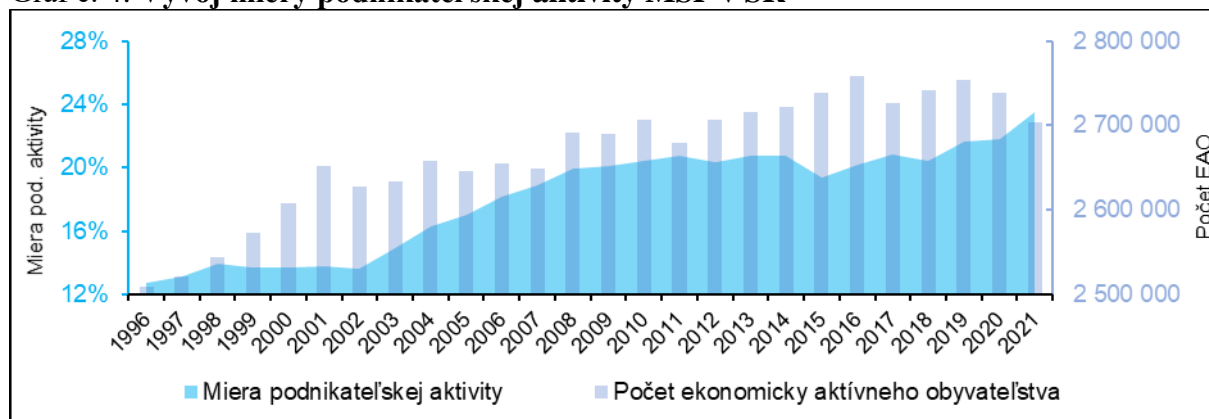
Graf č. 3: Vývoj počtu malých a stredných podnikov v SR podľa právnych foriem

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR

Miera podnikateľskej aktivity MSP, ktorá vyjadruje koľko aktívnych malých a stredných podnikov pripadá na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov (EAO) v SR, sa v roku 2021 zvýšila na 23,5 %. To znamená, že na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov na Slovensku pripadá približne 24 aktívnych MSP. Za zvýšením podnikateľskej aktivity stojí na jednej strane nárast počtu aktívnych MSP, na strane druhej pretrvávajúci pokles počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov na Slovensku, ktorý vyplýva z údajov ÚPSVaR. Po stagnácii podnikateľskej aktivity, ktorá nastala po vypuknutí globálnej finančnej krízy, sa podiel aktívnych MSP na EAO začal opäť zvyšovať od roku 2016.

Graf č. 4: Vývoj miery podnikateľskej aktivity MSP v SR

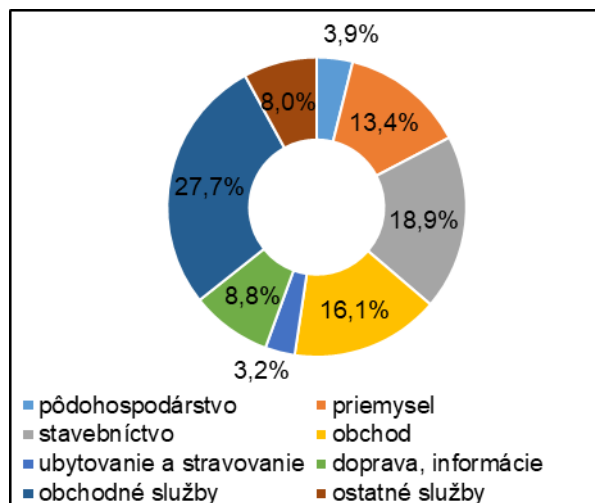

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR a ÚPSVaR

V odvetvovej štruktúre MSP na Slovensku majú **najväčšie zastúpenie firmy pôsobiace v obchodných službách** (sekcia SK NACE K až N). V roku 2021 tvorili 27,7 % všetkých aktívnych MSP. V absolútnom vyjadrení to predstavuje 175 730 subjektov. **Druhým**

najpočetnejšie zastúpeným odvetvím je stavebníctvo, kde pôsobí 18,9 %, resp. 120 140 aktívnych MSP. **Nasleduje obchod**, v ktorom vykonávalo svoju hlavnú činnosť podnikania 16,1 %, resp. 102 203 MSP. V odvetví priemyslu ku koncu roka 2021 podnikalo 85 200 MSP, čo predstavuje podiel na úrovni 13,4 %.

Graf č. 5: **Odvetvová štruktúra MSP v roku 2021**

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Nižšie zastúpenie (8,8 %; resp. 55 569) dosahujú MSP, ktoré pôsobili v sektore doprava, informačné a komunikačné činnosti – sekcia SK NACE H, J a tiež MSP vykonávajúce svoju hlavnú činnosť podnikania v ostatných službách – SK NACE P až S (8,0 %; resp. 50 508).

V odvetvovej štruktúre MSP má už dlhodobo najnižšie zastúpenie odvetvie pôdohospodárstva (3,9 %), spolu s odvetvím ubytovanie a stravovanie (3,2 %). Nič na tom nezmenili ani uplynulé dva roky poznačené koronakrízou.

Z vyššie opísaného stavu vyplýva, že viac ako tri štvrtiny (76,2 %) malých a stredných

podnikateľov na Slovensku vykonávalo v roku 2021 svoju hlavnú podnikateľskú činnosť v štyroch sektoroch: obchodné služby, stavebníctvo, obchod a priemysel. **Medziročný rast počtu MSP na Slovensku sa prejavil pozitívne vo všetkých hlavných odvetviach hospodárstva SR** (tabuľka 2). Najvyššiu dynamiku rastu (11,1 %) vykazovalo stavebníctvo spolu s dopravou a informáciami (9,0 %). V porovnaní s rokom 2020 sa výraznejšie zvýšil počet MSP aj v obchodných službách – o 7,7 % a v priemysle o 5,0 %. Po piatich rokoch poklesu MSP pôsobiacich v obchode sa ich počet mierne zvýšil o 1,1 %. Negatívne dopady pandémie sa najvýraznejšie prejavili na vývoji počtu MSP v sektoroch ubytovanie a stravovanie a ostatné služby (patria sem napríklad odvetvia: vzdelávanie, zdravotníctvo a sociálna pomoc, umenie, zábava a rekreácia alebo osobné služby) s najnižším medziročným rastom na úrovni 2,7 %, resp. 2,9 %.

Tab. č. 2: **Počtenosť malých a stredných podnikov podľa odvetvového členenia**

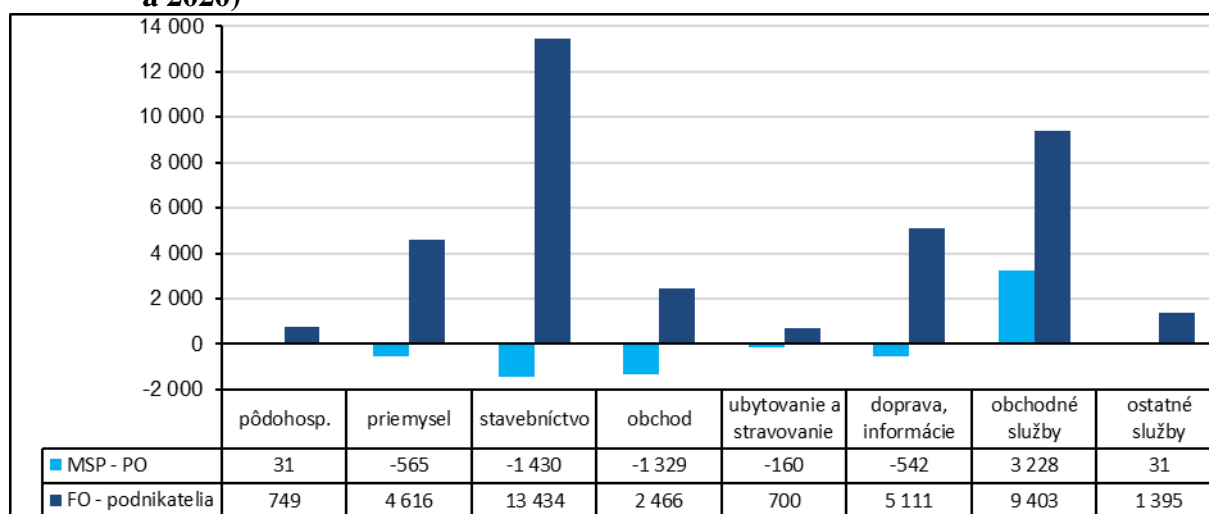
Odvetvie SK NACE	2021	2020	Medziročná zmena	
			Abs.	Index
pôdohospodárstvo	24 655	23 875	780	103,3
priemysel	85 200	81 149	4 051	105,0
stavebníctvo	120 140	108 136	12 004	111,1
obchod	102 203	101 066	1 137	101,1
ubytovanie a stravovanie	20 304	19 764	540	102,7
doprava, informácie	55 569	51 000	4 569	109,0
obchodné služby	175 730	163 099	12 631	107,7
ostatné služby	50 508	49 082	1 426	102,9
Spolu	634 309	597 171	37 138	106,2

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Údaje o medziročnej zmene početnosti MSP – právnických osôb a FO – podnikateľov podľa jednotlivých odvetví (graf č. 6) poukazujú na **rast počtu FO - podnikateľov vo všetkých hlavných odvetviach hospodárstva**. Ich počet najvýraznejšie vzrástol v stavebníctve (o 13 434), obchodných službách (o 9 403), doprave a informáciách (o 5 111) a priemysle (o 4 616). Najmenej aktívnych FO – podnikateľov pribudlo v ubytovaní a stravovaní – len 700 a v pôdohospodárstve ďalších 749).

Na medziročnej stagnácii počtu MSP – právnických osôb na Slovensku sa podieľal najmä **pokles aktívnych firiem v sektore stavebníctvo** (o 1 430) a v **obchode** (o 1 329 subjektov). Pokles bol zaznamenaný aj v prípade ďalších odvetví, ako: priemysel, doprava a informácie, alebo ubytovanie a stravovanie. Naopak, k významnejšiemu rastu došlo len v obchodných službách, kde sa počet aktívnych MSP – právnických osôb zvýšil o 3 228.

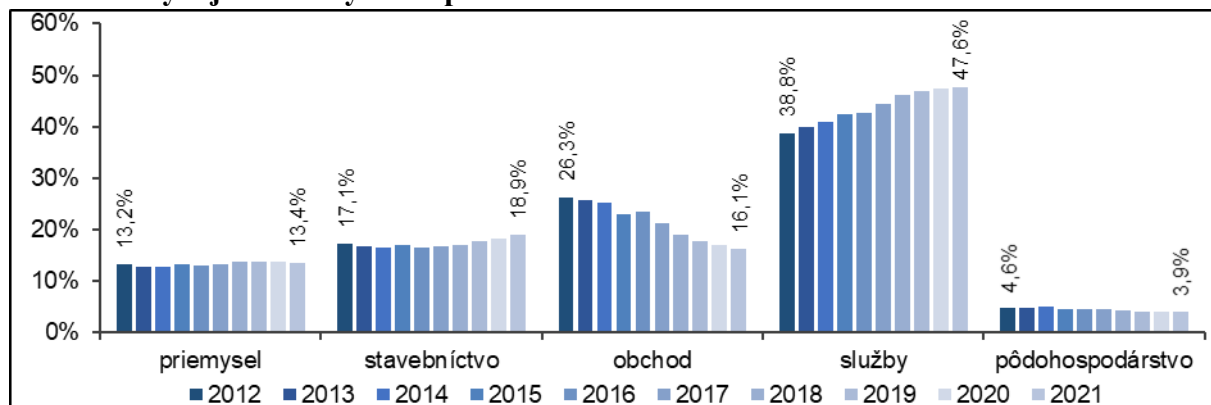
Graf č. 6: Medziročná zmena počtu MSP – PO a FO – podnikateľov podľa odvetví (2021 a 2020)

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Z analýzy časových radov vyplýva, že vývoj štruktúry MSP podľa odvetví pokračoval aj v roku 2021 v súlade s dlhodobými vývojovými tendenciami. V časovom horizonte uplynulých desiatich rokov dochádza k najdynamickejším zmenám v zastúpení odvetví obchodu a služieb na celkovom počte MSP. **V odvetvovej štruktúre MSP sa postupne zvyšuje zastúpenie služieb**. Od roku 2012 sa podiel služieb zvýšil o 8,8 p. b., pričom v roku 2021 dosiahol nové maximum na úrovni 47,6 %. Za nárastom podielu odvetvia služieb stojí hlavne vysoká početnosť MSP v odvetví obchodných služieb. Naopak, ako už bolo spomenuté v predchádzajúcej časti, v prípade zastúpenia MSP v odvetví obchodu bol v roku 2021 preukázaný ďalší pokles. **Od roku 2012 sa tak podiel MSP vykonávajúcich svoju hlavnú činnosť podnikania v obchode znížil o 10,2 p. b.** Vývoj zastúpenia odvetvia priemyslu, stavebníctva a pôdohospodárstva vykazuje v posledných rokoch stabilný charakter s miernym nárastom stavebníctva (o 2,2 p. b.) počas uplynulých piatich rokov. Naopak, zastúpenie pôdohospodárstva sa v rovnakom období mierne znížilo.

Graf č. 7: Vývoj štruktúry MSP podľa odvetví v rokoch 2012 - 2021

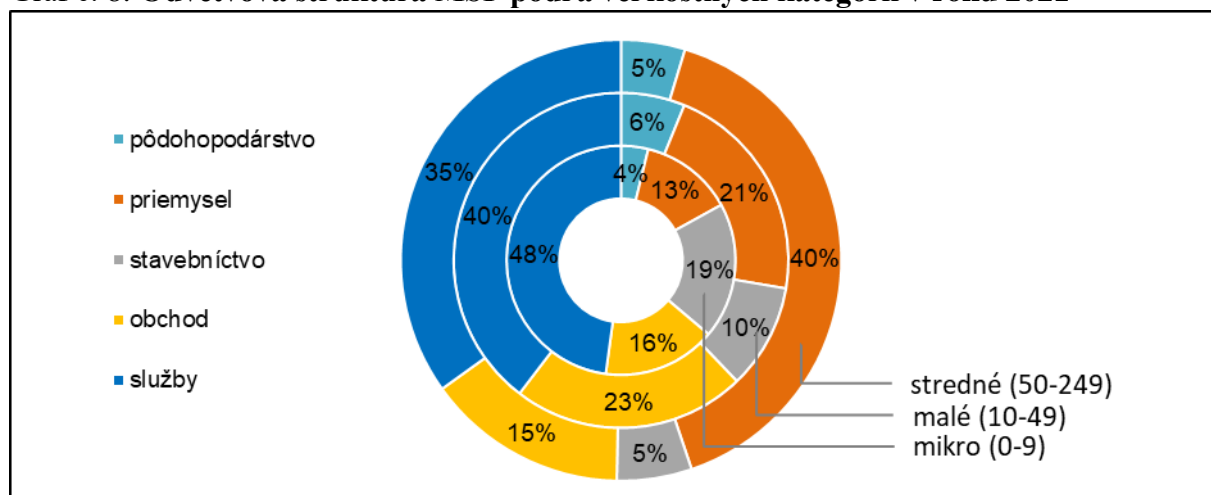

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Podrobnejší pohľad na odvetvovú štruktúru MSP podľa veľkostných kategórií podnikov je znázornený na grafe č. 8. **Odvetvová štruktúra MSP je v rámci jednotlivých veľkostných kategórií značne diferencovaná.** Z výsledkov zároveň možno pozorovať základné charakteristiky:

- s rastúcou veľkostnou kategóriou podnikov sa zvyšuje zastúpenie odvetvia priemyslu (priemysel tvorí v prípade stredných podnikov s 50 až 249 zamestnancami až 40 %);
- s klesajúcou veľkostnou kategóriou MSP sa naopak, zvyšuje zastúpenie služieb a stavebníctva (podiel služieb medzi mikropodnikmi tvoril takmer polovicu – 48 %);
- zastúpenie pôdohospodárstva je približne rovnaké (4 % až 6 %) vo všetkých veľkostných kategóriách.

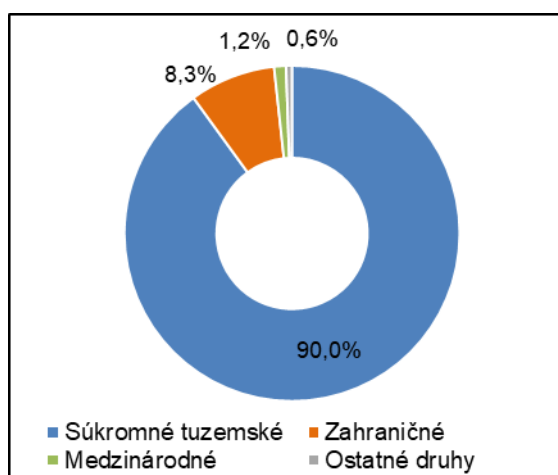
Graf č. 8: Odvetvová štruktúra MSP podľa veľkostných kategórií v roku 2021

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Z pohľadu vlastníckej štruktúry malých a stredných podnikov zostáva dominantné postavenie súkromné tuzemské vlastníctvo. **Až 90,0 % všetkých aktívnych MSP na Slovensku bolo v roku 2021 v súkromnom tuzemskom vlastníctve.** V absolútnom vyjadrení to činí 570 813 subjektov. Druhé najväčšie zastúpenie (8,3 %, resp. 52 582 subjektov) majú malé a stredné podniky so zahraničným vlastníctvom.

Graf č. 9: Vlastnícká štruktúra MSP v roku 2021

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Vo vlastníckej štruktúre dosahujú dlhodobou nižší podiel MSP s medzinárodným vlastníctvom, ktorý v roku 2021 dosiahol len 1,2 %, resp. 7 323 subjektov. Ostatné druhy vlastníctva (ako napr. družstevné, štátne, vlastníctvo územnej samosprávy, alebo vlastníctvo združení, politických strán a cirkví) tvoria spolu 0,6 %. Z časovej perspektívy vykazuje vlastnícká štruktúra MSP stabilné rozdelenie. Počas uplynulej dekády však kontinuálne **rastie zastúpenie zahraničného vlastníctva** malých a stredných podnikov, pričom len od roku 2017 o 3,5 p. b. V rovnakom období zároveň poklesol podiel MSP so súkromným tuzemským vlastníctvom o 3,5 p. b.

Porovnanie s krajinami EÚ

Veľkostná štruktúra podnikateľského sektora na Slovensku vykazuje vo svojich základných znakoch určitú mieru podobnosti s veľkostnou štruktúrou podnikov v celej EÚ. **Za typickú črtu Slovenska možno v tomto kontexte označiť vyššie zastúpenie mikropodnikov**, čo dokumentujú ukazovatele prezentované v nasledujúcej časti.

Základné porovnanie veľkostnej štruktúry podnikateľského sektora v Slovenskej republike a v krajinách EÚ – 27 sumarizuje tabuľka č. 3. Z údajov Eurostatu² vyplýva, že **z celkového počtu približne 23,2 miliónov podnikateľských subjektov v nefinančnej podnikovej ekonomike EÚ – 27, tvorili malé a stredné podniky 99,8 %**. Zastúpenie mikropodnikov dosiahlo 93,0 %, malých podnikov 5,9 % a stredných podnikov 0,9 %. Podľa rovnakého zdroja na Slovensku pôsobilo v tom istom roku 511 489 podnikateľských subjektov, pričom MSP tvorili 99,9 %.

Tab. č. 3: Veľkostná štruktúra podnikateľského sektora v SR a EÚ v roku 2019

		Veľkostná kategória podniku					Spolu
		Mikro (0-9)	Malý (10-49)	Stredný (50-249)	Veľký (250 +)	MSP	
EÚ-27	Počet podnikateľských subjektov v nefinančnej podnikovej ekonomike	21 553 171	1 361 585	210 000	43 000	23 124 756	23 168 929
	Podiel na počte podnikateľských subjektov	93,0%	5,9%	0,9%	0,2%	99,8%	100,0%
Slovensko	Počet podnikateľských subjektov v nefinančnej podnikovej ekonomike	497 812	11 172	2 505	594	511 489	512 083
	Podiel na počte podnikateľských subjektov	97,2%	2,2%	0,5%	0,1%	99,9%	100,0%

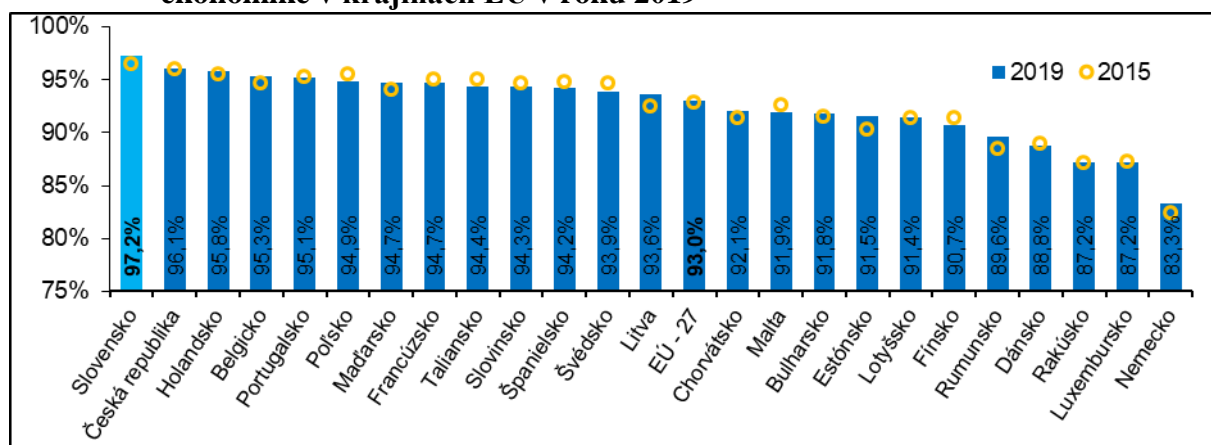
Zdroj: Eurostat. V údajoch sú započítané subjekty pôsobiace v odvetviach, ktoré pokrývajú sekcie SK NACE B až N a divíziu 95. V čase spracovania materiálu boli údaje aktualizované za rok 2019.

² Z dôvodu dostupnosti údajov, ktoré publikuje Eurostat, sú v tabuľke č. 3 prezentované najaktuálnejšie údaje za rok 2019. Tieto údaje vykazujú v porovnaní s údajmi ŠÚ SR určitý nesúlad, ktorý vyplýva z uplatnenia inej metodiky. Výsledky sú zostavené podľa metodiky Eurostatu pre *Structural business statistics* a pokrývajú odvetvia nefinančnej podnikovej ekonomiky.

Významné postavenie kategórie mikropodnikov na Slovensku potvrdzuje ich podiel na úrovni 97,2 %. Uvedený podiel je o 4,2 p. b. vyšší ako v celej EÚ. V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ, Slovensko dosiahlo najvyšší podiel mikropodnikov na celkovom počte podnikateľských subjektov v odvetviach nefinančnej podnikovej ekonomiky. Vysoké zastúpenie mikropodnikov môže súvisieť s neochotou firiem zvyšovať počet pracovných miest z dôvodu reštriktívnych postupov prijímania nových zamestnancov a pretrvávajúceho vysokého odvodového zaťaženia. S tým súvisí aj rastúci počet živnostníkov, ktorých činnosť vykazuje znaky závislej práce.

Nadpriemerné zastúpenie mikropodnikov je typické aj v ostatných postsocialistických krajinách strednej Európy. Česká republika dosiahla druhé najvyššie zastúpenie firiem s 0 až 9 zamestnancami (96,1 %). Poľsko a Maďarsko sa medzi členskými krajinami EÚ umiestnili na šiestej, resp. siedmej priečke s podielom mikropodnikov na úrovni 94,9 %, resp. 94,7 %.

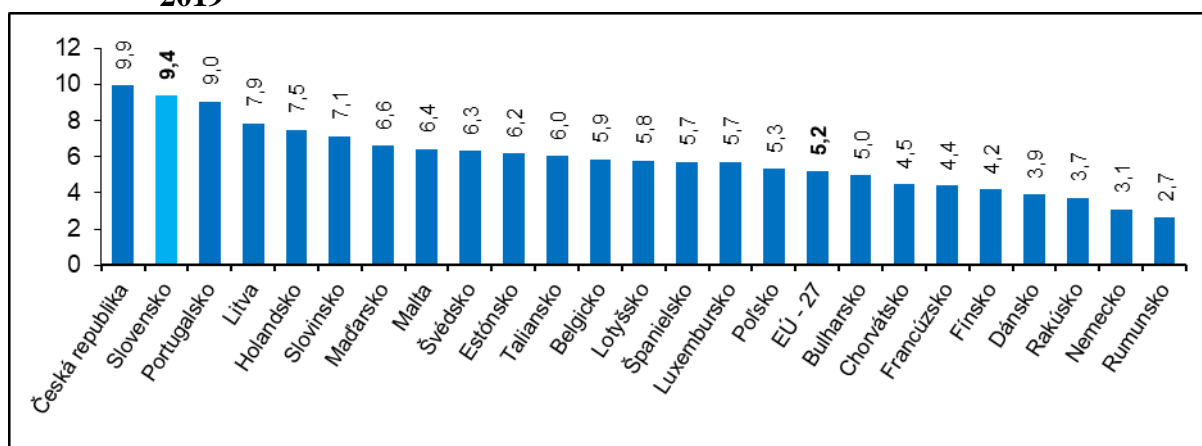
Graf č. 10: Podiel mikropodnikov na celkovom počte podnikov v nefinančnej podnikovej ekonomike v krajinách EÚ v roku 2019

Zdroj: SBA, na základe údajov Eurostatu. Pozn.: do porovnania nevstupuje Írsko, Grécko a Cyprus, pre ktoré neboli za sledované obdobie dostupné údaje.

Z údajov Eurostatu vyplýva, že v roku 2019 na Slovensku pripadalo približne 9 malých a stredných podnikov na 100 obyvateľov. V krajinách EÚ – 27 to bolo len 5. **Slovensko sa v uvedenom porovnaní dlhodobo umiestňuje medzi krajinami s najvyšším počtom malých a stredných podnikov k celkovému počtu obyvateľov.** Najvyšší pomer MSP na 100 obyvateľov bol evidovaný v Českej republike (9,9). Za Slovenskom nasleduje Portugalsko s deviatimi MSP na 100 obyvateľov. V prípade ďalších krajín už dochádza k výraznejším rozdielom (pozri graf 11). Na opačnej strane rebríčka porovnávaných krajín sa umiestnilo Rumunsko (2,7), Nemecko (3,1) a Rakúsko (3,7).

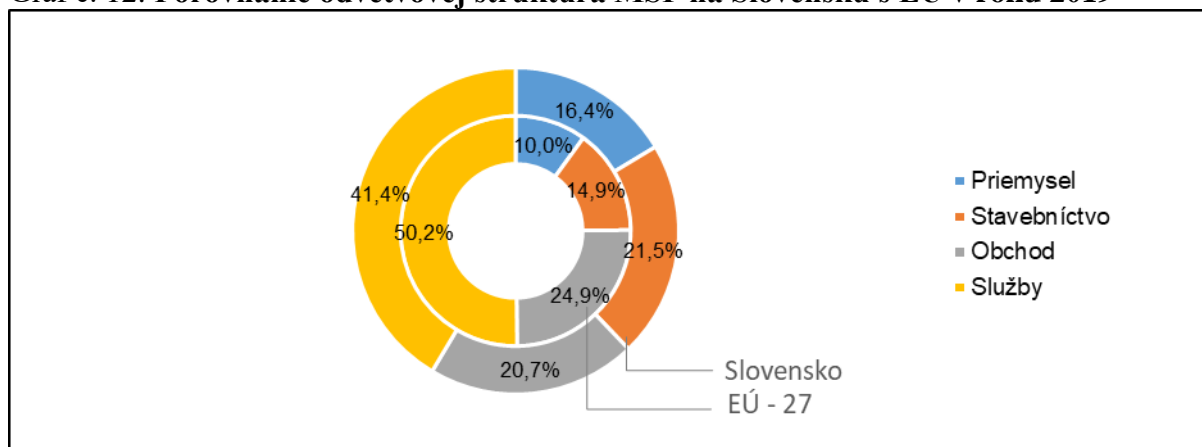
Graf č. 11: Počet malých a stredných podnikov na 100 obyvateľov v krajinách EÚ v roku 2019

Zdroj: SBA, na základe údajov Eurostatu. Pozn.: do porovnania nevstupuje Írsko, Grécko a Cyprus, pre ktoré neboli za sledované obdobie dostupné údaje.

Odvetvová štruktúra malých a stredných podnikov na Slovensku sa v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ značne líši. Rozdiely sú prezentované na grafe č. 12. Podľa údajov Eurostatu sú medzi MSP na Slovensku významnejšie zastúpené odvetvia ako priemysel a stavebníctvo. Rozdiel v porovnaní s priemerom EÚ sa v oboch prípadoch pohyboval približne na úrovni 5,5 p. b. Naopak, medzi MSP na Slovensku má nižšie zastúpenie odvetvie služieb (o 8,8 p. b.) a obchod (o 4,2 p. b.).

Graf č. 12: Porovnanie odvetvovej štruktúra MSP na Slovensku s EÚ v roku 2019

Zdroj: SBA, na základe údajov Eurostatu

Druhý rok koronakrízy bol z pohľadu početnosti MSP úspešnejší ako predchádzajúci rok 2020. Počet malých a stredných podnikateľov sa na Slovensku medziročne zvýšil o 6,2 % na 634 309 aktívnych MSP. Najdynamickejšie rástol počet mikropodnikov, a to o 6,4 %, resp. o 37 175 subjektov. Vplyvom opätovného rastu početnosti MSP sa zvýšila aj miera podnikateľskej aktivity, ktorá dosiahla 23,5 %. Z uvedeného vyplýva, že na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov Slovenska pripadá približne 24 aktívnych MSP. Významnú pozíciu sektora MSP na Slovensku potvrdzujú medzinárodné porovnania. Podľa údajov Eurostatu, Slovensko dosahuje najvyšší podiel mikropodnikov na celkovom počte podnikateľských subjektov v odvetviach nefinančnej podnikovej ekonomiky v EÚ. Zároveň, na 100 obyvateľov Slovenska pripadá 9,4 malých a stredných podnikov, čo je druhý najvyšší podiel v EÚ, hneď za Českou republikou (9,9).

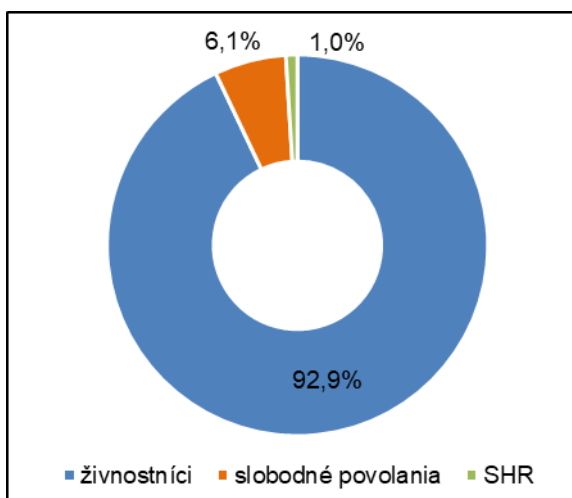
V roku 2021 sa na Slovensku po prvýkrát za uplynulých 17 rokov zvýšil podiel fyzických osôb – podnikateľov na celkovom počte aktívnych malých a stredných podnikov na 59,4 %. Za nárastom stoja najmä živnostníci, ktorí pomocou vhodnej legislatívy a nastavených procesov, v rámci elektronizácie verejnej správy, dokážu pozastavením alebo opätovnou aktiváciou podnikania pomerne rýchlo a flexibilne reagovať na zlepšené podmienky.

V odvetvovej štruktúre dosahuje najväčšie zastúpenie (27,7 %) odvetvie obchodných služieb (sekcia SK NACE K až N). Nasleduje stavebníctvo (18,9 %), obchod (16,1 %) a priemysel (13,4 %). Napriek novým vlnám pandémie Covid-19 sa počet malých a stredných podnikov medziročne zvýšil vo všetkých odvetviach, najdynamickejšie v stavebníctve o 11,1 % a v sektore doprava, informačné a komunikačné činnosti o 9,0 %. Negatívny vplyv pandémie sa významnejšie prejavil na nižšej dynamike rastu početnosti aktívnych MSP v najviac zasiahnutých odvetviach, ako napr. ubytovanie a stravovanie alebo umenie, zábava, rekreácia alebo osobné služby.

2.1 Fyzické osoby – podnikatelia

V roku 2021 tvorili fyzické osoby – podnikatelia viac ako polovicu (59,4 %) z celkového počtu aktívnych malých a stredných podnikov na Slovensku. Medzi fyzické osoby – podnikateľov spadajú tri právne formy: živnostníci, slobodné povolania a samostatne hospodáriaci roľníci.

Graf č. 13: Štruktúra FO – podnikateľov podľa právnej formy v roku 2021

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

V skupine MSP podnikajúcich ako fyzické osoby – podnikatelia dlhodobo **pretrváva dominantné zastúpenie živnostníkov**. V roku 2021 tvorili 92,9 %, čo v absolútnom vyjadrení činí 350 233³. Osoby podnikajúce formou slobodných povolání tvorili 6,1 % (alebo v absolútnych hodnotách 22 954). Aj v roku 2020 boli najmenej zastúpenou právnou formou samostatne hospodáriaci roľníci (SHR) s podielom len 1,0 % z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov na Slovensku. Absolútny počet SHR dosiahol 3 684.

K zvýšeniu zastúpenia FO – podnikateľov došlo len druhýkrát počas obdobia uplynulých dvoch desaťročí (predchádzajúci rast bol zaznamenaný v rokoch 2002 a 2003). Tempo

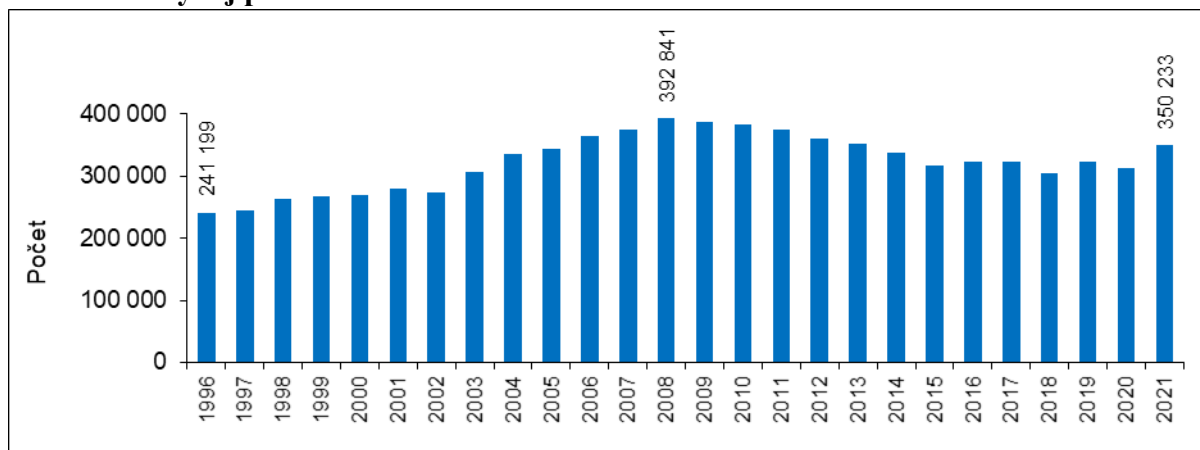
rastu počtu podnikateľov podnikajúcich ako FO dosiahlo medzi rokom 2020 a 2021 11,2 %. Ide o najdynamickejší medziročný rast od roku 1992. V absolútnom vyjadrení sa počet aktívnych fyzických osôb – podnikateľov medziročne znížil o 37 874 na konečných 376 871.

Za medziročným rastom fyzických osôb – podnikateľov stojí opätovné „oživenie“ živnostníkov. Ich počet sa po prepade v roku 2020 zvýšil o 12,2 %. V prípade ostatných právnych foriem fyzických osôb – podnikateľov bol zaznamenaný len mierny medziročný pokles. **Údaje tak potvrdzujú značnú citlivosť živnostníkov na zhoršenie, resp. zlepšenie podnikateľského prostredia vplyvom postupného zavádzania alebo uvoľňovania protipandemických opatrení.**

K zvýšeniu počtu aktívnych živnostníkov prispeli primárne dva faktory: 1) oživenie podnikateľského sektora po viacerých vlnách pandémie Covid-19 spojený s vysokým počtom novozaložených živností; 2) administratívny zásah spojený s ex offio výmazom fyzických osôb z obchodného registra (zapísaní ako MSP – právnické osoby), a to tak slovenských, ako aj zahraničných živnostníkov (cudzincov) podľa § 768s ods. 2 zákona č. 513/1991 Zb. v znení zákona č. 390/2019 Z.z. Medzi rokom 2020 a 2021 sa v prípade zahraničného vlastníctva zmenila právna forma z MSP – právnických osôb na FO – podnikateľov v prípade päťiny (21,7 %). Zmenou aktivity už existujúcich živnostníkov (aktivitu definuje v Registri organizácií Štatistický úrad SR) z neaktívnych na aktívnych pribudlo takmer 24 tisíc subjektov, čo predstavuje 6,8 % zo všetkých aktívnych živnostníkov v roku 2021.

³ Celkový počet živnostníkov zahŕňa aj „nepravých živnostníkov“, ktorých činnosť mala podobu závislej práce. Na konci roka 2021 ich bolo podľa VZPS ŠÚ SR približne 110 tisíc.

Graf č. 14: Vývoj počtu živnostníkov v SR v rokoch 1996-2021

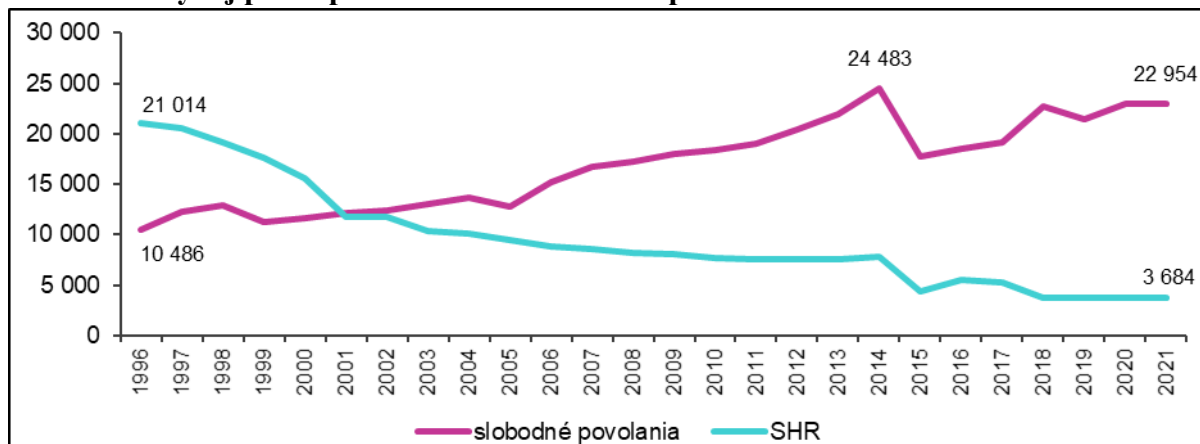

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA. Údaje prezentujú počet živnostníkov v kategórii MSP. V roku 2021 boli evidovaní traja živnostníci spadajúci medzi veľké podniky s 250 a viac zamestnancami.

Slobodné povolanie možno charakterizovať ako špecifickú oblasť podnikania, pretože na výkon profesijných činností sa vyžaduje splnenie požiadaviek na vzdelanie, potrebnú prax, zloženie odborných skúšok, pri niektorých povolaniach aj členstvo v komore. Aj tento faktor je dôvodom **nižšieho zastúpenia MSP podnikajúcich v právnej forme slobodné povolanie**. V roku 2021 sa počet osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach prakticky nezmenil. Medziročne sa ich počet znížil o 15 subjektov na 22 954. Pozitívnejšie sa vyvíja početnosť osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach z dlhodobého hľadiska. Od roku 2015 sa ich počet zvýšil takmer o jednu tretinu (29,7 %).

Graf č. 15 prezentuje odlišný vývoj početnosti ďalšej právnej formy – samostatne hospodáriacich roľníkov (SHR). Podobne ako v predchádzajúcich troch rokoch, ani v roku 2021 sa počet podnikateľov podnikajúcich v tejto právnej forme výraznejšie nezmenil. Medziročne sa ich počet znížil o 78 subjektov na 3 684. Vzhľadom na prudký medziročný pokles počtu SHR v roku 2018 (o 30,0 %) môže vývoj z uplynulých troch rokov indikovať stabilizáciu počtu SHR na Slovensku. Očakávaný pokles SHR v súvislosti s koronakrízou sa však nepotvrdil. No vzhľadom na dlhodobý trend poklesu početnosti SHR a nedostatočnej podpory malých farmárov, možno v budúcnosti na Slovensku očakávať ich ďalšie znižovanie. Len od roku 2010 sa počet aktívnych SHR znížil o takmer polovicu (47,6 %).

Graf č. 15: Vývoj počtu podnikateľov - slobodné povolania a SHR v rokoch 1996-2021

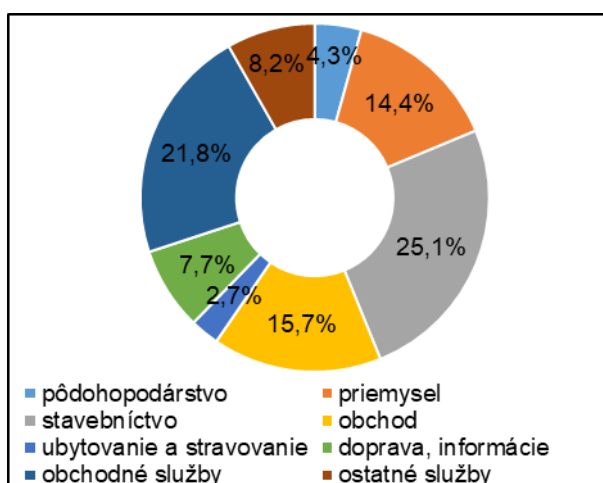
Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov (376 871) bolo podľa počtu zamestnancov až 99,7 % v kategórii mikropodnikateľov (0-9, vrátane podnikateľov s nezisteným počtom zamestnancov) a 0,3 % v kategórii malých podnikateľov (10-49). Kategória mikro podnikateľov bola zároveň dominantne zastúpená vo všetkých vyššie uvedených právnych formách v rámci FO – podnikateľov.

Odvetvová štruktúra fyzických osôb - podnikateľov

V štruktúre fyzických osôb – podnikateľov podľa odvetví tvoria dôležitú časť štyri sektory. **Jedna štvrtina (25,1 %; resp. 94 729) aktívnych fyzických osôb - podnikateľov vykonávala svoju hlavnú činnosť v oblasti stavebníctva.**

Graf č. 16: Odvetvová štruktúra fyzických osôb – podnikateľov v roku 2021

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

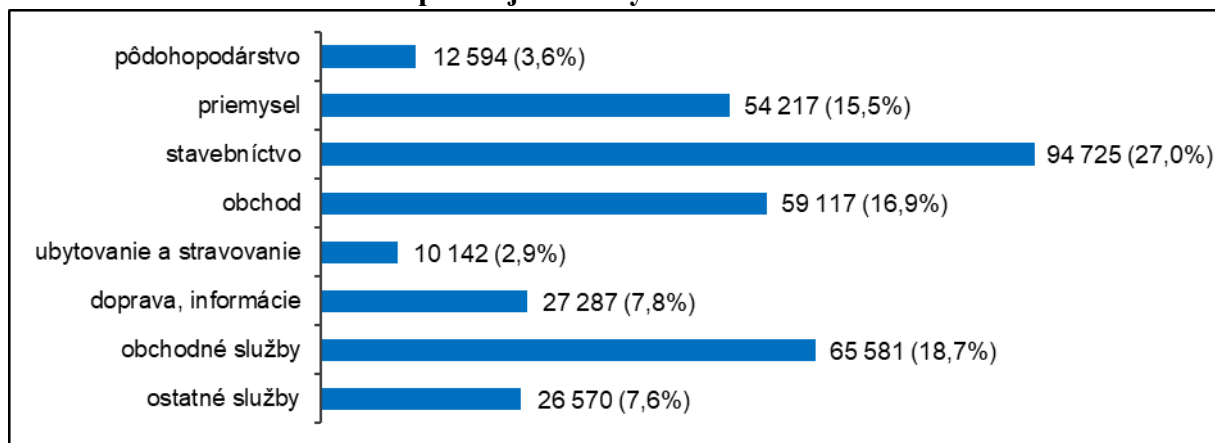
ostatných služieb (sekcia SK NACE P až S) len 8,2 % (30 971) zo všetkých FO – podnikateľov. V doprave, informačných a komunikačných činnostiach (sekcia SK NACE H, J) 7,7 % (29 058), v pôdohospodárstve 4,3 % (16 281) a v ubytovaní a stravovaní to bolo 2,7 % (10 143).

Odvetvová štruktúra živnostníkov kopíruje štruktúru všetkých FO – podnikateľov. **Ešte významnejšiu pozíciu zaujíma stavebníctvo s podielom 27,0 %.** Takmer každý piaty živnostník v roku 2021 podnikal v obchodných službách (sekcia SK NACE K až N) – 18,7 % obchode (18,1 %). Významnejšie zastúpenie dosahovalo aj odvetvie obchodu s 16,9 % a priemysel s 15,5 %. S výraznejším odstupom nasledujú živnostníci podnikajúci v doprave, informačných a komunikačných činnostiach (sekcia SK NACE H, J) 7,8 % a v odvetví ostatných služieb (sekcia SK NACE P až S) s podielom 7,6 %. Najnižšie zastúpenie dosahovali odvetvia pôdohospodárstvo s 3,6 % a ubytovanie a stravovanie s podielom 2,9 %.

Viac ako jedna pätina (21,8 %, resp. 82 235) FO – podnikateľov pôsobilo v odvetví obchodných služieb. Tretím najpočetnejšie zastúpeným odvetvím bol v roku 2021 obchod, kde pôsobilo 15,7 % (59 177) fyzických osôb - podnikateľov. Skupinu najpočetnejšie zastúpených odvetví uzatvára s podielom 14,6 % (54 277) priemysel. V uvedených odvetviach vykonávalo svoju hlavnú činnosť podnikania viac ako tri štvrtiny (77,1 %) všetkých aktívnych fyzických osôb – podnikateľov na Slovensku.

Záujem FO – podnikateľov o podnikanie v ostatných odvetviach je podstatne nižší. Na konci roka 2021 podnikalo v sektore

Graf č. 17: Počet živnostníkov podľa jednotlivých odvetví v roku 2021

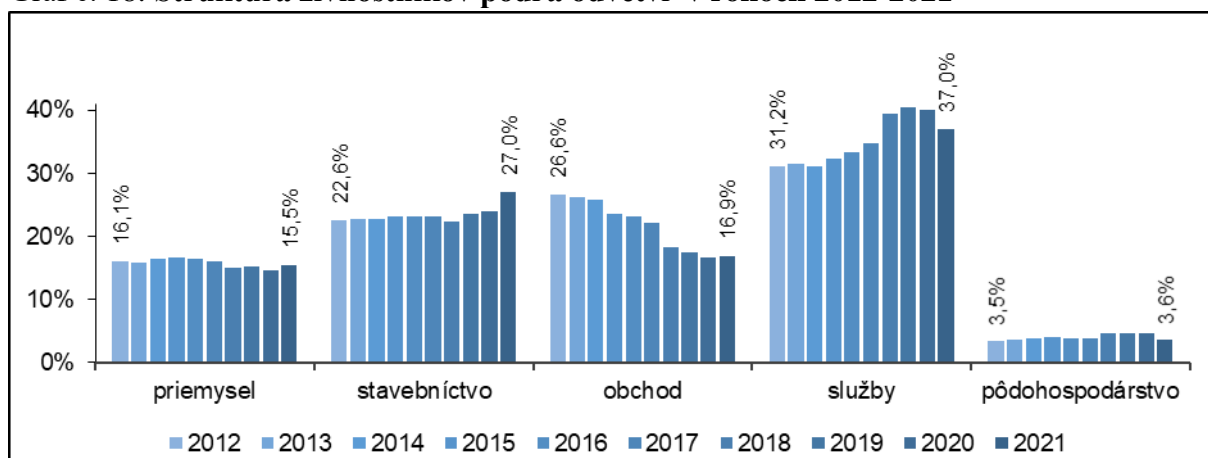

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Napriek ďalším vlnám pandémie Covid-19 bol medzi živnostníkmi zaznamenaný medziročný nárast ich početnosti vo všetkých hlavných odvetviach. V relatívnom vyjadrení sa to **najvýraznejšie prejavilo v sektore doprava a informácie (rast o 22,9 %), stavebníctve (o 16,5 %) a obchodných službách (o 16,3 %).** Najnižšiu dynamiku vykazovali živnostníci s hlavnou činnosťou podnikania v obchode, medziročne o 4,3 %.

Pohľad na vývoj odvetvovej štruktúry živnostníkov počas uplynulých desiatich rokov prezentuje graf č. 18. Na základe analýzy dlhších časových radov možno sledovať **tri základné vývojové tendencie v štruktúre živnostníkov** podľa sledovaných odvetví. **Medzi živnostníkmi sa zvyšuje zastúpenie služieb** (započítané: ubytovanie a stravovanie, doprava a informácie, obchodné služby a ostatné služby). Výnimku predstavuje rok 2021 s poklesom zastúpenia služieb na úkor nárastu stavebníctva. Práve podiel stavebníctva sa medzi živnostníkmi zvyšuje už tretí rok. Naopak, v štruktúre živnostníkov **dochádza k znižovaniu zastúpenia obchodu**. Napriek stabilizácii pozície obchodu v uplynulých troch rokoch sa **od roku 2012 podiel obchodu medzi živnostníkmi znížil o 9,7 p. b.** Zastúpenie odvetví **priemyslu a pôdohospodárstva možno charakterizovať ako stabilné bez významnejších zmien.**

Graf č. 18: Štruktúra živnostníkov podľa odvetví v rokoch 2012-2021

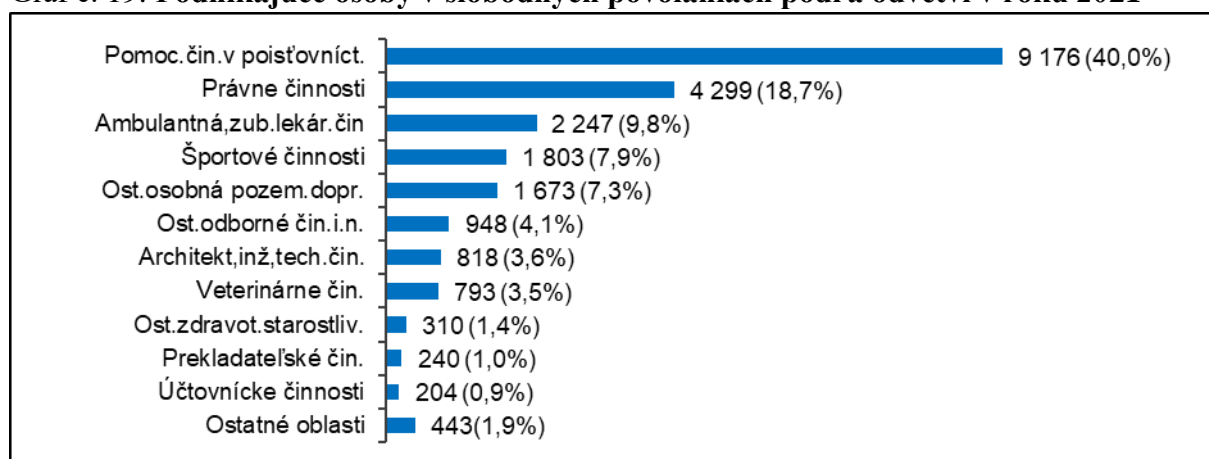

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Z osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach v roku 2020 pôsobili **štyria z desiatich (40,0 %) v oblasti pomocných činností v poisťovníctve a v dôchodkovom zabezpečení**, kde sú zastúpené najmä činnosti poisťovacích agentov a maklérov. Dôležitú oblasť predstavujú aj **právne služby**, v ktorých pôsobí takmer jedna pätina podnikateľov podnikajúcich v právnej forme slobodné povolania (18,7 %). Približne desatina (9,8) % vykonáva **ambulantnú a zubnú lekársku činnosť**. **V uplynulých troch rokoch sa zároveň zvyšuje význam odvetvia športových činností**, ktoré v roku 2021 medzi slobodnými povolaniami tvorili už 7,9 %. S podielom nad úrovňou 7,0 % si udržiava stabilné postavenie odvetvie ostatnej pozemnej dopravy (7,3 % v roku 2021). Zastúpenie ďalších oblastí nepresiahlo úroveň štyroch percent. Patria sem napríklad: architektonické a inžinierske činnosti; veterinárne činnosti; ostatné odborné, vedecké a technické činnosti; účtovnícke činnosti; alebo pomocné činnosti finančných služieb okrem poistenia a dôchodkového zabezpečenia.

Počet slobodných povolání sa medziročne najviac zvýšil v ostatných odborných činnostiach o 522 subjektov a v odvetví prekladateľských činností o 206 subjektov.

Graf č. 19: Podnikajúce osoby v slobodných povolaniach podľa odvetví v roku 2021

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

MSP podnikajúce na základe právnej formy ako fyzické osoby – podnikatelia sú tvorené prevažne živnostníkmi. V roku 2021 tvorili 92,9 %, čo v absolútnom vyjadrení predstavuje 350 233. Osoby podnikajúce formou slobodných povolání tvorili 6,1 % a SHR 1,0 %. Napriek pokračujúcim vlnám pandémie Covid-19, práve živnostníci stoja za medziročným nárastom počtu FO – podnikateľov o 11,2 %. Výhodou živnostníkov je najmä vysoká flexibilita pri začatí a ukončení podnikania, resp. pri pozastavení a opätovnej aktivácii živnosti, čo sa plne prejavilo aj v roku 2021. Ďalším faktorom vyššieho počtu živnostníkov bola „nútená“ zmena právnej formy MSP z PO na FO – živnostníkov v prípade cudzincov po nadobudnutí účinnosti zákona č. 390/2019 Z.z. Najvýznamnejším odvetvím pre FO – podnikateľov bolo stavebníctvo s podielom 25,1 % a obchodné služby s 21,8 %.

Počet živnostníkov sa medziročne zvýšil vo všetkých hlavných odvetviach, najvýraznejšie v doprave a informáciách o 22,9 % a stavebníctve o 16,5 %. Najnižšiu dynamiku vykazovali živnostníci s hlavnou činnosťou podnikania v obchode, medziročne o 4,3 %.

2.2 Právnické osoby – podniky

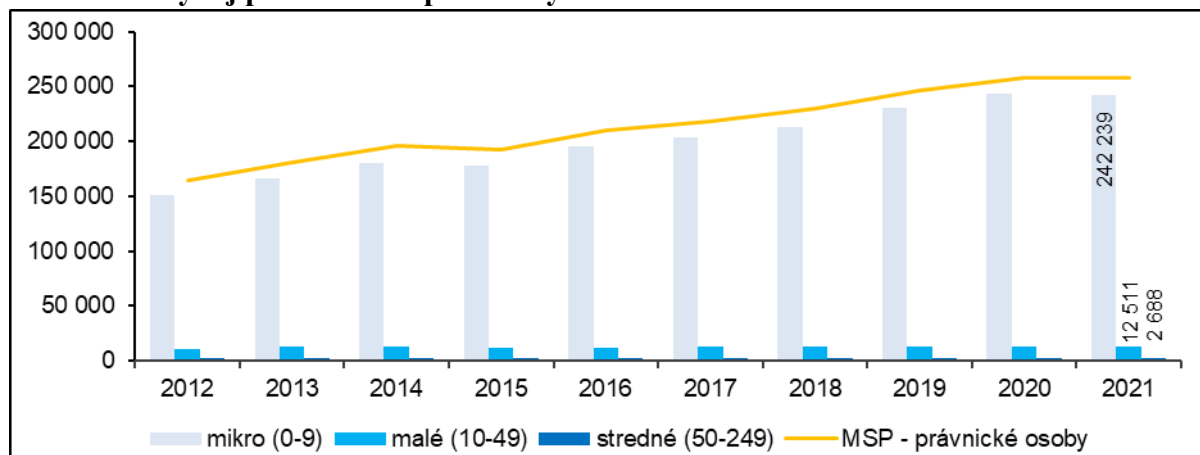
Z údajov v Registri organizácií ŠÚ SR vyplýva, že k 31. decembru 2021 bolo na Slovensku evidovaných spolu 298 977 aktívnych právnických osôb (podniky a neziskové inštitúcie). Z uvedeného počtu bolo 258 090 podnikov.

V štruktúre podnikov – právnických osôb podľa veľkostných kategórií majú dominantné postavenie mikropodnikov s 0 až 9 zamestnancami (vrátane podnikov s nezisteným počtom zamestnancov). V roku 2021 tvorili až 93,9 % z celkového počtu aktívnych podnikov. Podiel malých podnikov (10 až 49 zamestnancov) predstavoval 4,8 % a v prípade stredných podnikov (50 až 249 zamestnancov) to bolo len 1,0 %. Veľké podniky s 250 a viac zamestnancami tvorili najmenší podiel o veľkosti 0,3 %. **Malé a stredné podniky tvorili celkovo 99,7 % z celkového počtu podnikov – právnických osôb, resp. 257 438 v absolútnom vyjadrení.**

Počas uplynulej dekády sa počet evidovaných aktívnych malých a stredných podnikov- právnických osôb na Slovensku kontinuálne zvyšoval. Ich vývoj od roku 2012 je zachytený na grafe č 20. **Ani negatívne dopady koronakrízy na podnikateľský sektor a hromadné vymazanie firiem z Obchodného registra (OR) pre nesplnenie administratívnych povinností premeny základného imania zo slovenskej koruny na euro nespôsobili výraznejší medziročný prepád počtu MSP – právnických osôb. Ich počet sa znížil o 0,3 %, resp. o 736 subjektov.**

Mierny pokles na úrovni 0,2 % až 0,8 % bol zaznamenaný vo všetkých veľkostných kategóriách MSP. K nárastu početnosti právnických osôb – podnikov došlo len vo veľkostnej kategórii veľkých podnikov s 250 a viac zamestnancami, medziročne o 2,0 %. V absolútnom vyjadrení sa ich počet zvýšil o 13 na konečných 652 podnikov.

Graf č. 20: Vývoj počtu MSP - právnických osôb v rokoch 2012 - 2021

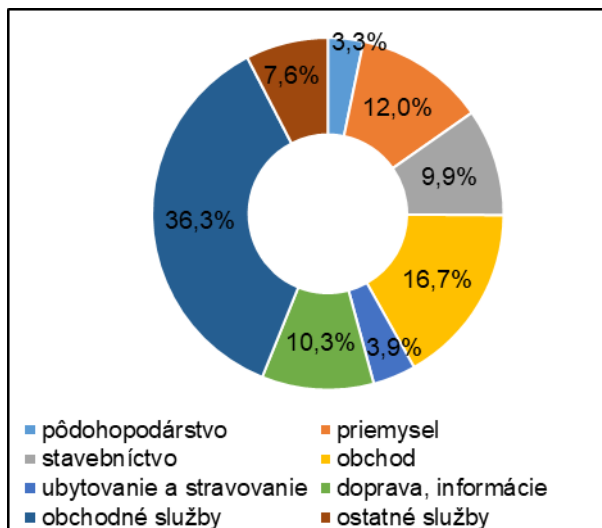
Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Odvetvová štruktúra malých a stredných podnikov – právnických osôb

Medzi MSP – právnickými osobami je najviac zastúpené odvetvie obchodných služieb (podľa klasifikácie SK NACE – sekcia K až N). V roku 2021 to bolo presne 93 495 podnikov. Podiel odvetvia obchodných služieb tak dosiahol 36,3 %. Druhým najpočetnejšie zastúpeným odvetvím so 16,7 %, resp. 43 026 podnikmi je obchod. Nasledujú ďalšie odvetvia, ako: priemysel (12,0 %; 30 923), doprava, informačné a komunikačné činnosti (10,3 %; 26 551)

a stavebníctvo (9,9 %; 25 411). V ostatných službách (sekcia SK NACE O až S) pôsobilo spolu 19 537 podnikov, čo predstavuje 7,6 %. Najmenej právnických osôb podnikalo v pôdohospodárstve (3,3 %; resp. 8 374) a v odvetví ubytovanie a stravovanie (3,9 %; resp. 10 161).

Graf č. 21: **Odvetvová štruktúra MSP – právnických osôb v roku 2021**

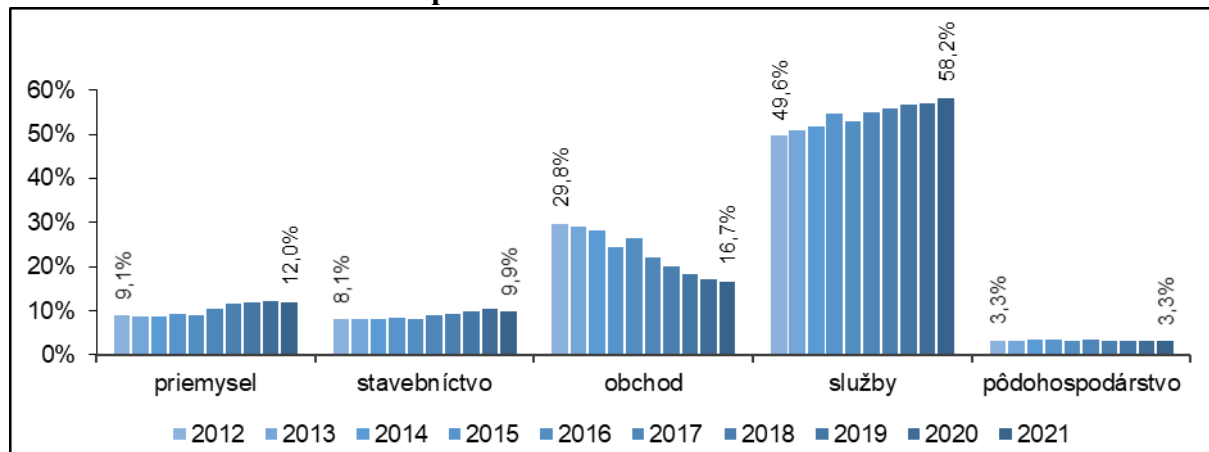
Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

prostredníctvom troch základných charakteristík: 1) rastúce zastúpenie odvetvia služieb; 2) postupný pokles zastúpenia obchodu; 3) menej dynamický vývoj v odvetviach stavebníctvo a priemysel a stabilná pozícia pôdohospodárstva.

Početnosť firiem registrovaných ako MSP – právnických osôb sa v medziročnom porovnaní znížila takmer vo všetkých hlavných odvetviach. Z údajov vyplýva, že najdynamickejšie poklesol počet MSP – právnických osôb v stavebníctve o 5,3 %. Nasledovali obchod s poklesom o 3,0 % a v doprave a informáciách o 2,0 %. V prípade priemyslu sa počet MSP – právnických osôb medziročne znížil o 1,8 %. Naopak, rast zaznamenali obchodné služby, medziročne o 3,6 %.

Vývoj odvetvovej štruktúry MSP – právnických osôb počas uplynulých desiatich rokov (znázornený na grafe č. 22) možno zjednodušene prezentovať

Graf č. 22: **Štruktúra MSP-PO podľa odvetví v rokoch 2012-2021**

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Štruktúra malých a stredných podnikov - právnických osôb podľa právnej formy a druhu vlastníctva

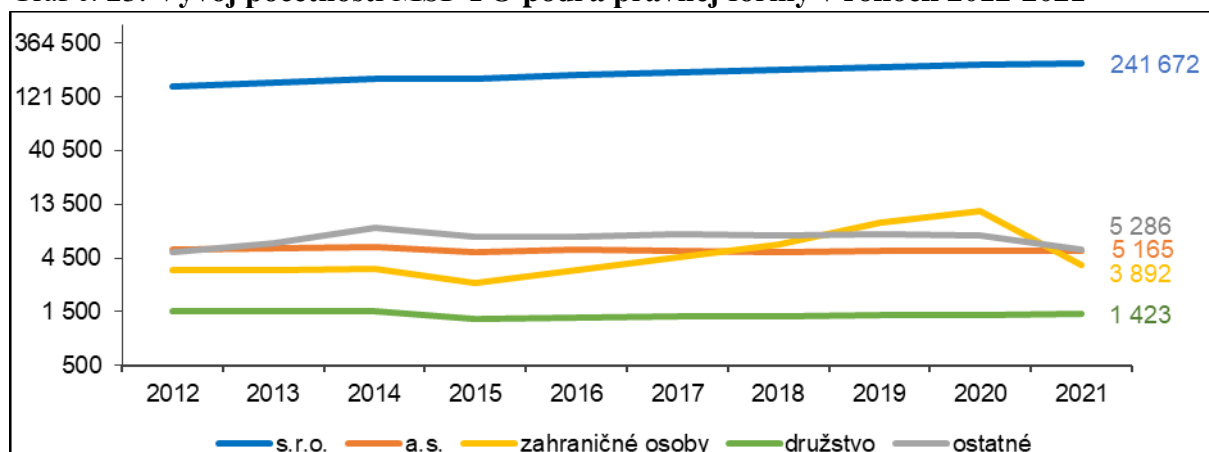
Z pohľadu jednotlivých právnych foriem MSP – právnických osôb, boli v roku 2021 **v najväčšej miere zastúpené spoločnosti s ručením obmedzeným, tvorili 93,9 %**. Druhú najpočetnejšiu skupinu zastupovali akciové spoločnosti. Ich podiel na celkovom počte MSP – právnických osôb však predstavoval len 2,0 %. Podiel zahraničných osôb dosiahol 1,5 %. Podnikateľskú činnosť v rámci právnej formy družstvo vykonávalo len 0,6 % zo všetkých

aktívnych MSP – právnických osôb. Ostatné právne formy patriace do skupiny MSP – právnické osoby spolu tvorili 2,1 %.

Za postupným zvyšovaním počtu aktívnych MSP – právnických osôb na Slovensku stáli spoločnosti s ručením obmedzeným (s.r.o.) a zahraničné osoby. Ich vývoj od roku 2012 je zachytený na grafe č. 23. V prípade s.r.o. sa ich počet medzi rokom 2012 a 2021 zvýšil o 62,5 % na úroveň 241 672 subjektov. Uvedený stav znamená **najvyšší počet aktívnych spoločností s ručením obmedzeným v histórii Slovenska**.

V uplynulých rokoch sa dynamicky zvyšoval aj počet zahraničných osôb. Zmena nastala práve v roku 2021. **Hlavnou príčinou medziročného poklesu o 66,7 %, resp. 7 799 zahraničných osôb je hromadné vymazanie firiem z Obchodného registra (OR)**. Vymazanie firiem bolo zapríčinené prechodným ustanovením Obchodného zákonníka k úpravám účinným od 1. októbra. Podľa neho registrové súdy v spolupráci s Ministerstvom spravodlivosti SR vymazali z OR osoby, ktoré sa doň už zapisovať nemali, podniky zahraničných fyzických osôb, osoby, ktoré do likvidácie vstúpili pred októbrom 2016, ale i osoby, ktoré si nesplnili povinnosť premeny základného imania zo slovenskej koruny na euro či podniky slovenských alebo zahraničných právnických osôb, ktoré do 30. septembra 2021 nepotvrdili svoje údaje zapísané v OR. Cieľom tohto procesu bolo vyčistenie OR od zapísaných osôb, ktoré svojou podstatou nemajú byť v obchodnom registri zapísané, ako aj od nečinných „mŕtvych“ spoločností, ktoré si dlhodobo neplnili svoje povinnosti.

Graf č. 23: Vývoj početnosti MSP-PO podľa právnej formy v rokoch 2012-2021

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA. Početnosť subjektov je zobrazená v logaritmickej mierke.

Z vyššie opísaných dôvodov sa mierne menila aj štruktúra MSP – právnické osoby podľa jednotlivých druhov vlastníctva. Medzi MSP – právnickými osobami na Slovensku majú jasnú prevahu subjekty v súkromnom tuzemskom vlastníctve. V roku 2021 tvorili 86,6 %. Vlastnícku štruktúru ďalej dopĺňajú podniky v zahraničnom vlastníctve s 8,9 %, medzinárodnom súkromnom vlastníctve s 2,8 % a v družstevnom vlastníctve s podielom 0,6 %. Medziročne sa podiel podnikov v zahraničnom vlastníctve znížil o 3,3 p. b., resp. o 8 471 subjektov.

V roku 2021 sa rast početnosti aktívnych malých a stredných podnikov – právnických osôb na Slovensku zastavil. Ani negatívne dopady koronakrízy na podnikateľský sektor a hromadné vymazanie firiem z Obchodného registra (OR) pre nesplnenie administratívnych povinností premeny základného imania zo slovenskej koruny na euro nespôsobili výraznejší medziročný prepád počtu MSP – právnických osôb. Ich počet sa znížil o 0,3 %, resp. o 736 subjektov. K nárastu početnosti právnických osôb – podnikov došlo len vo veľkostnej kategórii veľkých podnikov, medziročne o 2,0 %.

Medzi MSP – právnickými osobami sa zvyšuje zastúpenie sektora služieb. V roku 2021 tvorilo odvetvie obchodných služieb (podľa klasifikácie SK NACE – sekcia K až N) viac ako jednu tretinu (36,3 %) v odvetvovej štruktúre podnikov na Slovensku. Nasleduje obchod (16,7 %) a priemysel (12,0 %). Početnosť MSP – právnických osôb sa v medziročnom porovnaní znížila takmer vo všetkých hlavných odvetviach. Výnimkou sú len obchodné služby, kde sa počet aktívnych podnikov medziročne zvýšil o 3,6 %.

Z pohľadu právnych foriem MSP – právnických osôb sú na Slovensku v najväčšej miere zastúpené spoločnosti s ručením obmedzeným. V roku 2021 tvorili 93,9 % podiel z MSP - PO. Medziročný prepád zaznamenali zahraničné osoby, ktoré tvorili od roku 2018 druhú najpočetnejšiu právnu formu v prípade MSP – právnických osôb. Hlavnou príčinou medziročného poklesu o 66,7 %, resp. o 7 799 zahraničných osôb je hromadné vymazanie firiem z Obchodného registra (OR). Vymazanie firiem bolo zapríčinené prechodným ustanovením Obchodného zákonníka k úpravám účinným od 1. októbra. Registrové súdy v spolupráci s Ministerstvom spravodlivosti SR vymazali z OR osoby, ktoré sa doň už zapisovať nemali, podniky zahraničných fyzických osôb, osoby, ktoré do likvidácie vstúpili pred októbrom 2016, ale i osoby, ktoré si nesplnili povinnosť premeny základného imania zo slovenskej koruny na euro či podniky slovenských alebo zahraničných právnických osôb, ktoré do 30. septembra 2021 nepotvrdili svoje údaje zapísané v OR.

Aj v dôsledku zmien v OR došlo medzi rokom 2020 a 2021 k zmene právnej formy z MSP – právnických osôb na FO – podnikateľov v prípade takmer 7 000 MSP – podnikov v zahraničnom vlastníctve, čo predstavuje viac ako jednu pätinu (21,7 %) zo všetkých aktívnych MSP – PO v zahraničnom vlastníctve na Slovensku.

Podiel zahraničného vlastníctva sa tým znížil o 3,3 p. b. na 8,9 %. Väčšina MSP – podnikov sa však nachádza v súkromnom tuzemskom vlastníctve (86,6 %). Nasleduje medzinárodné súkromné vlastníctvo s 2,8 %.

2.3 Rodová a veková štruktúra podnikateľov

Rodové zloženie fyzických osôb - podnikateľov v SR

Ženy na Slovensku sa podieľajú viac ako polovicou na celkovej počte obyvateľov. Vo vykonávaní podnikateľskej aktivity však pretrváva dominantné postavenie mužov.

Nevýrazné zastúpenie žien v slovenskom podnikateľskom sektore pretrvávalo aj v roku 2021. Vyplýva to zo spracovania údajov o rodovej a vekovej štruktúre fyzických osôb – podnikateľov. **Podiel žien sa v medziročnom porovnaní znížil na 27,6 %. V porovnaní s rokom 2020 zaznamenal pokles o 0,6 p. b.** V dlhodobom horizonte predchádzajúcich 10 rokov sa jedná o najnižšiu úroveň zastúpenia žien. Muži tvorili viac ako dvoj tretinový podiel (72,4 %) na celkovej počte aktívnych fyzických osôb – podnikateľov.

V absolútnom vyjadrení sa počet žien fyzických osôb – podnikateľiek zvýšil o 8,3 tisíc na 104,1 tisíc (resp. o 8,8 %). Vplyvom výraznejšieho medziročného nárastu počtu podnikateľov mužského pohlavia (o 12,1 %) sa zastúpenie žien znížilo.

Tab. č. 4: Rodové zloženie fyzických osôb – podnikateľov podľa právnej formy

Rod/právna forma	živnostníci	samostatne hospodáriaci roľníci	slobodné povolania	spolu FO – podnikatelia
muž	73,7%	75,9%	51,1%	72,4%
žena	26,3%	24,1%	48,9%	27,6%
spolu	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

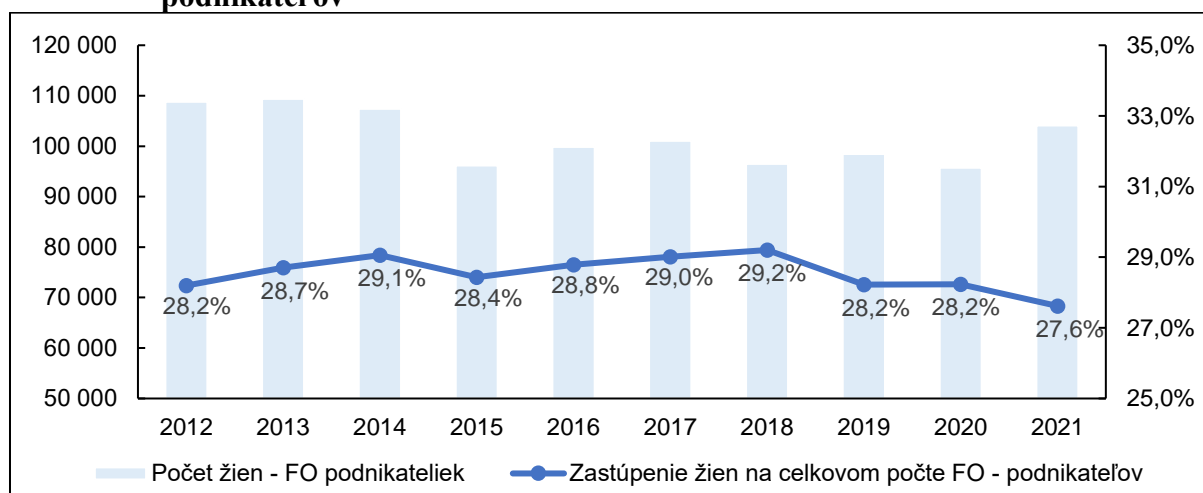
Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Diferencované výsledky zastúpenia žien je možné pozorovať u jednotlivých právnych formách fyzických osôb – podnikateľov. **Ženy sa výraznejšie presadzujú len u osôb podnikajúcich formou slobodných povolaní.** V roku 2021 bol každý druhý (49,8 %) podnikateľ pôsobiaci v slobodných povolaniach ženského pohlavia.

Približne jednu štvrtinu dosiahli ženy zastúpenie u živnostníkov (26,3 %) a samostatne hospodáriacich roľníkov (24,1 %). V porovnaní s rokom 2020 sa zastúpenie žien zvýšilo len medzi samostatne hospodáriacimi roľníkmi (o 0,6 p. b.) Naopak, pokles podielu žien bol zaznamenaný v rámci živnostníkov (o 0,4 p. b.) a u slobodných povolaní (o 0,9 p. b.).

V priebehu poslednej dekády sa zastúpenie žien u živnostníkov, ako najvýznamnejšej právnej formy, mierne znížilo. Obdobný, negatívny vývoj v porovnaní s rokom 2012 zaznamenalo aj zastúpenie žien u osôb podnikajúcich formou slobodných povolaní a samostatne hospodáriacich roľníkov.

Graf č. 24: Vývoj počtu žien FO - podnikateliek a ich podielu na celkovom počte FO – podnikateľov

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Z odvetvového hľadiska rozbiehajú ženy svoj biznis predovšetkým v odvetviach služieb, ktoré sa vyznačujú menšou kapitálovou náročnosťou. Uvedená preferencia v podnikaní žien sa prejavuje aj na zastúpení žien živnostníčok v rámci jednotlivých sektorov hospodárstva. Najvyššie zastúpenie žien živnostníčok je zaznamenané v odvetví ostatných služieb (67,0 %; sekcia SK NACE P až S), pričom dané odvetvie sa zároveň vyznačuje dlhodobým nárastom zastúpenia žien. Najnižšie zastúpenie žien živnostníčok je naopak dosahované v stavebníctve (2,4 %). V rámci ostatných odvetví dosiahol podiel žien 14,2 % v pôdohospodárstve, 13,3 % v priemysle, 38,0 % v obchode, 41,2 % v ubytovaní a stravovaní, 14,5 % v doprave, informačných a komunikačných činnostiach (sekcia SK NACE H, J) a 49,3 % v obchodných službách (sekcia SK NACE K až N).

Vekové zloženie fyzických osôb – podnikateľov v SR

Veková štruktúra vyjadruje rozdelenie fyzických osôb - podnikateľov podľa veku do viacročných skupín. **Najvyššie zastúpenie aktívnych fyzických osôb – podnikateľov z pohľadu veku je dlhodobo v kategórii 40 až 49-ročných. Ich podiel dosiahol v roku 2021 viac ako jednu štvrtinu (27,0 %).**

Druhou najpočetnejšou skupinou z pohľadu veku boli podnikatelia vo vekovej kategórii 30 až 39 rokov, ktorí tvorili takmer jednu štvrtinu (24,9 %) z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov. Trojicu najviac zastúpených vekových kategórií dopĺňajú podnikatelia vo vekovej kategórii 50 až 59-ročných, ktorých podiel predstavoval takmer jednu pätinu (19,4 %). Veková štruktúra fyzických osôb - podnikateľov v roku 2021 je prezentovaná v tabuľke č.5.

Tab. č. 5: Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov podľa právnej formy v roku 2021

Vek/právna forma	živnostníci	samostatne hospodáriaci roľníci	slobodné povolania	spolu - FO podnikatelia
vek menej ako 30	18,5%	9,6%	16,3%	18,3%
vek 30-39	24,9%	22,7%	24,7%	24,9%
vek 40-49	27,3%	24,8%	23,5%	27,0%
vek 50-59	19,6%	19,5%	16,5%	19,4%
vek 60-69	8,5%	16,6%	14,7%	9,0%
vek 70-79	1,1%	5,5%	4,0%	1,3%
vek 80 a viac	0,1%	1,2%	0,3%	0,1%
spolu	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

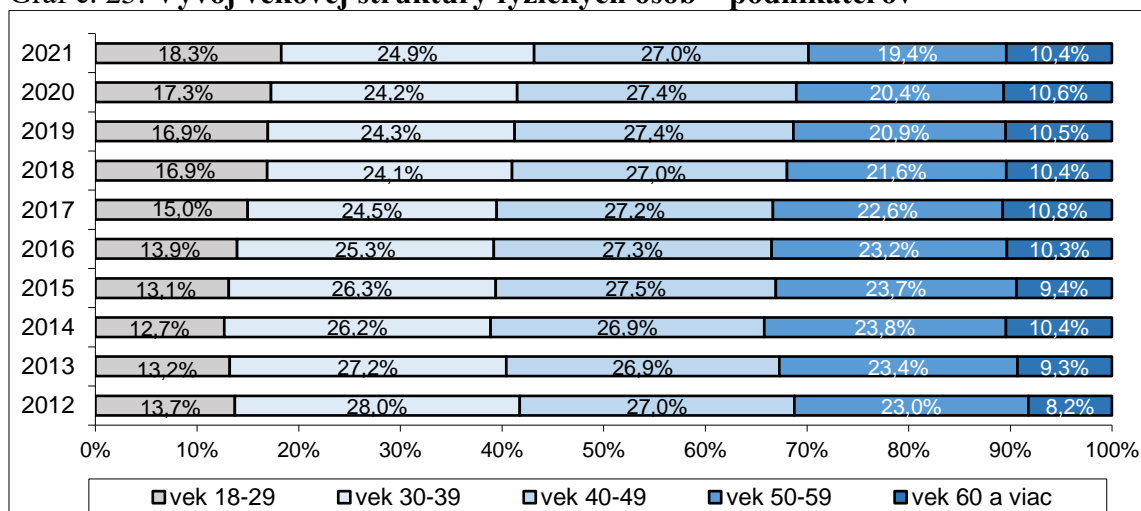
Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Najvýznamnejšie zastúpenie vyšších vekových kategórií podnikateľov z pohľadu jednotlivých právnych foriem je zreteľné u samostatne hospodáriacich roľníkov (podiel 50 a viac ročných tvoril 42,8 %). U osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach dosiahol podiel tejto skupiny podnikateľov viac ako jednu tretinu (35,5 %) a u živnostníkov 29,3 %. Zastúpenie menej ako 30 ročných je najvyššie u živnostníkov (18,5 %), a naopak najnižšie u samostatne hospodáriacich roľníkov (9,6 %).

Vývoj vekovej štruktúry fyzických osôb - podnikateľov je v posledných rokoch charakterizovaný nárastom zastúpenia podnikateľov v mladších vekových kategóriách menej ako 30 ročných. Nárast zastúpenia mladých podnikateľov prebieha kontinuálne od roku 2014, dovtedy ich zastúpenie každoročne klesalo.

Zastúpenie starších podnikateľov sa v roku 2021 po predchádzajúcom náraste mierne znížilo, dosiahlo 10,4 %. V strednodobom horizonte sa zastúpenie starších výraznejšie nemenilo, oscillovalo okolo úrovne 10,5 %.

Graf č. 25: Vývoj vekovej štruktúry fyzických osôb – podnikateľov

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

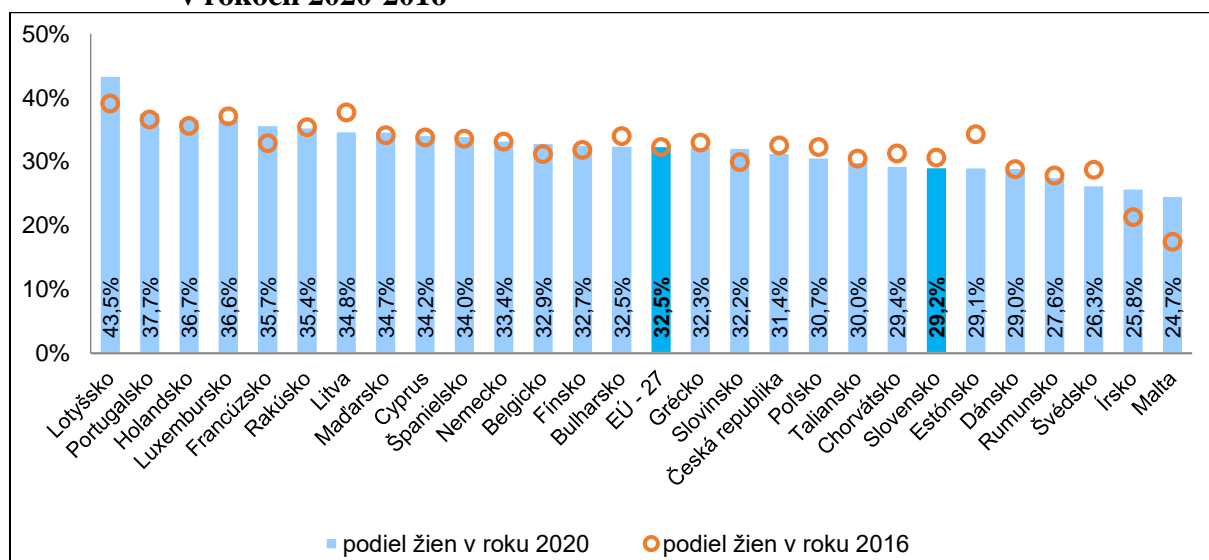
Porovnanie rodovej a vekovej štruktúry podnikateľov v SR s ostatnými krajinami EÚ

Podľa údajov a metodiky Eurostatu zastúpenie žien na celkovom počte samostatne zárobkovo činných osôb v roku 2020 zostalo na rovnakej úrovni ako v predchádzajúcom roku (32,5 %).

Na Slovensku sa podľa údajov Eurostatu zastúpenie žien v porovnaní s rokom 2019 mierne znížilo, dosiahlo úroveň 29,2 %. **V medzinárodnom porovnaní sa Slovensko dlhodobo zaraďuje medzi krajiny s podpriemerným zastúpením žien.** Dosiahnutý podiel žien na celkovom počte podnikateľov na Slovensku je o 3,3 p. b. nižší ako v celej EÚ.

Nižší podiel žien na celkovom počte podnikateľov ako na Slovensku bol zaznamenaný v šiestich krajinách. Najnižšie zastúpenie je dosahované v Írsku (25,8 %) a na Malte (24,7 %). Ženy sa dokážu najvýraznejšie presadiť medzi podnikateľmi v krajinách ako Lotyšsko (43,5 %), Portugalsko (37,7 %) a Holandsko (36,7 %). Vyšší podiel žien ako na Slovensku dosahujú aj ostatné krajiny V4. V Maďarsku dosiahol podiel žien 34,7 %, v Českej republike 31,4 % a v Poľsku 30,7 %.

Graf č. 26: Podiel žien na celkovom počte podnikateľov v jednotlivých krajinách EÚ v rokoch 2020-2016

Zdroj: SBA, na základe údajov Eurostatu

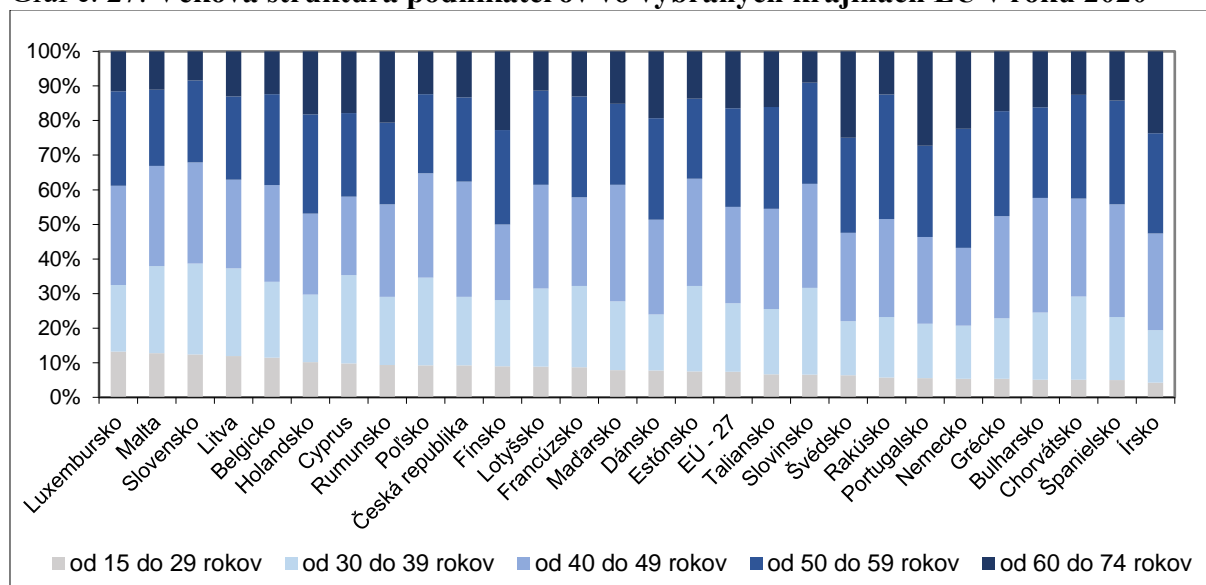
V rámci porovnania vekovej štruktúry slovenských podnikateľov s krajinami EÚ sa **Slovensko vyznačuje vyšším zastúpením podnikateľov v mladších vekových skupinách.**

V roku 2020 bolo na Slovensku podľa údajov Eurostatu z celkového počtu obyvateľov vykonávajúcich podnikateľskú aktivitu 12,4 % (o 6,5 p. b. viac ako v EÚ) vo vekovej kategórii od 15 do 29 rokov, ďalších 26,3 % (o 5,1 p. b. viac ako v EÚ) vo vekovej kategórii od 30 do 39 rokov a 29,2 % (o 1,4 p. b. viac ako v EÚ) vo vekovej kategórii od 40 do 49 rokov.

Vo vekovej kategórii 50 a viac rokov dosahuje Slovensko najnižšie zastúpenie podnikateľov spomedzi porovnávaných krajín, čo svedčí o nízkej podnikateľskej aktivite vyšších vekových skupín obyvateľstva Slovenska. Vo vekovej kategórii od 50 do 59 rokov bolo

na Slovensku 23,7 % podnikateľov (o 4,8 p. b. menej ako v EÚ) a 8,4 % podnikateľov vo vekovej kategórii od 60 do 74 rokov (o 8,1 p. b. menej ako v EÚ).

Graf č. 27: Veková štruktúra podnikateľov vo vybraných krajinách EÚ v roku 2020

Zdroj: SBA, na základe údajov Eurostatu

Podľa spracovaných údajov o rodovej a vekovej štruktúre fyzických osôb – podnikateľov sa zastúpenie žien na Slovensku v roku 2021 v medziročnom porovnaní znížilo na 27,6 %. V porovnaní s rokom 2020 podiel žien zaznamenal pokles o 0,6 p. b. V dlhodobom horizonte predchádzajúcich 10 rokov sa jedná o najnižšiu úroveň zastúpenia žien. Z hľadiska právnych foriem sa dokážu ženy výraznejšie presadiť len u osôb podnikajúcich formou slobodných povolání. V roku 2021 bol každý druhý (49,8 %) podnikateľ pôsobiaci v slobodných povolaniach ženského pohlavia. Približne jednu štvrtinu dosiahli ženy zastúpenie v rámci živnostníkov (26,3 %) a samostatne hospodáriacich roľníkov (24,1 %).

Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov sa vyznačuje najvyšším zastúpením kategórie 40 až 49-ročných, ktorých podiel v roku 2021 dosiahol viac ako jednu štvrtinu (27,0 %). Ako pozitívnu skutočnosť možno hodnotiť nárast zastúpenia mladých podnikateľov, ku ktorému dochádza kontinuálne od roku 2014. Zastúpenie starších podnikateľov sa v roku 2021 po predchádzajúcom náraste mierne znížilo, dosiahlo 10,4 %.

2.4 Rýchlorastúce spoločnosti

Podľa spoločnej metodiky Eurostatu a OECD sú rýchlorastúce podniky definované podľa dvoch základných kritérií: podniky s viac ako 10 % medziročným nárastom počtu zamestnancov alebo s viac ako 10 % rastom obratu ročne počas obdobia troch rokov. Ako alternatívne kritérium sa niekedy v praxi uplatňuje aj 20 % rast obratu. Dostupné údaje o rýchlorastúcich podnikoch pokrývajú skupinu subjektov s 10 a viac zamestnancami, ktoré sú podľa klasifikácie ekonomických činností zaradené do sekcie SK NACE B až N⁴.

⁴ Podrobnejšie informácie o metodike určovania rýchlorastúcich podnikov zverejňuje Eurostatu na: https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/bd_esms.htm

Na základe aktuálne dostupných údajov, ktoré publikuje Eurostat, bolo **na Slovensku v roku 2019 evidovaných 1 960 rýchlorastúcich podnikov** podľa kritéria nárastu zamestnanosti. Medzi rokom 2019 a 2018 došlo k poklesu početnosti firiem s rýchlym rastom o 8,9 %. **Podiel rýchlorastúcich podnikov na celkovom počte subjektov s 10 a viac zamestnancami (kritérium rastu zamestnanosti) sa rovnako znížil o 1,3 p. b. na 11,7 %.**

V prípade zohľadnenia kritéria nárastu obratu, dosiahol počet rýchlorastúcich podnikov na Slovensku 3 282. Z celkového počtu aktívnych podnikateľských subjektov s 10 a viac zamestnancami to predstavuje 19,7 %. Počet takto vymedzených rýchlorastúcich podnikov sa medziročne zvýšil o 3,6 %. V absolútnom vyjadrení sa ich počet zvýšil o 114.

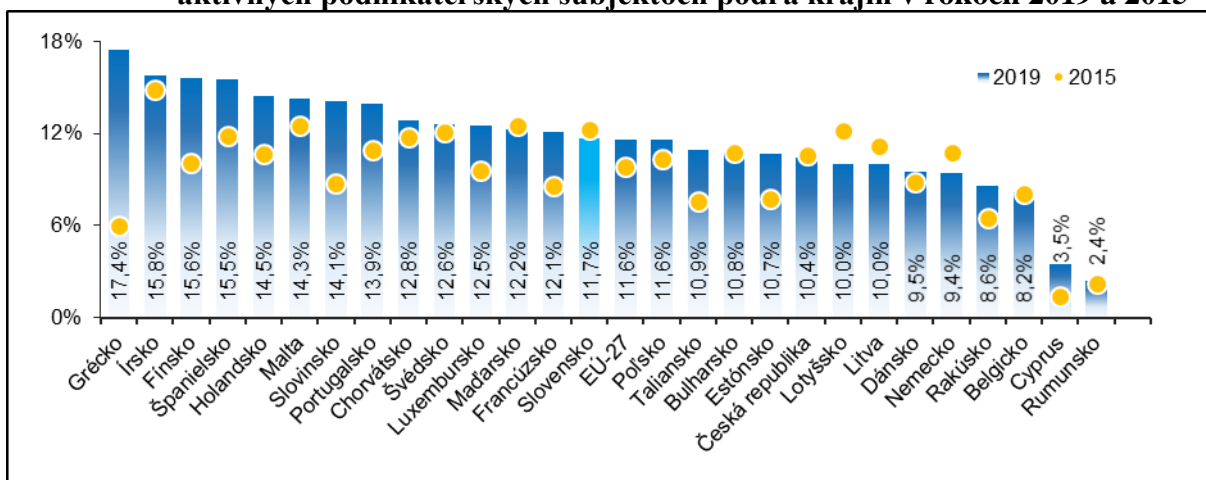
Tab. č. 6: Vývoj početnosti rýchlorastúcich podnikov na Slovensku 2015-2019

Rok	Kritérium rastu - zamestnanosť			Kritérium rastu - obrat		
	Absolútna početnosť	Medziročný index	Podiel na celkovom počte subjektov (%)	Absolútna početnosť	Medziročný index	Podiel na celkovom počte subjektov (%)
2015	1 816	-	12,2	2 795	-	18,8
2016	1 996	109,9	12,8	2 839	101,6	18,2
2017	2 130	106,7	13,0	3 205	112,9	19,6
2018	2 151	101,0	13,0	3 168	98,8	19,1
2019	1 960	91,1	11,7	3 282	103,6	19,7

Zdroj: Eurostat, spracované SBA. Údaje pokrývajú skupinu subjektov s 10 a viac zamestnancami (sekcie SK NACE B až N).

Slovensko sa v komparácii s ostatnými členskými krajinami EÚ vyznačuje **priemerným podielom rýchlorastúcich podnikov** na celkovom počte aktívnych podnikateľských subjektov (podľa kritéria rastu zamestnanosti). Podobnú pozíciu zastávajú aj ďalšie krajiny V4. Najvyšší podiel (12,2 %) dosahuje Maďarsko, najnižší (10,4 %) Česká republika. V EÚ predstavuje podiel rýchlorastúcich podnikov podľa rovnakého kritéria 11,6 %. Najmenej podnikov s rýchlym rastom na 100 aktívnych firiem pripadá na Rumunsko (2,4) a Cyprus (3,5). Ich pozícia sa nemení ani v porovnaní so stavom z roku 2015. Podiel firiem s rýchlym rastom sa významnejšie zvýšil napríklad v Grécku, Fínsku a Slovinsku.

Graf č. 28: Podiel rýchlorastúcich podnikov podľa zamestnanosti na celkovom počte aktívnych podnikateľských subjektov podľa krajín v rokoch 2019 a 2015

Zdroj: Eurostat, spracované SBA. Údaje pokrývajú skupinu subjektov s 10 a viac zamestnancami (sekcie SK NACE B až N).

Na základe údajov Eurostatu možno ďalej identifikovať i **početnosť rýchlorastúcich začínajúcich podnikov**, v štatistikách a literatúre niekedy označované ako **gazely**. Tie sú zadefinované ako podniky s viac ako 10 % medziročným nárastom počtu zamestnancov alebo obratu počas obdobia troch po sebe nasledujúcich rokov, pričom od vzniku uvedených subjektov neuplynulo viac ako 5 rokov.

Na Slovensku bolo v roku 2019, podľa kritéria nárastu zamestnanosti, identifikovaných celkovo 223 gaziel. Z celkového počtu aktívnych podnikateľských subjektov na Slovensku tvorili 1,3 %. Počet gaziel sa podľa kritéria rastu zamestnanosti medziročne zvýšil o 14,5 %. Ešte dynamickejšie rástol počet gaziel evidovaných na základe kritéria nárastu obratu. V roku 2019 ich bolo 332, čo predstavuje rast o 23,0 %. Z celkového počtu aktívnych podnikateľských subjektov tvorili 2,0 %. V porovnaní s ostatnými krajinami V4 je podiel gaziel na Slovensku najvyšší (uplatnené kritérium rastu zamestnanosti). Rozdiely medzi krajinami sú však minimálne. V Poľsku a Maďarsku je pomer gaziel na úrovni 1,1 %. Najnižší podiel gaziel (len 0,9 %) vykázala Česká republika.

Tab. č. 7: Rýchlorastúce začínajúce podniky (gazely) v SR v rokoch 2018 a 2019

Uplatnené kritérium	Absolútna početnosť		Index 2019/2018	Podiel na celkovom počte subjektov (%)	
	2018	2019		2018	2019
Nárast zamestnanosti	213	223	 104,7	1,3	1,3
Nárast obratu	270	332	 123,0	1,6	2,0

Zdroj: Eurostat, spracované SBA. Údaje pokrývajú skupinu subjektov s 10 a viac zamestnancami (sektory SK NACE B až N).

Na základe aktuálne dostupných údajov bolo v roku 2019 na Slovensku podľa údajov Eurostatu 1 960 rýchlorastúcich podnikov podľa kritéria nárastu zamestnanosti a 3 282 firiem po zohľadnení kritéria nárastu obratu. Rýchlorastúce podniky tvoria 11,7 %, resp. 19,7 % z celkového počtu aktívnych podnikateľských subjektov na Slovensku s 10 a viac zamestnancami. Z medzinárodného porovnania (medzi krajinami EÚ) možno tieto hodnoty vnímať ako priemerné. Podobné podiely dosahujú aj ostatné krajiny V4. Pozitívnym znakom je rast počtu mladých rýchlorastúcich podnikov – gaziel, ktoré tvoria, v závislosti od uplatneného kritéria, 1,6 %, resp. 2,0 % na celkovom počte subjektov.

3

DYNAMIKA VÝVOJA PODNIKATEĽSKÝCH SUBJEKTOV

3.1 Vznik a zánik podnikateľov podľa metodiky Eurostatu

Eurostatu a OECD v spoločnej metodike pre demografiu podnikov⁵ definujú **novovzniknuté subjekty** ako súbor právnických osôb a fyzických osôb – podnikateľov, ktorí mali v danom roku tržby, zamestnancov alebo investície a v dvoch predchádzajúcich rokoch nemali tržby, zamestnancov, ani investície (ŠÚ SR začal po prvý krát uplatňovať kritérium investícií od roku 2014, čo spôsobilo medziročný nárast počtu vzniknutých subjektov). **Zaniknuté subjekty** predstavujú právnické osoby a fyzické osoby – podnikatelia, ktoré boli v danom roku aktívne, ale v dvoch nasledujúcich rokoch nemali tržby, zamestnancov ani investície⁶. Vznik a zánik podnikateľských subjektov sa podľa použitej metodiky neviaže na dátum vykonania administratívneho úkonu, ktorý priamo súvisí s registráciou alebo ukončeným podnikateľskej činnosti. Eurostatu a OECD zverejňujú údaje o vzniknutých a zaniknutých podnikateľských subjektoch s určitým časovým oneskorením. Z tohto dôvodu sú v tejto podkapitole prezentované jednotlivé ukazovatele len do roku 2019. V prípade zánikov ide o predbežné alebo odhadované hodnoty, ktoré sa budú v nasledujúcich rokoch korigovať.

Vznik podnikateľských subjektov

Podľa uvedenej metodiky bolo v roku 2019 na Slovensku evidovaných celkovo **68 817 nových podnikateľských subjektov**. V porovnaní s predchádzajúcim rokom 2018 sa ich počet takmer nezmenil (pokles o 268). Z celkového počtu vzniknutých podnikateľských tvorili najmenšie subjekty s 0 – 4 zamestnancami až 99,0 %. V členení podľa odvetví (na základe Štatistickej klasifikácie ekonomických činností – SK NACE), najviac podnikateľských subjektov vzniklo v obchodných službách (21 127), čo predstavuje 30,7 %. Nasledujú stavebníctvo so 16 319 novými firmami (23,7 %) a priemysel s 10 028 podnikateľskými subjektami (14,6 %).

Podiel novovzniknutých subjektov na celkovom počte aktívnych subjektov v SR v roku 2019 dosiahol vo vybraných odvetviach (sekcie SK NACE B až S) **12,1%**. Na 100 aktívnych podnikateľských subjektov tak pripadalo 12 nových firiem.

Tab. č. 8: Vznik PO a FO – podnikateľov v SR podľa veľkostnej kategórie počtu zamestnancov a ekonomickej činnosti

Veľkostná kategória	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
0 - 4	52 231	65 522	45 623	41 697	94 414	57 763	53 502	70 311	68 428	68 129
5 - 9	435	592	469	548	533	429	394	489	420	438
10 a viac	411	306	297	395	295	257	233	283	237	250
Počet spolu	53 077	66 420	46 389	42 640	95 242	58 449	54 129	71 083	69 085	68 817
Ekonomická činnosť (SK NACE)	Priemysel (B-E)	6 022	7 807	6 285	5 441	13 487	7 063	7 179	10 501	10 028
	Stavebníctvo (F)	9 736	12 538	9 557	7 728	20 358	9 359	10 942	15 248	16 319
	Obchod (G)	14 553	15 365	10 422	9 037	16 266	10 428	10 813	7 628	6 295
	Doprava a skladovanie, Informácie a komunikácia (H, J)	4 139	5 326	3 874	4 362	8 952	5 223	4 698	6 940	7 062
	Ubytovanie a stravovanie (I)	2 079	2 262	1 710	1 612	2 843	2 156	1 648	1 957	2 042
	Obchodné služby (K-N)	12 825	17 405	10 945	11 496	24 766	19 670	14 496	23 585	21 309
	Ostatné služby (P-S)	3 723	5 717	3 596	2 964	8 570	4 550	4 353	5 269	5 830
	Vybrané odvetvia spolu	53 077	66 420	46 389	42 640	95 242	58 449	54 129	71 083	69 085

Zdroj: Eurostat, ŠÚ SR, spracované SBA

⁵ Európska komisia a OECD (2007) Eurostat-OECD Manual on Business Demography Statistics. Methodologies and working papers. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/ramon/statmanuals/files/KS-RA-07-010-EN.pdf>

⁶ Právnické osoby okrem podnikov zahrňujú údaje aj za neziskové inštitúcie. Neziskové inštitúcie tvoria približne 4 % podiel na celkovom počte aktívnych právnických osôb a fyzických osôb – podnikateľov.

Zánik podnikateľských subjektov

V prípade evidencie zaniknutých subjektov sú k dispozícii najaktuálnejšie údaje rovnako len za rok 2019. Ide však o odhadované údaje, ktoré budú v nasledujúcom období ďalej spresňované Štatistickým úradom SR. Podľa publikovaných údajov, **v roku 2019 zaniklo celkom 60 117 podnikateľských subjektov**. V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa počet zaniknutých firiem zvýšil o 7 592 subjektov, resp. o 14,5 %. Subjekty s menej ako piatimi zamestnancami tvorili až 98,9 %. Podľa odvetvovej štruktúry zaniklo najviac firiem (15 476) v odvetví obchodných služieb, čo predstavuje 28,0 % zo všetkých zánikov. V stavebníctve ukončilo svoju podnikateľskú činnosť ďalších 13 543 subjektov (20,7 %) a v obchode 10 528 firiem (18,4 %).

Podľa predbežných údajov Eurostatu za rok 2019 dosiahol **podiel zaniknutých podnikateľských subjektov** na celkovom počte aktívnych podnikateľských subjektov v SR vo vybraných odvetviach (sekcie SK NACE B až S) **10,5 %**.

Tab. č. 9: Zánik PO a FO – podnikateľov v SR podľa veľkostnej kategórie počtu zamestnancov a ekonomickej činnosti

Veľkostná kategória	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018*	2019**	
0 - 4	28 345	63 310	39 512	52 365	48 234	43 661	42 628	44 464	51 813	59 477	
5 - 9	270	384	358	435	297	332	402	519	397	375	
10 a viac	292	211	269	463	214	232	261	275	315	265	
Počet spolu	28 907	63 905	40 139	53 263	48 745	44 225	43 291	45 258	52 525	60 117	
Ekonomická činnosť (SK NACE)	Priemysel (B-E)	3 606	8 235	5 856	7 787	6 777	6 319	5 812	6 158	6 908	8 232
	Stavebníctvo (F)	4 567	11 963	8 980	12 143	10 801	9 195	8 874	9 307	10 852	13 543
	Obchod (G)	9 528	19 556	10 714	14 820	12 041	10 147	9 661	9 291	9 670	10 528
	Doprava a skladovanie, Informácie a komunikácia (H, J)	2 061	4 199	2 845	4 385	3 895	3 663	3 551	3 815	4 625	5 792
	Ubytovanie a stravovanie (I)	1 290	2 578	1 643	2 345	1 919	1 691	1 671	1 672	1 803	1 985
	Obchodné služby (K-N)	5 830	13 236	7 348	9 057	10 004	10 124	10 530	11 795	14 731	15 476
	Ostatné služby (P-S)	2 025	4 138	2 753	2 726	3 308	3 086	3 192	3 220	3 936	4 561
	Vybrané odvetvia spolu	28 907	63 905	40 139	53 263	48 745	44 225	43 291	45 258	52 525	60 117

Zdroj: Eurostat, ŠÚ SR, spracované SBA. *Údaje sú predbežné. **Údaje sú odhadované.

Aktivita (mera prežitia) podnikateľských subjektov

Z celkového počtu podnikateľských subjektov, ktoré vznikli v roku 2018 (v odvetviach B – S) bolo **po prvom roku (teda v roku 2019) stále aktívnych 85,0 %**⁷. Uvedený ukazovateľ je v rámci metodiky Eurostatu a OECD označovaný ako miera prežitia. S narastajúcou dĺžkou podnikania sa miera prežitia podnikateľských subjektov prirodzene znižuje. Po piatom roku od svojho vzniku bola stále aktívna takmer polovica (46,6 %) podnikateľských subjektov.⁸ Najvyššiu mieru prežitia vykazujú podnikateľské subjekty z odvetvia priemyslu. Podobná miera prežitia bola zdokumentovaná v prípade firiem pôsobiacich v stavebníctve a službách.

⁷ Podiel subjektov, ktoré vznikli v roku 2017 a boli aktívne aj počas roka 2018 k celkovému počtu vzniknutých subjektov v roku 2017.

⁸ Ukazovateľ vyjadruje podiel subjektov, ktoré vznikli v roku 2013 a boli aktívne aj počas roka 2018 k celkovému počtu vzniknutých subjektov v roku 2013.

Tab. č. 10: Podiel aktívnych subjektov v jednotlivých rokoch od svojho vzniku (tzv. miera prežitia) vo vybraných odvetviach v SR v roku 2019

Odvetvie (podľa SK NACE Rev 2)	1. rok	2. rok	3. rok	4. rok	5. rok
Priemysel (B-E)	87,6	76,1	67,1	54,4	49,3
Stavebníctvo (F)	84,8	70,0	60,5	51,1	45,7
Služby (G-N)	84,2	68,7	61,7	54,8	46,2
Vybrané odvetvia spolu (B-S)	85,0	70,3	62,2	54,4	46,8

Zdroj: spracované SBA, na základe údajov Eurostatu

Vývoj miery prežitia u podnikateľských subjektov na Slovensku od roku 2014 sumarizuje nasledujúca tabuľka č. 11. V tomto prípade bol na sledovanie vývoja miery prežitia aplikovaný kohortný prístup. Kohorta predstavuje súbor podnikateľských subjektov, ktoré vznikli v rovnakom roku (2014 až 2018). Na tomto základe možno sledovať a vzájomne porovnávať mieru prežitia medzi piatimi kohortami subjektov. Vo všetkých sledovaných kohortách sa miera prežitia s pribúdajúcimi rokmi znižuje. Pri komparácii miery prežitia po jednom roku od vzniku sa bol medzi kohortami zaznamenaný postupný rast miery prežitia od 80,4 % v roku 2014 po 85,0 % v roku 2018.

Tab. č. 11: Miera prežitia PO a FO podnikateľov podľa kohortného prístupu

Miera prežitia / rok vzniku	2018	2017	2016	2015	2014
Počet novovzniknutých subjektov	69 085	71 083	54 129	58 449	95 242
Miera prežitia po 1 roku	85,0	84,3	84,0	82,4	80,4
Miera prežitia po 2 roku		70,3	70,9	69,7	67,1
Miera prežitia po 3 roku			62,2	61,0	58,2
Miera prežitia po 4 roku				54,4	51,7
Miera prežitia po 5 roku					46,8

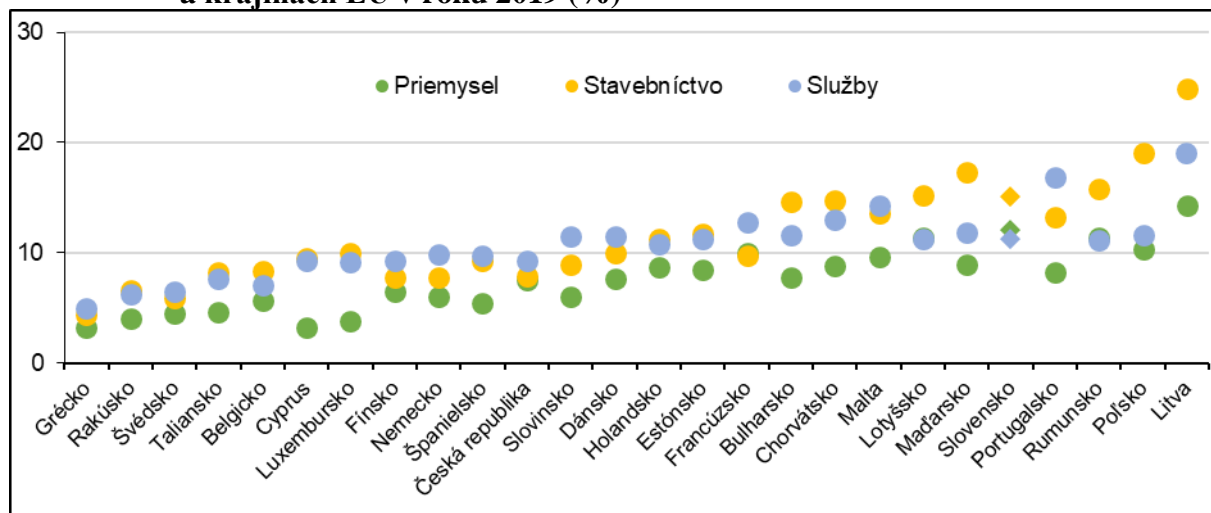
Zdroj: spracované SBA, na základe údajov ŠÚ SR, Eurostatu. Započítané subjekty v odvetviach B až S. Údaje znázornené na diagonále tabuľky č. 11 zodpovedajú údajom v tabuľke č. 10 v riadku vybrané odvetvia spolu.

Porovnanie podielu vzniknutých a zaniknutých subjektov v SR s vybranými krajinami EÚ

Slovensko sa s podielom novovzniknutých subjektov na celkovom počte aktívnych subjektov **na úrovni 12,1 % zaraďuje medzi krajiny EÚ s nadpriemernými hodnotami**. Najvyšším podielom sa v roku 2018 prezentovali v Litve (19,6 %), Portugalsku (15,5 %) a Poľsku (15,4 %). Naopak, na opačnom konci pomyselného rebríčka sa nachádza Grécko s podielom nových PO a FO – podnikateľov na úrovni 4,8 %. Nasleduje Švédsko (5,6 %) a Rakúsko (6,4 %). Z krajín V4 dosiahlo najvyšší podiel novovzniknutých subjektov na celkovom počte aktívnych subjektov (SK NACE B až S) Poľsko nasledované Slovenskom a Maďarskom. Nižší podiel nových firiem (8,7 %) vykázala Česká republika.

Graf č. 29: Podiel vzniknutých PO a FO – podnikateľov vo vybraných odvetviach a krajinách EÚ v roku 2019 (%)

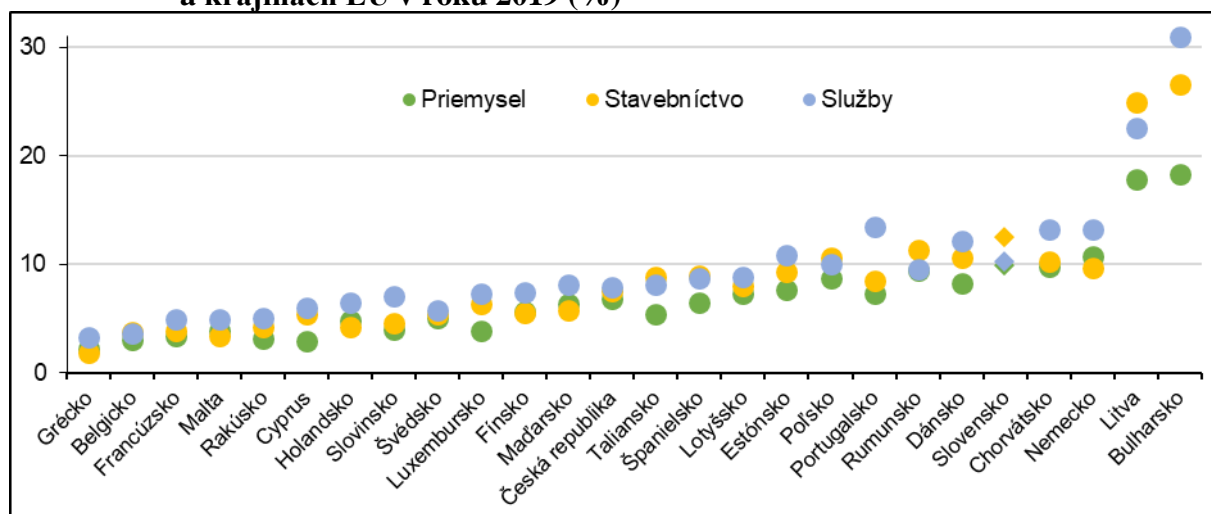

Zdroj: Eurostat, spracované SBA. Údaje za Cyprus a Írsko neboli dostupné.

Podiel zaniknutých subjektov (pôsobiacich v sekciách SK NACE B až S) sa na Slovensku v medziročnom porovnaní zvýšil z 9,5 % v roku 2018 na 10,5 % v roku 2019. Aj napriek medziročnému rastu sa Slovensko radí medzi krajiny EÚ s nadpriemerne vysokým podielom zaniknutých subjektov. Celkovo najvyšší podiel vykázalo Bulharsko, kde na 100 firiem pripadá takmer 29 zaniknutých (29,3 %). Nasleduje Litva s 22,5 % a s výraznejším odstupom Nemecko (12,9 %). Medzi krajiny s najnižším podielom zaniknutých podnikateľských subjektov patrí Grécko (3,0 %) a Belgicko (3,5 %). V celej EÚ dosahovali najvyššiu mieru zániku PO a FO – podnikatelia pôsobiaci v službách. Pozitívnejšie výsledky, čiže nižší podiel zaniknutých PO a FO – podnikateľov, bol evidovaný v priemysle.

V súbore analyzovaných krajín EÚ sa potvrdzuje vysoká miera korelácie medzi mierou vzniku a zániku podnikateľských subjektov. Hodnota Pearsonovho korelačného koeficientu predstavuje 0,60, čo indikuje, že s nárastom nových firiem sa bude zvyšovať aj dynamika zanikajúcich podnikateľských subjektov.

Graf č. 30: Podiel zaniknutých PO a FO – podnikateľov vo vybraných odvetviach a krajinách EÚ v roku 2019 (%)

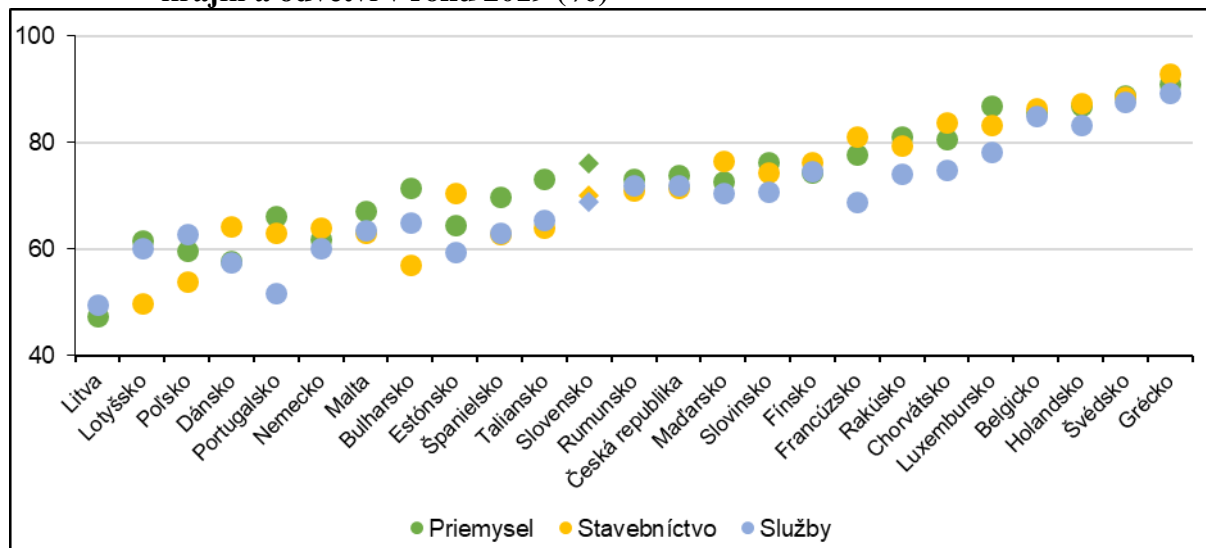

Zdroj: Eurostat, spracované SBA. Údaje za Cyprus a Írsko neboli dostupné.

V roku 2019 dosiahla miera prežitia firiem na Slovensku po dvoch rokoch od svojho vzniku 70,3 % (sektie SK NACE B až S). To znamená, že takmer jedna tretina (29,7 %) firiem je po dvoch rokoch od svojho vzniku neaktívna. V porovnaní s ďalšími krajinami EÚ sa Slovensko nachádza na úrovni priemeru EÚ, ktorý predstavuje 69,5 %. Medzi krajiny s najvyššou mierou prežitia firiem po dvoch rokoch patrí Grécko (88,8 %), Švédsko (88,4 %), Belgicko (85,6 %) a Holandsko (85,4 %). Na opačnom konci pomyselného rebríčka sa v roku 2019 ocitli Litva (47,8 %), Portugalsko (54,5 %) a Lotyšsko (56,8 %). Ide o krajiny, kde je dlhodobo zaznamenávaná vysoká dynamika, teda nadpriemerný podiel vznikov a zánikov podnikateľských subjektov vzhľadom na celkovú početnosť firiem. V prípade miery prežitia po troch až štyroch rokoch sa už Slovensko nachádza pod priemerom.

Za celú EÚ vykazovali najvyššiu priemernú mieru prežitia po dvoch rokoch PO a FO – podnikatelia pôsobiaci v priemysle (73,0 %). Najnižší podiel aktívnych firiem (69,2 %) po dvoch rokoch od vzniku bol zaznamenaný v stavebníctve. V prípade Slovenska rovnako platí najvyššia miera prežitia podnikateľov pôsobiacich v priemysle (76,1 %). Nižší podiel bol zaznamenaný v službách (70,0 %) a stavebníctve (68,7 %).

Graf č. 31: Miera prežitia PO a FO – podnikateľov po dvoch rokoch od vzniku podľa krajiny a odvetví v roku 2019 (%)

Zdroj: Eurostat, spracované SBA. Údaje za Cyprus a Írsko neboli dostupné.

S podielom 12,1 % novovzniknutých podnikateľských subjektov na celkovom počte aktívnych firiem patrí Slovensko medzi krajiny EÚ s nadpriemernými hodnotami. V prípade zaniknutých subjektov platí, že na 100 aktívnych firiem pripadá takmer 11 zaniknutých, čo je rovnako úroveň mierne prevyšujúca priemer EÚ. Na Slovensku bolo po prvom roku od vzniku stále aktívnych 85,0 % MSP. Po druhom roku podnikania bola už takmer tretina (29,7 %) firiem neaktívna. Po piatich rokoch od svojho vzniku bola stále aktívna takmer polovica (46,8 %) podnikateľských subjektov. Najvyššiu mieru prežitia vykazujú podnikateľské subjekty z odvetvia priemyslu.

3.2 Vznik a zánik podľa metodiky SBA

Vznik podnikateľských subjektov

Druhý rok pandémie Covid-19 na Slovensku sa už neprejavoval stagnáciou pri zakladaní nových podnikateľských subjektov. Podľa údajov spracovaných z Registra organizácií ŠÚ SR, **v roku 2021 došlo k opätovnému medziročného nárastu počtu vzniknutých podnikateľov, ktorý bol typický pre obdobie pred nástupom koronakrízy⁹.** Vplyvom realizácie odložených podnikateľských aspirácii, ktoré záujemcovia o podnikanie nemohli realizovať počas prvého roka pandémie Covid-19 spolu s flexibilnejším prijímaním a uvoľňovaním protipandemických opatrení sa **počet vzniknutých malých a stredných podnikov v roku 2021 zvýšil o 11,3 % (resp. o 9 364) na 92 538 subjektov.**

Z hľadiska jednotlivých právnych foriem, tvorili **MSP – právnické osoby približne jednu pätinu (21,4 %, resp. 19 771)** z celkového počtu novo registrovaných malých a stredných podnikov. Ďalších **78,6 % (resp. 72 767) nových MSP tvorili FO – podnikatelia**, pričom najväčší záujem bol o živnostenské podnikanie. Medzi novoregistrovanými MSP v roku 2021 tvorili živnostníci až 73,0 % (resp. 67 528). V menšom počte vznikali podnikateľské subjekty podnikajúce pod právnou formou slobodné povolania 5,4 % (resp. 4 989) a samostatne hospodáriaci roľníci 0,3 % (resp. 250).

Za zvýšeným počtom nových registrácií MSP možno hľadať nových živnostníkov. Len v tejto právnej forme došlo k medziročnému nárastu, a to o 23,7 %, resp. o 12 936 nových živnostníkov. V ďalších právnych formách sa počet vznikov MSP znížil. Presné údaje sú zosumarizované v nasledujúcej tabuľke 12.

Tab. č. 12: Vývoj počtu vzniknutých MSP podľa právnych foriem na základe údajov z Registra organizácií ŠÚ SR

Právna forma MSP	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Index 2021/2020
MSP – PO (právnické osoby)	27 817	14 806	13 630	19 398	21 662	22 626	25 139	22 740	19 771	↓ 86,9
Živnostníci	42 664	41 347	35 539	36 518	40 826	50 938	54 225	54 592	67 528	↑ 123,7
Samostatne hospodáriaci roľníci	332	503	1 203	1 573	456	490	230	310	250	↓ 80,6
Slobodné povolania	2 193	2 361	2 274	1 349	2 460	4 021	5 289	5 532	4 989	↓ 90,2
Spolu MSP	73 006	59 017	52 646	58 838	65 404	78 075	84 883	83 174	92 538	↑ 111,3

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR. Údaje sú spracované na základe dátumu vzniku subjektu z celkového počtu aktívnych a neaktívnych podnikateľských subjektov.

Na každoročné zvyšovanie počtu nových MSP v predkrízovom období vplývalo viacero faktorov. V uplynulých rokoch dochádzalo najmä k znižovaniu daňového zaťaženia. Medzi pozitívne stimuly vzniku nových FO – podnikateľov možno zaradiť zvýšenie paušálnych výdavkov zo 40 % na 60 % z úhrnu príjmov a zvýšenie ich ročného limitu z 5 040 € na 20 000 € od roku 2017. K nárastu nových živnostníkov a osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach prispeli aj ďalšie legislatívne zmeny ako napr. prijatie zákona č. 440/2015 Z. z. o športe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov alebo novela zákona č. 56/2012 Z. z. o cestnej doprave a jeho novela č. 9/2019 Z. z., ktorá priniesla zmiernenie podmienok pre taxislužby a vodičov (zjednotenie podmienok aj pre platformy zdieľanej ekonomiky). Ďalšie významne zmeny, ako: zníženie sadzby dane z príjmov z 21 %

⁹ Vznik a zánik firiem je určovaný z údajov Registra organizácií ŠÚ SR podľa dátumu administratívneho vzniku, resp. zániku podnikateľských subjektov.

na 15 % pre právnické osoby a živnostníkov s ročnými príjmami do 100 000 Eur, zvýšenie nezdaniteľnej časti základu dane alebo ďalšie navýšenie odpočtu výdavkov na výskum a vývoj vstúpili do platnosti už od začiatku roka 2020. V prípade MSP – právnických osôb bolo pozitívnou zmenou zrušenie daňových licencií, ktoré vstúpili do platnosti od začiatku roka 2018.

Okrem vyššie uvedených faktorov bol rast počtu nových MSP v predkrízovom období sprevádzaný aj pozitívnym vývojom globálnej ekonomiky, či rastom domáceho a zahraničného dopytu. **Vzhľadom na možný vznik ďalších vln pandémie Covid-19 a vojenský konflikt na Ukrajine je však ďalší rast otázný.** Veľkou neznámou je tiež pripravovaná reforma daňovo-odvodového systému, ktorá môže viesť k zhoršeniu podmienok pre podnikanie najzraniteľnejších skupín podnikateľov, ako sú živnostníci alebo mikropodniky.

Nové podnikateľské príležitosti dokázali začínajúci podnikatelia využiť v mnohých odvetviach, najmä v tých s vysokým zastúpením živnostníkov. **Záujem o vstup do podnikania sa zvýšil predovšetkým v stavebníctve – medziročne o 22,7 %, doprave a informáciách o 15,9 %** vďaka prudkému rozvoju v oblasti kuriérskych služieb, skladových a pomocných činnostiach v doprave a **v obchodných službách (o 12,8 %).**

Pokles novozaložených MSP bol zaznamenaný v odvetviach, ktoré najvýraznejšie zasiahla pandémia. V ubytovaní a stravovaní došlo k zníženiu vznikov takmer o štvrtinu (24,8 %), v ostatných službách, ktoré okrem iného zahŕňajú aj oblasti ako zábavné a rekreačné činnosti, vzdelávanie, či kreatívny priemysel, o 11,5 %.

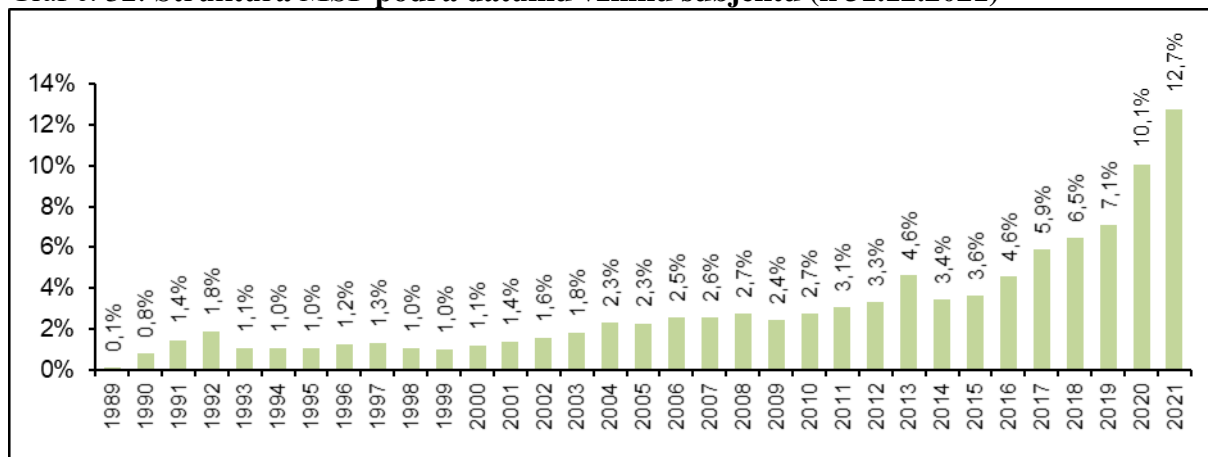
Tab. č. 13: Vývoj počtu vzniknutých MSP podľa odvetví na základe údajov z Registra organizácií ŠÚ SR

Odvetvie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Index 2021/2020
Pôdohospodárstvo	3 564	4 294	3 558	3 589	2 669	3 097	3 033	2 925	2 945	↑ 100,7
Priemysel	8 932	8 290	7 058	7 523	10 176	11 687	11 913	10 452	11 152	↑ 106,7
Stavebníctvo	14 753	12 932	11 079	11 954	14 814	18 262	20 757	20 524	25 188	↑ 122,7
Obchod	11 984	6 266	6 952	10 380	5 237	6 100	6 689	7 218	7 836	↑ 108,6
Doprava a informácie	7 178	5 718	4 665	4 790	6 715	7 672	8 349	8 410	9 744	↑ 115,9
Ubytovanie a stravovanie	2 215	2 027	1 797	1 622	1 809	2 145	2 517	2 467	1 856	↓ 75,2
Obchodné služby	19 639	15 185	13 415	14 520	19 103	23 618	25 599	25 613	28 891	↑ 112,8
Ostatné služby	4 741	4 305	4 122	4 460	4 881	5 494	6 026	5 565	4 926	↓ 88,5
Spolu MSP	73 006	59 017	52 646	58 838	65 404	78 075	84 883	83 174	92 538	↑ 111,3

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR.

Z celkového počtu aktívnych malých a stredných podnikov bola na konci roka 2021 **takmer jedna tretina (29,9 %) vo veku do 3 rokov od vzniku.** Podiel etablovaných MSP, ktoré na trhu pôsobia 4 až 10 rokov od svojho vzniku predstavoval tiež takmer jednu tretinu (31,8 %). **Viac ako 10 rokov na Slovensku pôsobí 38,3 % aktívnych MSP.** Stabilnou súčasťou podnikateľského prostredia na Slovensku je aj 14,3 % malých a stredných podnikov, ktoré pôsobia na trhu už viac ako 20 rokov.

Graf č. 32: Štruktúra MSP podľa dátumu vzniku subjektu (k 31.12.2021)

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Zánik podnikateľských subjektov

Nezvyčajne nízky počet zánikov podnikateľských subjektov z roku 2020 sa v roku 2021 nepotvrdil. Zlepšenie pandemickej situácie umožnilo pristúpiť k postupnému obmedzovaniu jednotlivých podporných opatrení pre podnikateľov, čo spolu s hromadným výmazom firiem z Obchodného registra prispelo k opätovnému nárastu počtu administratívne **zaniknutých podnikateľských subjektov na 51 724**¹⁰. To predstavuje **6,2 % zo všetkých subjektov**, ktoré boli do konca roka 2021 registrované na Slovensku. Počet podnikateľov, ktorí ukončili svoje podnikanie sa tak medziročne zvýšil o 8,6 %. Zistené výsledky potvrdzujú predpoklady o vedľajšom efekte podpory štátu v prvom roku koronakrízy, kedy sa vďaka podpore na trhu takpovediac „umelo“ udržali aj také podnikateľské subjekty, ktoré by za normálnych okolností zanikli.

Z celkového počtu zrušených firiem tvorili podniky – právnické osoby 20,1 % (10 419). Najväčšiu skupinu medzi zaniknutými podnikateľskými subjektami predstavovali živnostníci s podielom 71,3 %. Osoby podnikajúce v právnej forme slobodné povolania tvorili 8,1 % zo všetkých zaniknutých podnikateľských subjektov a samostatne hospodáriaci roľníci 0,6 %.

Najmä vplyvom hromadného výmazu firiem z Obchodného registra v poslednom kvartáli roka 2021 sa **počet zánikov podnikov – právnických osôb medziročne zdvojnásobil na 10 419**. V rovnakom období sa o 11,2 % zvýšil aj počet zaniknutých subjektov podnikajúcich v slobodných povolaniach. **Pozitívnejší vývoj bol zaznamenaný v prípade ukončených živností, ktorých počet poklesol o 5,8 %**. 36 856 ukončených živností znamená druhý najnižší počet počas uplynulých desiatich rokov. V právnej forme samostatne hospodáriaci roľníci ukončilo podnikateľskú činnosť len 285 subjektov, čo predstavuje medziročný pokles o 6,3 %.

¹⁰ V súvislosti so zmenou metodiky spracovania údajov zo strany ŠÚ SR, už od roku 2017 nie je možné členiť zaniknuté podnikateľské subjekty podľa veľkostnej kategórie. Z toho dôvodu sú uvedené údaje do roku 2016 len za MSP a od roku 2017 za všetky podnikateľské subjekty vrátane veľkých podnikov. Tie sa na celkovom počte zaniknutých podnikateľských subjektov podieľajú len minimálne. V roku 2016 tvorili veľké podniky len 0,2 % zo všetkých zaniknutých subjektov na Slovensku.

Tab. č. 14: Vývoj počtu zaniknutých podnikateľských subjektov podľa právnych foriem na základe údajov z Registra organizácií ŠÚ SR

Právna forma	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Index 2021/2020
Podniky – PO (právnické osoby)	5 086	7 390	9 134	9 131	9 166	5 442	4 497	4 467	10 419	↑ 233,2
Živnostníci	61 822	47 413	32 502	43 503	42 255	41 417	45 754	39 132	36 856	↓ 94,2
Samostatne hospodáriaci roľníci	387	314	424	432	560	453	328	304	285	↓ 93,8
Slobodné povolania	736	789	878	812	618	4 856	5 518	3 745	4 164	↑ 111,2
Spolu	68 031	55 906	42 938	53 878	52 599	52 168	56 097	47 648	51 724	↑ 108,6

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR. Pozn.: do roku 2016 len MSP, od roku 2017 všetky podnikateľské subjekty bez zohľadnenia veľkostnej kategórie podniku.

Odvetvová štruktúra zaniknutých podnikateľských subjektov reflektuje celkovú odvetvovú štruktúru MSP na Slovensku. **Zo všetkých zaniknutých podnikateľských subjektov počas roka 2021 ich najviac (25,8 %) pôsobilo v odvetví obchodných služieb.** Nasledujú firmy z odvetvia stavebníctvo (22,0 %) a obchod (18,6 %). Len 2,8 % zrušených firiem podnikalo v ubytovaní a stravovaní a 4,0 % v pôdohospodárstve.

Zvýšený počet zánikov bol v roku 2021 evidovaný takmer vo všetkých hlavných odvetviach hospodárstva. Takmer o jednu tretinu (29,7 %) v sektore obchodu. Nasledovali odvetvia doprava a informácie (18,9 %) a firmy pôsobiace v ubytovaní a stravovaní (13,9 %). Naopak, v pôdohospodárstve a ostatných službách bolo v Registri organizácií ŠÚ SR zaznamenaných ešte menej zaniknutých subjektov ako v predchádzajúcom roku 2020. Pokles dosahoval 8,3 %, resp. 2,1 % v ostatných službách.

Tab. č. 15: Vývoj počtu zaniknutých podnikateľských subjektov podľa odvetví na základe údajov z Registra organizácií ŠÚ SR

Odvetvie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Index 2021/2020
Pôdohospodárstvo	2 808	2 361	1 963	2 735	3 055	2 540	2 485	2 233	2 048	↓ 91,7
Priemysel	10 336	8 001	5 806	7 650	7 472	6 792	7 423	6 383	6 426	↑ 100,7
Stavebníctvo	15 503	13 022	9 252	12 066	12 327	11 597	12 324	11 350	11 402	↑ 100,5
Obchod	17 650	13 893	10 085	11 616	10 749	8 939	9 500	7 409	9 609	↑ 129,7
Doprava a informácie	5 868	3 974	3 311	3 980	4 020	3 783	4 729	3 902	4 640	↑ 118,9
Ubytovanie a stravovanie	2 591	2 043	1 571	1 949	1 804	1 588	1 635	1 263	1 438	↑ 113,9
Obchodné služby	9 481	9 280	8 225	10 281	9 798	13 713	14 617	12 258	13 370	↑ 109,1
Ostatné služby	3 794	3 332	2 725	3 591	3 374	3 216	3 384	2 850	2 790	↓ 97,9
Spolu	68 031	55 906	42 938	53 868	52 599	52 168	56 097	47 648	51 724	↑ 108,6

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR.

Priemerná dĺžka podnikania zaniknutých podnikateľských subjektov dosiahla 9,1 rokov. V porovnaní s obdobím z pred piatich rokov (rok 2016) sa priemerná dĺžka podnikania u zaniknutých firiem zvýšila o 1,3 roka. To znamená, že na Slovensku nezaniakajú len nové, resp. mladé firmy s nedostatkom skúsenosti, ale aj značná skupina etablovaných subjektov. Takmer jednu tretinu (31,3 %) zo zaniknutých firiem tvorili subjekty registrované v RO ŠÚ SR rokoch 2020 a 2021. Začínajúci podnikatelia s dĺžkou podnikania do troch rokov od vzniku tvorili takmer polovicu (47,5 %) všetkých zánikov. Viac ako jednu tretinu (35,1 %) všetkých zánikov predstavovali etablované podnikateľské subjekty, ktoré na trhu pôsobili 10 a viac rokov.

Čistý prírastok podnikateľských subjektov

Vzhľadom na vyšší počet vzniknutých podnikateľských subjektov ako zaniknutých bol v roku 2021 na Slovensku **evidovaný čistý prírastok podnikateľských subjektov**. Výška čistého prírastku v medziročnom porovnaní vzrástla o 14,9 % na 40 814 podnikateľských subjektov. Ide o najvyššiu hodnotu čistého prírastku za uplynulých 10 rokov. Z výsledkov zároveň vyplýva, že **zánik jednej firmy v roku 2021 bol kompenzovaný vznikom takmer dvoch nových podnikateľských subjektov**, presnejšie 1,8.

Tab. č. 16: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov podľa údajov z Registra organizácií ŠÚ SR

Ukazovateľ	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Index 2021/2020
Vzniknuté podnikateľské subjekty	73 006	59 017	52 646	58 838	65 404	78 075	84 883	83 174	92 538	↑ 111,3
Zaniknuté podnikateľské subjekty	68 031	55 906	42 938	53 868	52 599	52 168	56 097	47 648	51 724	↑ 108,6
Čistý prírastok	4 975	3 111	9 708	4 970	12 805	25 907	28 786	35 526	40 814	↑ 114,9

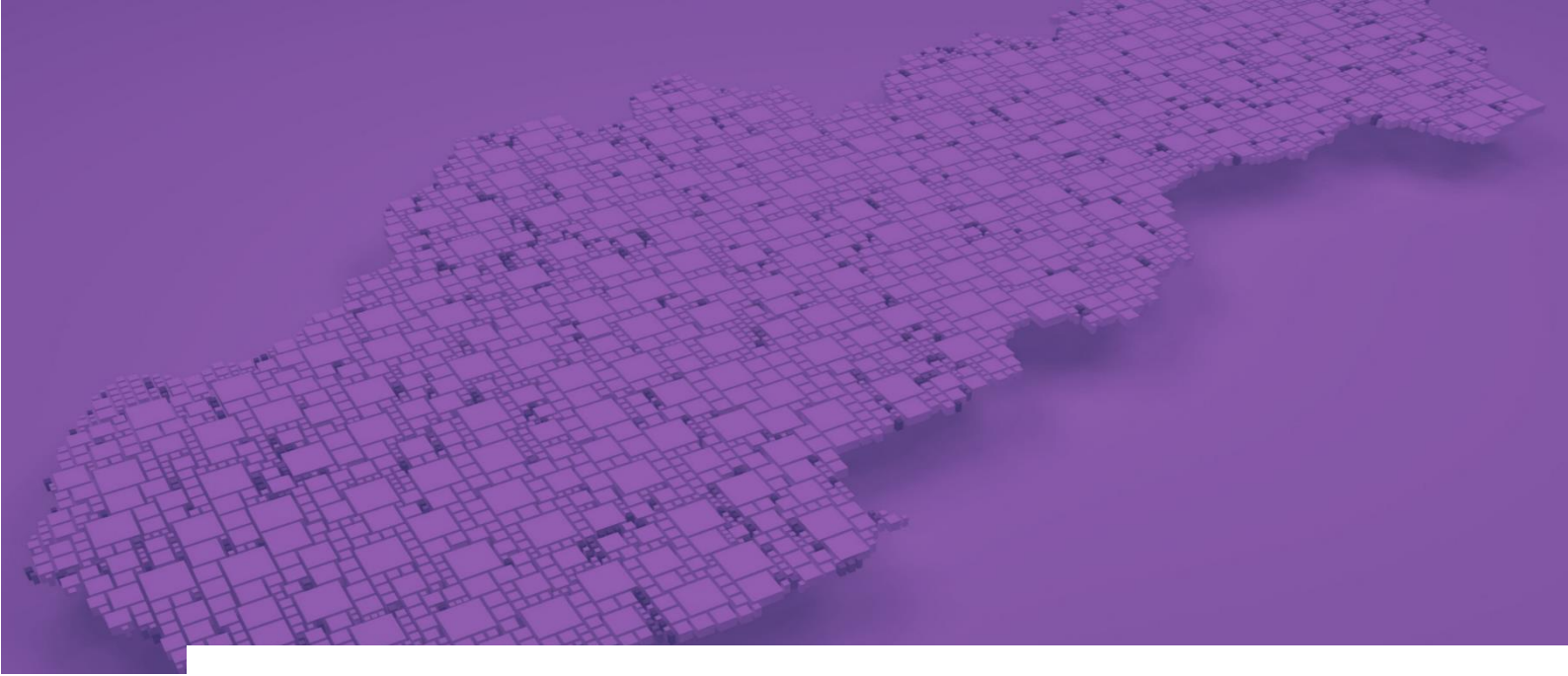
Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR.

Podnikateľské subjekty v najväčšej miere pribudli v obchodných službách (čistý prírastok 15 521) a v stavebníctve (čistý prírastok 13 786). K úbytku došlo len v sektore obchodu, o 1 773.

Pre záujemcov o podnikanie už pandémie koronavírusu vo svojom druhom roku (2021) nespôsobovala takú významnú prekážku ako v roku 2020. Vplyvom realizácie odložených podnikateľských zámerov, ktoré záujemcovia o podnikanie nemohli realizovať počas prvého roka pandémie spolu s flexibilnejším uvoľňovaním protipandemických opatrení sa počet vzniknutých malých a stredných podnikov v roku 2021 zvýšil o 11,3 % na úroveň 92 538 subjektov.

Zvýšený počet registrovaných MSP vyplýval z nárastu počtu živnostníkov. Len v tejto právnej forme došlo k medziročnému nárastu, a to o 23,7 %, resp. o 12 936 nových živnostníkov. Záujem o vstup do podnikania sa zvýšil predovšetkým v stavebníctve – medziročne o 22,7 % a v doprave a informáciách o 15,9 %. K poklesu nových MSP došlo v odvetviach, ktoré najvýraznejšie zasiahla pandémia: v ubytovaní a stravovaní takmer o štvrtinu (24,8 %) a v ostatných službách o 11,5 % (okrem iného zahŕňajú aj oblasti ako zábavné a rekreačné činnosti, vzdelávanie, či kreatívny priemysel).

Počas roka 2021 svoje podnikanie ukončilo 51 724 podnikateľských subjektov. Postupné obmedzovanie podporných opatrení pre podnikateľov v období koronakrízy spolu s hromadným výmazom firiem z Obchodného registra prispelo k opätovnému nárastu počtu zánikov podnikateľských subjektov o 8,6 %. Zvýšený počet zánikov bol v roku 2021 evidovaný takmer vo všetkých hlavných odvetviach hospodárstva, najvýraznejší v obchode o 29,7 %. Priemerný vek zaniknutých podnikateľských subjektov dosiahol 9,1 rokov. Čistý prírastok podnikateľských subjektov sa medziročne zvýšil o 14,9 % na 40 814. Ide o najvyššiu hodnotu čistého prírastku za sledované obdobie.

4

REGIONÁLNE HĽADISKO PODNIKANIA MSP

Odlišné prírodné, ekonomické a sociálne podmienky v spojení s historickými súvislosťami určujú podmienky a rozvoj podnikania v jednotlivých regiónoch Slovenska. Z toho vyplýva aj nerovnomerný rozvoj regiónov, vrátane malého a stredného podnikania. Nasledujúca kapitola sa preto podrobnejšie zameriava na zhodnotenie vybraných kvantitatívnych ukazovateľov malého a stredného podnikania na úrovni jednotlivých krajov a okresov Slovenska.

Najviac MSP na Slovensku uvádza svoje sídlo na území Bratislavského kraja. V roku 2021 to bo približne **každý piaty aktívny malý a stredný podnik** (22,9 %). Nasleduje Žilinský kraj, kde malo sídlo 13,6 % aktívnych MSP a Prešovský kraj s 13,2 %. V ostatných krajoch je zastúpenie MSP rovnomernejšie (pozri tab. č. 17). Najmenej, len 9,2 % MSP bolo registrovaných v Trenčianskom a Banskobystrickom kraji.

Medziročne sa počet aktívnych MSP zvýšil vo všetkých krajoch na Slovensku. Najmä vplyvom zvýšenej aktivity živnostníkov došlo k najvýraznejšiemu nárastu v Prešovskom kraji o 7,7 % a v Trnavskom kraji o 7,4 %. Najnižšia dynamika rastu bola zaznamenaná v Banskobystrickom kraji, medziročne o 3,4 %. Aj v druhom roku koronakrízy sa potvrdila špecifická pozícia Bratislavského kraja, kde dochádza k zvyšovaniu početnosti MSP aj počas rôznych krízových období. To naznačuje, že podnikatelia neustále nachádzajú v kraji dostatok príležitostí a vhodné podmienky pre realizáciu nových podnikateľských aktivít. Vyššiu odolnosť podnikateľských subjektov so sídlom v Bratislavskom kraji voči nepriaznivým podmienkam potvrdzuje aj vývoj počas predchádzajúcej globálnej finančnej a hospodárskej krízy, kedy sa ich počet tiež zvyšoval.

Pre kategóriu mikropodnikov sú okrem Bratislavského kraja „zaujímavé“ tiež Žilinský a Prešovský kraj s podielom 13,7 %, resp. 13,2 %. Vyššie zastúpenie práve týchto krajov súvisí s vysokou podnikateľskou aktivitou živnostníkov, ktorí vo väčšine spadajú práve medzi mikropodniky. V prípade väčších veľkostných kategórií MSP sa zvyšoval význam Bratislavského kraja. Z veľkých podnikov na Slovensku malo svoje sídlo v Bratislavskom kraji až 35 %.

Tab. č. 17: Počet podnikateľských subjektov podľa krajov a právnej formy v roku 2021

Kraj SR	Fyzické osoby – podnikatelia			Podniky				MSP	Spolu
	Živnostníci	Slobodné povolania	SHR	Mikro (0 - 9)	Malé (10 - 49)	Stredné (50 - 249)	Veľké (250 +)		
Bratislavský	53 221	5 165	151	82 439	3 174	815	230	144 965	145 195
Trnavský	37 652	2 118	438	21 431	1 260	249	54	63 148	63 204
Trenčiansky	35 893	2 303	212	18 518	1 222	300	74	58 448	58 522
Nitriansky	43 521	2 513	697	25 870	1 420	308	67	74 329	74 396
Žilinský	56 050	2 497	462	25 551	1 520	294	76	86 374	86 450
Banskobystrický	32 813	2 609	696	21 140	1 179	226	50	58 663	58 713
Prešovský	56 919	2 781	505	21 764	1 410	256	52	83 635	83 688
Košický	34 164	2 952	523	25 526	1 326	240	49	64 731	64 780
Spolu SR	350 233	22 954	3 684	242 239	12 511	2 688	652	634 309	634 964

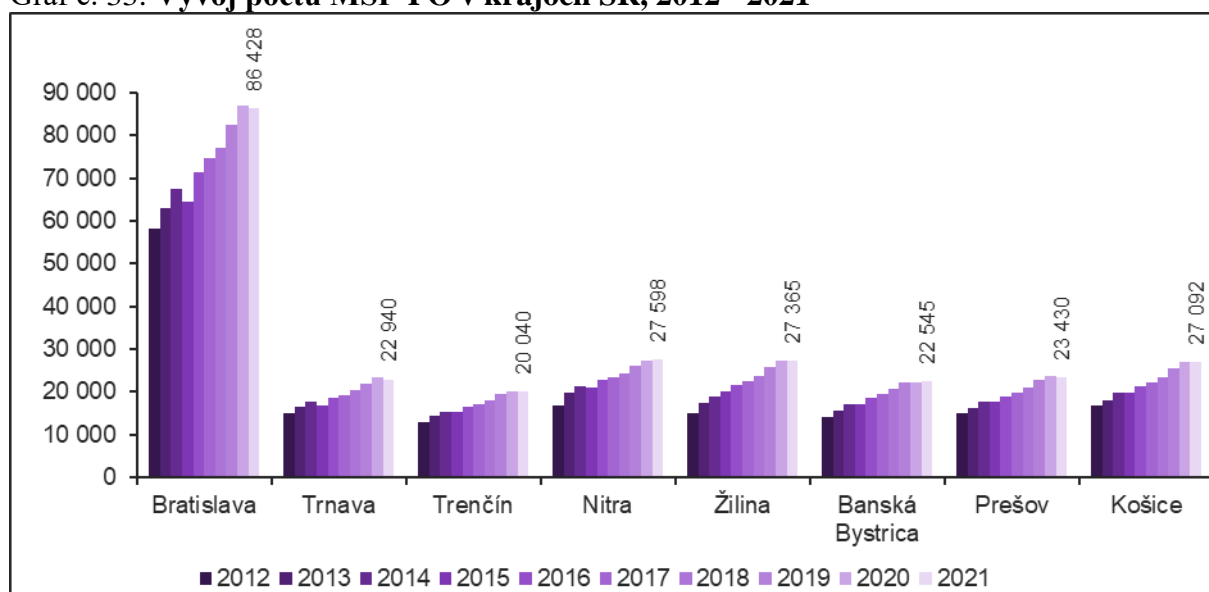
Zdroj: ŠÚ SR, spracované SBA

Právnické osoby – podniky

V prípade MSP podnikajúcich ako právnické osoby – podniky je územie Bratislavského kraja ešte atraktívnejšie. **V roku 2021 mal približne každý tretí (33,6 %) aktívny malý a stredný podnik – PO svoje sídlo práve na území Bratislavského kraja.** V absolútnom vyjadrení to predstavuje 86 428 subjektov podnikajúcich v uvedenej právnej forme. Priestorové rozmiestnenie MSP – právnických osôb je v ostatných krajoch SR rovnomernejšie. Približne rovnaký počet aktívnych MSP – právnických osôb malo sídlo v Nitrianskom (27 598), Žilinskom (27 365) a Košickom kraji (27 092), čo predstavuje 10,5 % až 10,7 % zo všetkých MSP – právnických osôb na Slovensku. Dlhodobo najnižší počet (20 040) je evidovaný na území Trenčianskeho kraja.

Zastavenie rastu početnosti MSP – právnických osôb v roku 2021 nemalo významnejšie regionálne špecifikum. K stagnácii došlo naprieč všetkými kraji Slovenska.

Graf č. 33: Vývoj počtu MSP-PO v krajoch SR, 2012 - 2021

Zdroj: ŠÚ SR, spracované SBA

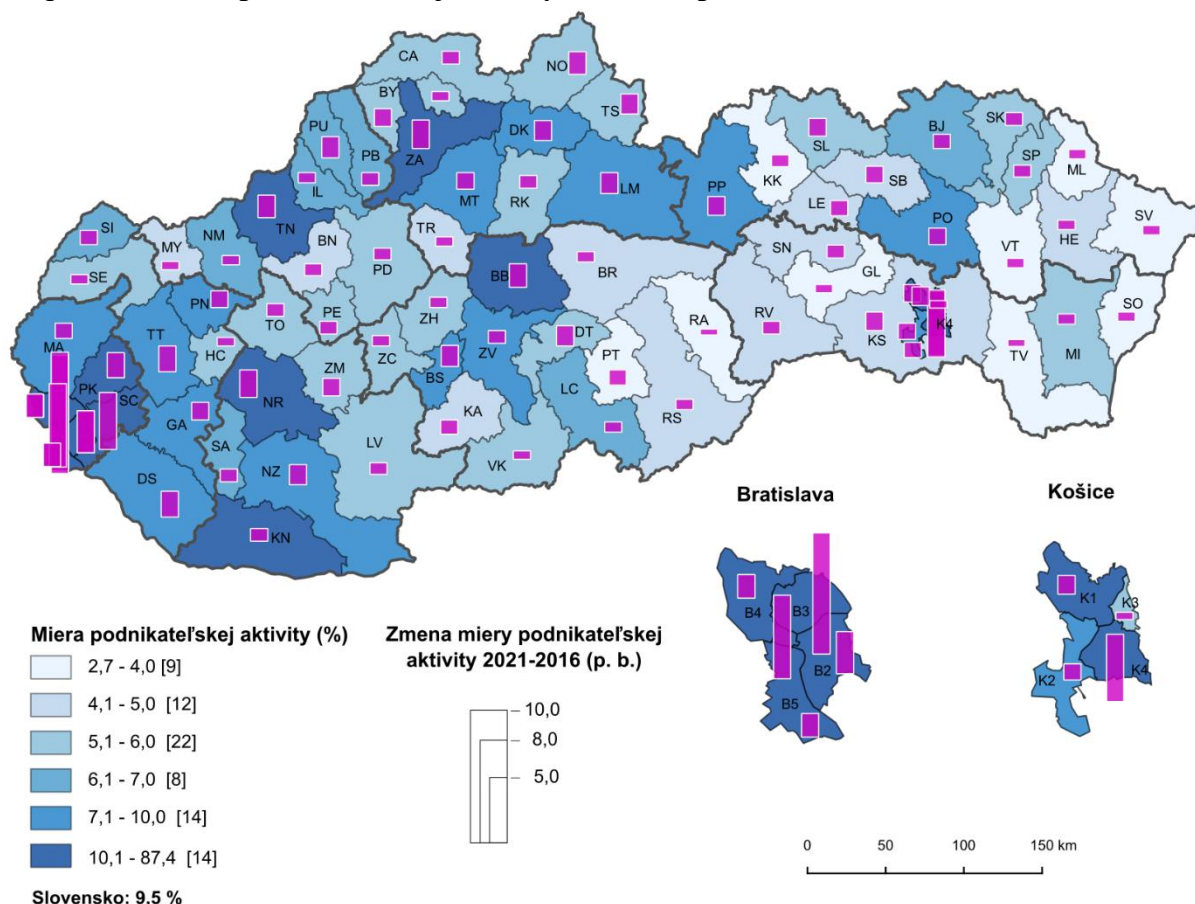
Detailnejší regionálny pohľad na sektor malého a stredného podnikania ponúka okresná úroveň, kde bola vyhodnocovaná **miera podnikateľskej aktivity pre právnu formu MSP – právnické osoby**. Miera vyjadruje podiel MSP – právnických osôb a ekonomicky aktívneho obyvateľstva daného okresu v percentách. Inak povedané, koľko subjektov podnikajúcich ako MSP – právnické osoby pripadá na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov v danom okrese.

Najvyššiu mieru podnikateľskej aktivity MSP – PO v roku 2021 dosahovali prvé tri okresy hlavného mesta Bratislavy (mapa č. 1). Najviac aktívnych MSP – právnických osôb pripadalo na okres Bratislava I, približne 87 na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov. V porovnaní s mierou podnikateľskej aktivity MSP – PO na celom Slovensku, ktorá dosiahla 9,5 %, bola vysoká miera podnikateľskej aktivity zistená aj v okresoch: Bratislava III (44,1 %), Bratislava II (34,4 %). Až potom nasledovali „mestské okresy“ Košice IV (20,1 %) a Košice I (17,0 %). Nadpriemernou podnikateľskou aktivitou sa vyznačujú aj ďalšie okresy (zhodné so sídlom krajov), ako Banská Bystrica, Žilina, Nitra alebo Trenčín a tiež okresy ležiace v zázemí hlavného mesta, napríklad okres Senec a Pezinok. Z údajov zobrazených na mape 1 vyplýva, že vyššia miera podnikateľskej aktivity MSP – PO je najmä v okresoch západného

Slovenska, na Považí a severe Slovenska, čo súvisí aj s rozvinutnosťou týchto regiónov. Naopak, najnižšia miera podnikateľskej aktivity MSP – PO bola evidovaná v okresoch južného a východného Slovenska. Patria sem najmenej rozvinuté okresy, ako: Gelnica (2,7 %), Revúca (2,8 %), Sobrance (3,2 %), Medzilaborce (3,4 %) alebo Poltár (3,8 %).

Pozitívnym znakom je zvyšovanie miery podnikateľskej aktivity MSP – PO počas uplynulých rokov vo všetkých okresoch Slovenska. Medzi rokom 2016 a 2021 sa miera podnikateľskej aktivity najvýraznejšie zvyšovala práve v okresoch s najvyššou podnikateľskou aktivitou. Sú to okresy Bratislava III (nárast o 9,7 p. b.), Bratislava I (o 6,7 p. b.) a Košice IV, (o 5,4 p. b.). V ostatných okresoch Slovenska rástla miera podnikateľskej aktivity menšou intenzitou. Najmenej sa zvýšila v okresoch ako: Gelnica (o 0,7 p. b.) Zvolen, Košice III alebo Medzilaborce (zhodne o 0,8 p. b.). **Rôzne vývojové tendencie v podnikateľskej aktivite MSP – PO možno pozorovať aj medzi okresmi dvoch najväčších miest Slovenska, Bratislavy a Košíc.** Pokým v Bratislave sa miera podnikateľskej aktivity medzi rokom 2016 a 2021 zvýšila v intervale od 1,9 p. b. (Bratislava IV a V) po 9,7 p. b. (Bratislava III), v prípade Košíc sa rast pohyboval v intervale od 0,6 p. b. do 1,5 p. b. Výnimkou je len okres Košice IV, kde sa miera podnikateľskej aktivity v sledovanom období zvýšila o 5,4 p. b. Aj z týchto výsledkov možno usudzovať, že na Slovensku **naďalej dochádza k zväzňovaniu medziregionálnych rozdielov podnikateľskej aktivity MSP – PO.**

Mapa č. 1: Miera podnikateľskej aktivity MSP-PO podľa okresov v roku 2021

Zdroj: Mapový podklad © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky. Zdroj údajov: Register organizácií ŠÚ SR a ÚPSVaR. Miera podnikateľskej aktivity je vypočítaná ako podiel počtu MSP – právnických osôb a ekonomicky aktívneho obyvateľstva v %.

Fyzické osoby – podnikatelia

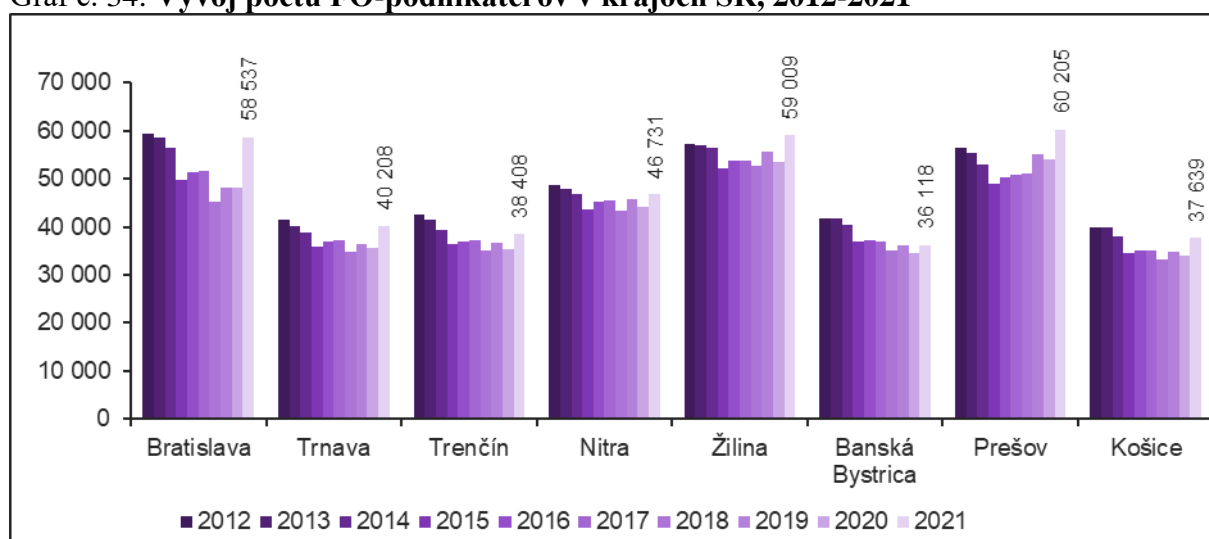
Najviac MSP podnikajúcich v právnej forme **fyzické osoby – podnikatelia malo v roku 2021 svoje sídlo na území Prešovského, Žilinského a Bratislavského kraja**. Z celkového počtu aktívnych FO – podnikateľov na Slovensku malo 16,0 % sídlo v Prešovskom kraji, 15,7 % v Žilinskom a 15,5 % v Bratislavskom kraji. Naopak, najnižšia koncentrácia aktívnych fyzických osôb – podnikateľov bola zaznamenaná v Banskobystrickom kraji (9,6 %), čo sa zhoduje s celkovo najnižšou podnikateľskou aktivitou na Slovensku.

Dynamický medziročný nárast počtu aktívnych FO – podnikateľov sa prejavil vo všetkých krajoch Slovenska. Najvýraznejšie v Bratislavskom kraji, kde sa počet FO – podnikateľov zvýšil o jednu pätinu (21,3 %). V ďalších krajoch medziročný rast dosahoval približne 10 %. Výnimkou sú len Banskobystrický a Nitriansky kraj, kde došlo k miernejšiemu nárastu počtu FO – podnikateľov o 5,0 %, resp. 5,8 %.

Z pohľadu živnostníkov, ako najpočetnejšie zastúpenej právnej formy medzi FO – podnikateľmi, na konci roka 2021 ich bolo najviac registrovaných na území Prešovského kraja. Z celkového počtu 350 233 aktívnych živnostníkov na Slovensku to predstavovalo 16,3 %. O niečo nižší podiel živnostníkov (16,0 %) bol evidovaný v Žilinskom kraji. Najmenej živnostníkov, len 32 813, resp. 9,4 % malo sídlo na území Banskobystrického kraja.

Približne **každá piata osoba na Slovensku, ktorá podniká v slobodných povolaniach (22,5 %) uvádzala sídlo svojho podnikania na území Bratislavského kraja**. Zastúpenie ostatných krajov bolo podstatne nižšie a pohybovalo sa na úrovni od 9,2 % v Trnavskom kraji až po 12,9 % v Košickom kraji. **Samostatne hospodáriaci roľníci** sa na Slovensku prirodzene sústreďujú v regiónoch s vhodnými podmienkami pre poľnohospodárstvo. **Najväčší podiel SHR sa nachádza v Banskobystrickom a Nitrianskom kraji (zhodne 18,9 %)**. Nasleduje Košický kraj s 14,2 %. Najnižší výskyt SHR je typický pre regióny so silným zastúpením priemyslu a vysokou mierou urbanizácie. Do tejto skupiny krajov patrí Bratislavský kraj, kde má svoje sídlo 4,1 % všetkých SHR a Trenčiansky kraj s podielom 5,8 %.

Graf č. 34: Vývoj počtu FO-podnikateľov v krajoch SR, 2012-2021

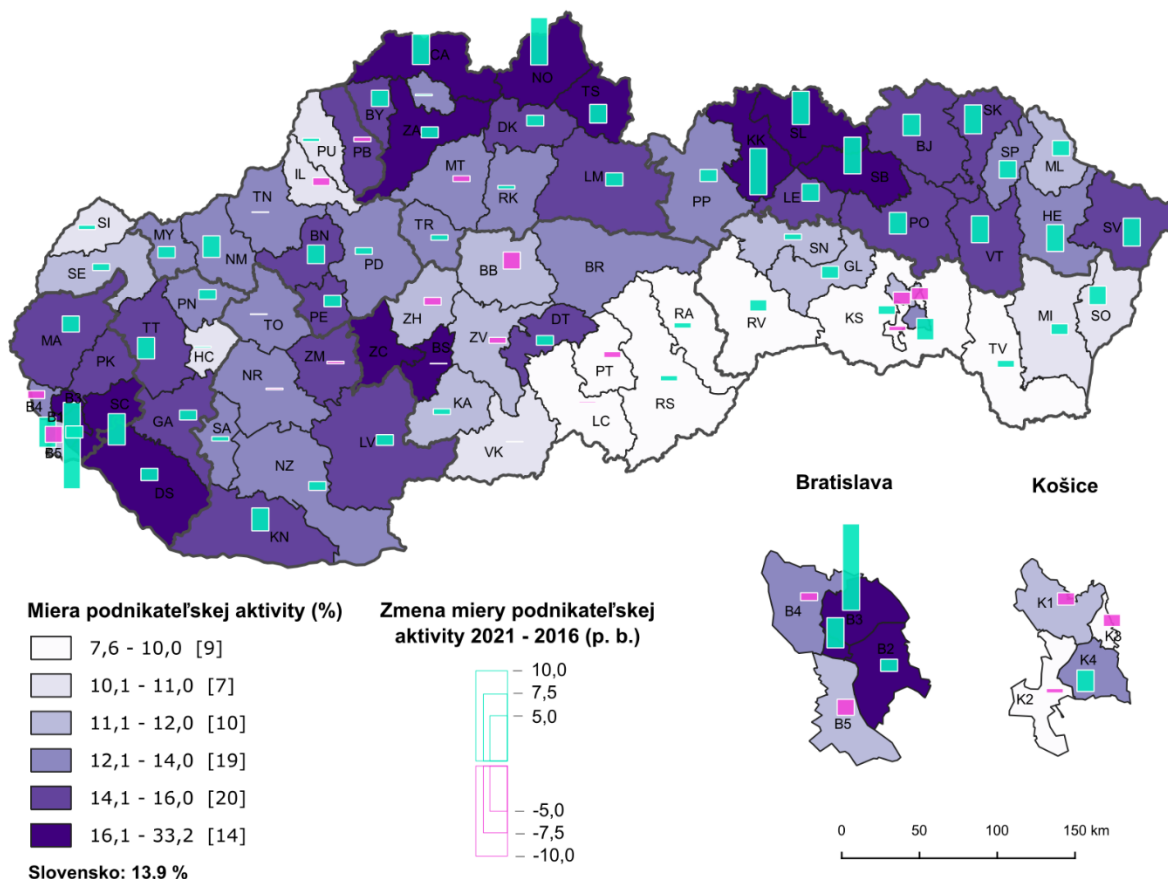
Zdroj: ŠÚ SR, spracované SBA

Ukazovateľ miery podnikateľskej aktivity pre skupinu FO – podnikateľov podľa okresov (mapa 2) poukazuje na významnú priestorovú diferenciáciu podnikania na Slovensku.

Najvyššia miera podnikateľskej aktivity FO – podnikateľov bola zaznamenaná v okresoch na severe Slovenska: Námestovo (33,2 %), Stará Ľubovňa (24,8 %) a Tvrdošín (20,9 %). Medzi okresy s vysokou podnikateľskou aktivitou sa vkliesnili aj dva „bratislavské okresy“ Bratislava III (26,1 %) a Bratislava I (24,9 %). Za celoslovenskou úrovňou podnikateľskej aktivity FO – podnikateľov (13,9 %) najvýraznejšej zaostávali okresy z juhu stredného a východného Slovenska. Patria sem okresy ako: Košice III (7,6 %), Revúca (8,4 %), Rimavská Sobota (8,5 %) alebo Trebišov (8,7 %).

Zvýšený počet živnostníkov v roku 2021 sa prejavil aj na náraste miery podnikateľskej aktivity FO – podnikateľov vo viacerých okresoch Slovenska. V období medzi rokom 2016 a 2021 bol identifikovaný **rast podnikateľskej aktivity v prípade 59 zo 79 okresov Slovenska**. Miera podnikateľskej aktivity FO – podnikateľov rástla najmä v okresoch Bratislava III (o 9,6 p. b.), Námestovo (o 5,5 p. b.), Sabinov (o 3,1 p. b.) a Kežmarok (o 5,2 p. b.). V prípade ďalších okresov bol rast menej významný. Celkovo možno pozorovať významnejšie zvyšovanie podnikateľskej aktivity práve v okresoch, ktoré dlhodobo dosahujú vysokú mieru podnikateľskej aktivity FO – podnikateľov. **V rovnakom období zároveň došlo k poklesu podnikateľskej aktivity FO – podnikateľov len v prípade 17 okresov.** Najvýraznejšie v prípade okresov Banská Bystrica (pokles o 1,9 p. b.), Bratislava V (pokles o 1,8 p. b.) a Košice I a III (pokles zhodne o 1,4 p. b.).

Mapa č. 2: Miera podnikateľskej aktivity FO – podnikateľov podľa okresov v roku 2020

Zdroj: Mapový podklad © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky. Zdroj údajov: Register organizácií ŠÚ SR a ÚPSVaR. Miera podnikateľskej aktivity je vypočítaná ako podiel počtu FO – podnikateľov a ekonomicky aktívneho obyvateľstva v %.

Malé a stredné podniky nachádzajú najlepšie podmienky a príležitosti pre podnikanie v Bratislavskom kraji, kde sídli 22,9 % zo všetkých aktívnych MSP na Slovensku. Najmenej, len 9,2 % MSP bolo registrovaných v Trenčianskom a Banskobystrickom kraji. Medziročne sa počet aktívnych MSP zvýšil vo všetkých krajoch na Slovensku. K najvýraznejšiemu nárastu došlo v Prešovskom kraji o 7,7 % a v Trnavskom kraji o 7,4 %. Na uvoľnenie protipandemických opatrení pozitívne reagovali FO – podnikatelia, najmä živnostníci. Ich počet sa v roku 2021 dynamicky zvýšil v Bratislavskom kraji, medziročne o jednu pätinu.

Najvyššiu mieru podnikateľskej aktivity MSP dosahujú okresy hlavného mesta (Bratislava I, II, III), Námestovo a Senec. V prípade „bratislavských“ okresov k tomu výrazne prispievajú MSP podnikajúce ako právnické osoby – podniky. Podnikateľská aktivita MSP – PO dosahuje nadpriemerné úroveň v okresoch západného Slovenska, na Považí a severe Slovenska. Vysokou koncentráciou FO – podnikateľov sa vyznačujú Žilinský a Prešovský kraj. Najvyššia miera podnikateľskej aktivity FO – podnikateľov bola v roku 2021 zaznamenaná v okresoch na severe Slovenska ako Námestovo, Stará Ľubovňa alebo Tvrdošín.

Z porovnania podnikateľskej aktivity MSP na Slovensku medzi rokom 2016 a 2021 vyplýva, že aj napriek pokračovaniu kohéznej politiky EÚ naďalej dochádza k zväzňovaniu medziregionálnych rozdielov v oblasti podnikania a podnikateľskej aktivity. K zvyšovaniu disparít dochádza najmä medzi západnou a severnou časťou Slovenska a okresmi zaradenými do skupiny najmenej rozvinutých okresov (v Banskobystrickom, Košickom a Prešovskom kraji).

5

CHARAKTERISTIKA ZAMESTNANOSTI MSP

Malé a stredné podniky sú hlavnými tvorcami pracovných miest tak na Slovensku, ako aj v Európskej únii. Systémové zlepšovanie podmienok na podnikanie malých a stredných podnikov je preto kľúčové pri vytváraní nových pracovných miest a znižovaní miery nezamestnanosti.

Dopady koronakrízy na trh práce

Pandémia koronavírusu a prijímané protipandemické opatrenia zanechali významné stopy na slovenskom pracovnom trhu. Vplyvom núteného obmedzenia podnikateľskej činnosti a poklesu spotrebiteľského dopytu zo strany zákazníkov boli mnohí zamestnávateľia vystavení tlaku znižovania nákladov aj formou prepúšťania svojich zamestnancov. V reakcii na pandémiu boli prijaté viaceré podporné opatrenia, ktoré zmiernili dopady koronakrízy a zamedzili ešte väčšiemu prepúšťaniu zamestnancov.

Štatistické údaje dokumentujúce vývoj na trhu práce od začiatku roka 2020 poukazujú na dynamicky sa meniace tendencie. Negatívny dopad koronakrízy sa neprejavil rovnakou intenzitou na jednotlivých odvetviach hospodárstva. Podľa publikovaných indexov zamestnanosti došlo v predchádzajúcich dvoch rokoch k celkovému poklesu zamestnanosti takmer vo všetkých odvetviach hospodárstva.

Tab. č. 18: Indexy zamestnanosti vo vybraných odvetviach hospodárstva v roku 2020 a 2021

Odvetvia	Index 2020/2019	Index 2021/2020
Priemysel spolu	↓ 94,3	↓ 98,4
Stavebníctvo	↓ 94,1	↓ 96,2
Predaj a oprava motor. vozidiel	↓ 97,9	↓ 97,3
Veľkoobchod, okrem motorových vozidiel	↓ 96,2	↓ 95,9
Maloobchod, okrem motorových vozidiel	↓ 96,5	↓ 96,7
Ubytovanie	↓ 85,8	↓ 90,8
Činnosti reštaurácií a pohostinstiev	↓ 91,8	↓ 92,8
Doprava a skladovanie	↓ 99,0	↓ 98,5
Informácie a komunikácia	↑ 103,0	↑ 104,8
Vybrané trhové služby	↓ 99,2	↑ 100,2

Zdroj: Štatistický úrad SR

Udržať svojich zamestnancov mali problém predovšetkým podnikatelia pôsobiaci v oblasti ubytovania a reštauračných služieb. V odvetví ubytovania dosiahol pokles zamestnanosti 14,2 %, resp. 9,2 %. Mierne nižší pokles zamestnanosti zaznamenali reštauračné služby (8,2 %, resp. 7,2 %).

V jedinom odvetví dokázali firmy aj napriek kríze v oboch rokoch posilniť svoje podnikanie a prijímať nových zamestnancov. Boli to informačné a komunikačné služby, v ktorých sa zamestnanosť zvýšila o 3,0 %, resp. o 4,8 %. V roku 2021 zaznamenali mierny rast zamestnanosti aj vybrané trhové služby (o 0,2 %).

Pokles počtu zamestnaných osôb sa prirodzene prejavil aj na zhoršení ukazovateľov dokumentujúcich vývoj nezamestnanosti. Situácia sa po vypuknutí epidémie koronavírusu začala dramaticky zhoršovať v mesiaci marec 2020, čo sa na ukazovateľoch nezamestnanosti prejavilo v nasledujúcich mesiacoch. Na konci roka 2020 dosiahla miera nezamestnanosti 7,6 %. Nezamestnanosť následne vykazovala negatívny vývoj až do apríla 2021. Zlepšenie epidemiologickej situácie sa od mája 2021 pozitívne prejavilo na znižovaní miery nezamestnanosti, ktorá na konci roka 2021 dosiahla 6,8 %.

Vývoj zamestnanosti v sektore MSP

Pandémia koronavírusu negatívne zasiahla zamestnanosť v národnom hospodárstve, vrátane podnikového sektora. Druhý rok po sebe sa znížil priemerný počet zamestnaných osôb v národnom hospodárstve. V predchádzajúcich šiestich rokoch zamestnanosť nepretržite rástla. Oproti roku 2020 sa priemerný počet zamestnaných osôb znížil o 0,7 % na 2 355,1 tisíc (podľa štvrtročného podnikového výkazníctva ŠÚ SR).

Prijatými protipandemickými opatreniami došlo k obmedzeniu aktivít značnej časti podnikateľského sektora. To sa prejavilo aj na schopnosti firiem udržať svojich zamestnancov počas krízového obdobia. **Zamestnanosť v podnikovom sektore sa znížila o 1,0 %** (o 18,3 tisíc osôb) na 1 870,6 tisíc osôb. V roku 2021 sa znížil aj podiel osôb zamestnaných v ziskovo orientovanom podnikovom sektore na celkovom počte zamestnaných osôb v národnom hospodárstve SR na 79,4 %.

Vystavení tlaku prepúšťania svojich zamestnancov boli aj malí a strední podnikatelia. **Napriek prijatím podporným opatreniam na udržanie zamestnanosti sa priemerný počet zamestnaných osôb v kategórii malých a stredných podnikov (vrátane FO – podnikateľov) medziročne znížil o 0,8 % (o 10,9 tis. osôb) na 1 390,0 tisíc zamestnaných osôb.** K poklesu zamestnanosti v sektore MSP dochádzalo druhý rok po sebe.

Zamestnanosť sa v medziročnom porovnaní znížila vo všetkých veľkostných kategóriách a právnych formách okrem malých podnikov. V malých podnikoch narástol počet zamestnaných osôb o 8,1 %.

Najväčší problém udržať si svojich zamestnancov mali stredné podniky, ktorým sa zamestnanosť v medziročnom porovnaní znížila o 6,1 %. Mikropodniky zaznamenali pokles zamestnanosti o 4,6 %. Priemerný počet zamestnaných osôb u fyzických osôb – podnikateľov sa takmer nezmenil. Na porovnanie, zamestnanosť veľkých podnikov sa medziročne znížila o 1,5 %.

Tab. č. 19: Počet zamestnaných osôb podľa veľkostnej kategorizácie

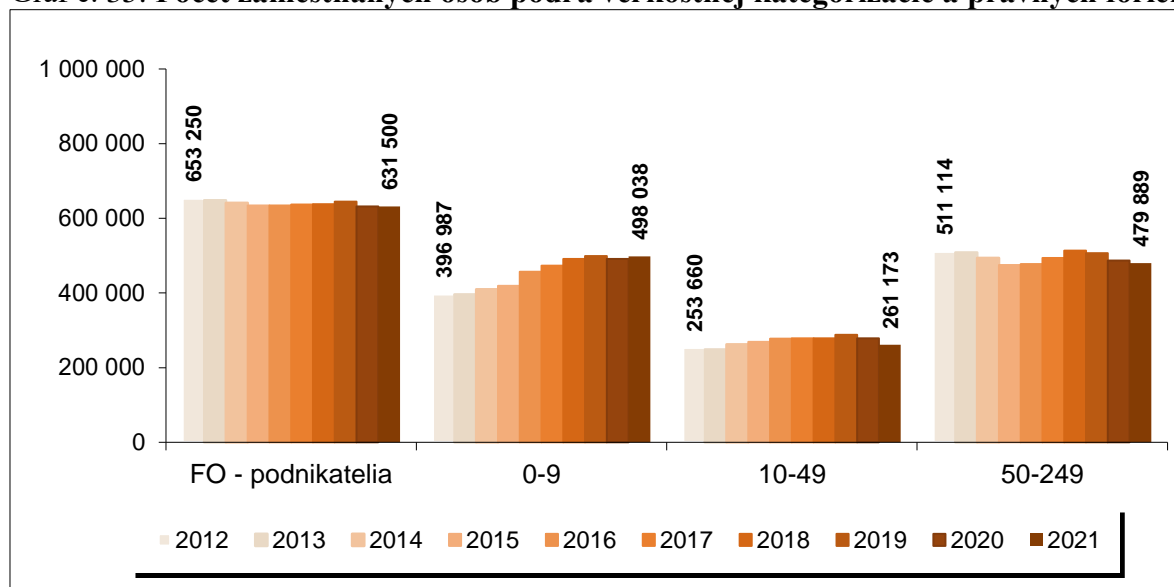
Právne formy a veľkostné kategórie	2020	2021		rozdiel 2021 a 2020	Index 2021/2020
		abs.	v %		
FO - podnikatelia (odhad)	632 000	631 500	33,8%	-500	↓ 99,9
Mikropodniky (0-9)	262 509	250 558	13,4%	-11 950	↓ 95,4
Malé podniky (10-49)	228 978	247 479	13,2%	18 502	↑ 108,1
Stredné podniky (50-249)	278 188	261 173	14,0%	-17 015	↓ 93,9
Veľké podniky (250 a viac)	487 268	479 889	25,7%	-7 379	↓ 98,5
Spolu MSP (0-249)	1 400 859	1 389 960	74,3%	-10 899	↓ 99,2
Spolu podnikateľské subjekty	1 888 942	1 870 599	100,0%	-18 343	↓ 99,0

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR. Pozn.: v kategórii Spolu MSP (0-249) je započítaný počet zamestnaných osôb FO - podnikateľov po vylúčení subjektov s počtom zamestnancov 250 a viac.

V roku 2021 dosiahli malé a stredné podniky 74,3 % podiel na zamestnanosti v podnikovej ekonomike. Podiel MSP na celkovej zamestnanosti v hospodárstve SR dosiahol 59,0 % (podľa štvrtročného podnikového výkazníctva ŠÚ SR). V medziročnom porovnaní sa podiel malých a stredných podnikov na zamestnanosti v podnikovej ekonomike mierne znížil (o 0,1 p. b.).

Z hľadiska jednotlivých veľkostných kategórií a právnych foriem sa na celkovom počte zamestnaných osôb v podnikovom sektore podieľali jednou tretinou (33,8 %) FO – podnikatelia (FO – podnikatelia a nimi zamestnávané osoby). Podiel mikropodnikov predstavoval 13,4 %, malých podnikov 13,2 % a stredných podnikov 14,0 %. Viac ako jednou štvrtinou (25,7 %) sa na celkovom počte zamestnaných osôb podieľali veľké podniky.

Graf č. 35: Počet zamestnaných osôb podľa veľkostnej kategorizácie a právnych foriem

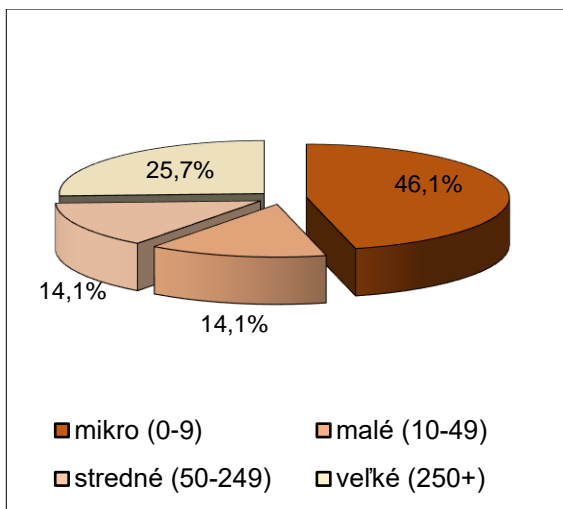
Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR

V grafe č. 36 je znázornená celková štruktúra zamestnanosti v podnikovej ekonomike v roku 2021 podľa veľkostných kategórií podnikov (vrátane FO – podnikateľov), ktorá bola spracovaná na základe údajov ŠÚ SR a odhadu SBA.

Najvýznamnejšie zastúpenie na zamestnanosti dosahujú dlhodobo mikropodniky (vrátane FO–podnikateľov). V roku 2021 ich podiel predstavoval 46,1 %. Podstatne nižší podiel dosahujú malé a stredné podniky (zhodne po 14,1 %). Podiel veľkých podnikov na zamestnanosti v podnikovej ekonomike predstavoval viac ako jednu štvrtinu (25,7 %).

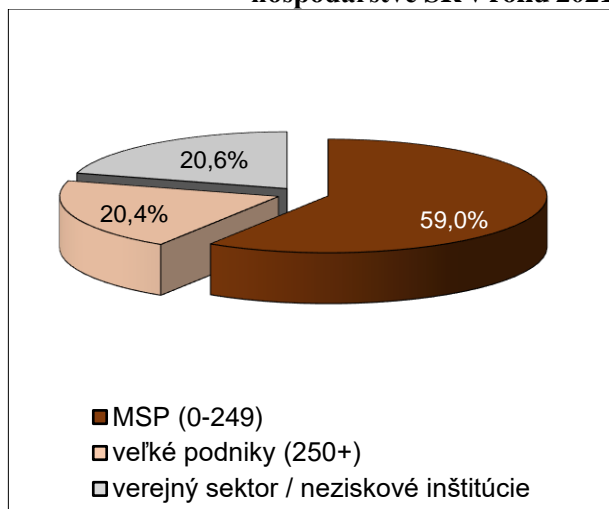
Postavenie malých a stredných podnikov na celkovej zamestnanosti v národnom hospodárstve SR podľa štvrtročného podnikového výkazníctva ŠÚ SR je prezentované v grafe č. 37. Z uvedeného grafu vyplýva, že **malé a stredné podniky si naďalej udržiavajú pozíciu najvýznamnejšieho zamestnávateľa v národnom hospodárstve SR**. V roku 2021 dosiahol podiel MSP na zamestnanosti v národnom hospodárstve 59,0 %. Približne jednou pätinou sa na celkovej zamestnanosti podieľali veľké podniky (20,4 %) a verejný/neziskový sektor (20,6 %).

Graf č. 36: Zamestnanosť v podnikovej ekonomike podľa veľkostných kategórií podnikov v roku 2021

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

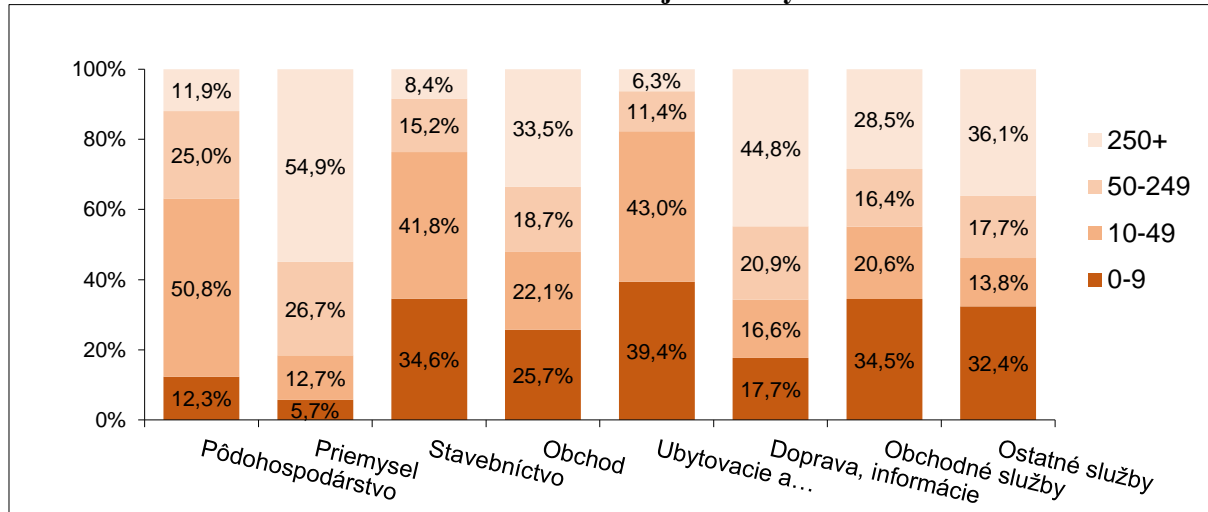
Graf č. 37: Podiel MSP (vrátane FO - podnikateľov) na zamestnanosti v národnom hospodárstve SR v roku 2021

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Z odvetvového hľadiska je možné na základe dostupných údajov hodnotiť stav zamestnanosti podľa veľkostných kategórií za skupinu podnikov – právnických osôb. Najvyšší podiel dosahujú MSP-PO na zamestnanosti v odvetví pôdohospodárstva (88,1 %), ubytovania a stravovania (93,7 %) a stavebníctva (91,6 %).

Graf č. 38: Podiel MSP - PO na zamestnanosti v jednotlivých odvetviach v roku 2021

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR Poznámka: V odvetviach pôdohospodárstva a ubytovania a stravovania, pri veľkostnej kategórii stredných a veľkých podnikov bol použitý odhadovaný počet zamestnancov. Presný počet zamestnancov ŠÚ SR neposkytuje v týchto kategóriách pre dôverný charakter týchto údajov.

Približne dve tretiny pracovných miest vytvárajú MSP-PO v odvetví obchodu (66,5 %), obchodných služieb (71,5 %) a ostatných služieb (63,9 %). Viac ako polovicu (55,2 %) dosahuje podiel MSP-PO v doprave a informačných a komunikačných činnostiach. Jediným odvetvím, v rámci ktorého sa prejavuje dominancia veľkých podnikov (PO) na zamestnanosti je priemysel (podiel MSP-PO predstavuje 45,1 %), čo je prirodzené vzhľadom na pozíciu veľkých priemyselných podnikov v národnom hospodárstve SR.

Porovnanie zamestnanosti MSP v SR a v krajinách EÚ

Malé a stredné podniky sú dlhodobo významným zamestnávateľom aj v krajinách EÚ. Podľa údajov a metodiky Eurostatu poskytovali malé a stredné podniky v roku 2019 pracovné miesta takmer dvom tretinám (64,4 %) zamestnaných osôb v odvetviach nefinančnej podnikovej ekonomiky v krajinách EÚ-27.

Viac ako jednou štvrtinou (28,5 %) sa na celkovom počte zamestnaných osôb v krajinách EÚ podieľali mikropodniky. Podiel malých podnikov na zamestnanosti v podnikovej ekonomike EÚ predstavoval jednu pätinu a stredných podnikov 16 %.

Malé a stredné podniky sú na Slovensku významnejším tvorcom pracovných miest ako v ostatných krajinách EÚ. Vyplýva to z ich vyššieho podielu na zamestnanosti. Ten bol v roku 2019 na Slovensku o 8,0 p. b. vyšší ako v krajinách EÚ-27.

V rámci jednotlivých veľkostných kategórií majú na Slovensku v porovnaní s krajinami EÚ-27 dominantnejšie postavenie mikropodniky (podiel vyšší o 14,8 p. b.). Mikropodniky na Slovensku dominujú aj v štruktúre podnikateľských subjektov. Vysoké zastúpenie mikropodnikov na Slovensku môže súvisieť s neochotou firiem zvyšovať počet pracovných miest z dôvodu reštriktívnych postupov prijímania nových zamestnancov a pretrvávajúceho vysokého odvodového zaťaženia.

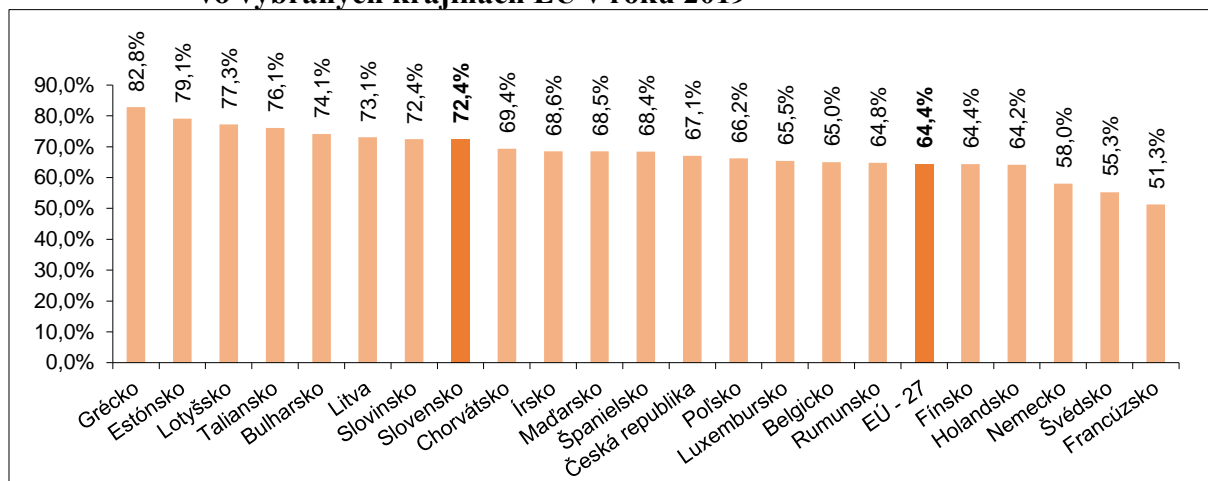
Tab. č. 20: Porovnanie zamestnanosti podľa veľkostných kategórií podnikov v SR a EÚ v roku 2019

		Veľkosť podniku				MSP	Spolu
		Mikro (0 – 9)	Malý (10 – 49)	Stredný (50 – 249)	Veľký (250+)		
EÚ-27	počet zamestnaných osôb v nefinan. podnikovej ekonomike (v tis.)	37 500,0	26 165,5	20 990,5	46 777,2	84 656,1	131 433,2
	podiel na zamestnanosti	28,5%	19,9%	16,0%	35,6%	64,4%	100,0%
Slovensko	počet zamestnaných osôb v nefinan. podnikovej ekonomike (v tis.)	716,2	224,8	256,5	455,9	1 197,4	1 653,4
	podiel na zamestnanosti	43,3%	13,6%	15,5%	27,6%	72,4%	100,0%

Zdroj: Eurostat, spracované SBA. Údaje pokrývajú odvetvia SK NACE B až N a divíziu 95. V čase spracovania materiálu dostupné za rok 2019.

V medzinárodnom porovnaní sa Slovensko aj naďalej zaraďuje medzi krajiny s nadpriemerným podielom malých a stredných podnikov na zamestnanosti. Významnejší podiel na zamestnanosti ako v celej EÚ dosahujú malé a stredné podniky aj v rámci ostatných krajín V4. Najvyšší podiel dosahujú MSP na zamestnanosti v krajinách ako Grécko (82,8 %), Estónsko (79,1 %) a Lotyšsko (77,3 %). Naopak na posledných priečkach sa umiestňujú krajiny ako Francúzsko (51,3 %), Švédsko (55,3 %) a Nemecko (58,0 %).

Graf č. 39: Podiel MSP na zamestnanosti v nefinančnej podnikovej ekonomike vo vybraných krajinách EÚ v roku 2019

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

Výška priemernej mzdy v hospodárstva SR podľa veľkostných kategórií podnikov

K rastu priemernej mzdy dochádzalo v slovenskom hospodárstve aj roku 2021. **Priemerná nominálna mzda vzrástla vo všetkých veľkostných kategóriách podnikateľských subjektov.**

Najvýraznejší rast priemernej mzdy zaznamenali v roku 2021 zamestnanci stredných podnikov. Rast ich priemernej nominálnej mzdy dosiahol 9,0 %. V absolútnom vyjadrení dosiahla priemerná mzda zamestnancov stredných podnikov 1 369 Eur. Mierne nižší nárast zaznamenali mikropodniky, priemerná mzda v mikropodnikoch sa zvýšila o 8,0 % na 769 Eur. V prípade malých podnikov sa priemerná mzda zamestnancov v medziročnom porovnaní zvýšila o 4,7 % na úroveň 1 099 Eur. Pre porovnanie, mzdy rástli aj zamestnancom veľkých podnikov, ich rast predstavoval 7,5 %.

Pri pohľade na výšku priemernej mzdy podľa veľkostných kategórií podnikov je možné skonštatovať, že čím väčšia veľkostná kategória podnikov, tým je vyššia úroveň priemernej mzdy. Najnižšiu úroveň priemernej mzdy dosahujú zamestnanci mikropodnikov (769 Eur). Naopak, najvyššiu dosahujú zamestnanci veľkých podnikov (1 537 Eur).

Tab. č. 21: Výška priemernej mzdy podľa veľkostných kategórií podnikov v období 2019-2021

Priemerná mesačná mzda (EUR)	2019	2020	2021	Index nominálnej mzdy 2021/2020
Mikropodniky (0 - 9)	712	712	769	↑ 108,0
Malé podniky (10 - 49)	1 025	1 050	1 099	↑ 104,7
Stredné podniky (50 - 249)	1 224	1 256	1 369	↑ 109,0
MSP spolu	-	-	1 083	-
Veľké podniky (250 +)	1 390	1 430	1 537	↑ 107,5
Spolu podniky	1 150	1 172	1 215	↑ 103,7

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

V roku 2021, obdobne ako v roku 2020 bola situácia na trhu práce charakteristická negatívnymi tendenciami. Priemerný počet zamestnaných osôb sa v národnom hospodárstve v medziročnom porovnaní znížil o 0,7 %. Pokles zamestnanosti bol zaznamenaný aj v podnikovom sektore (o 1,0 %). Vystavení tlaku prepúšťania svojich zamestnancov boli aj malí a strední podnikatelia. Napriek prijatím podporným opatreniam na udržanie zamestnanosti sa priemerný počet zamestnaných osôb v kategórii malých a stredných podnikov (vrátane FO – podnikateľov) medziročne znížil o 0,8 % (o 10,9 tis. osôb) na 1 390,0 tisíc zamestnaných osôb. K poklesu zamestnanosti v sektore MSP dochádzalo druhý rok po sebe. V medzinárodnom porovnaní sa Slovensko aj naďalej zaraďuje medzi krajiny s nadpriemerným podielom malých a stredných podnikov na zamestnanosti v podnikovej ekonomike.

K rastu priemernej mzdy dochádzalo v slovenskom hospodárstve aj roku 2021. Priemerná nominálna mzda vzrástla vo všetkých veľkostných kategóriách podnikateľských subjektov. Najvýraznejší rast priemernej mzdy zaznamenali v roku 2021 zamestnanci stredných podnikov.

6

EKONOMICKÉ UKAZOVATELE MSP

Slovenské hospodárstvo zaznamenalo v roku 2021 pozitívny vývoj. Hrubý domáci produkt sa v medziročnom porovnaní zvýšil o 3,0 %. V absolútnom vyjadrení sa v minulom roku vytvoril hrubý domáci produkt v objeme 97 122,5 mil. Eur.

Podľa produkčnej metódy zostavovania hrubého domáceho produktu súvisel rast hospodárstva s nárastom hrubej produkcie v stálych cenách o 5,7 %, medzispotreby o 8 % a pridanej hodnoty o 2,4 %. Čisté dane z produktov medziročne narástli o 8,5 %.

V rámci položiek výdavkovej metódy zostavovania HDP bol rast hospodárstva sprevádzaný nárastom zahraničného aj domáceho dopytu. Zahraničný dopyt sa v medziročnom porovnaní zvýšil o 10,2 %. Nárast domáceho dopytu predstavoval 3,8 %. Tvorba hrubého kapitálu vzrástla o 13,9 % (z toho tvorba hrubého fixného kapitálu o 0,6 %). Pozitívny vývoj zaznamenali aj jednotlivé zložky konečnej spotreby. Konečná spotreba domácností sa zvýšila o 1,1 %, spotreba verejnej správy narástla o 1,9 % a spotreba neziskových inštitúcií a služiacich domácnostiam o 4,3 %.

Dominantným hospodárskym odvetvím v ekonomike Slovenska zostáva aj v roku 2021 priemysel. Jeho podiel na celkovom hrubom domácom produkte predstavoval viac ako jednu pätinu (22,2 %). Veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel a motocyklov, doprava a skladovanie, ubytovacie a stravovacie služby tvorili 17,2 % hrubého domáceho produktu, verejná správa, obrana, povinné sociálne zabezpečenie, vzdelávanie, zdravotníctvo a sociálna pomoc 14,8 %, činnosti v oblasti nehnuteľností 10,2 %, odborné, vedecké a technické činnosti (administratívne služby) 8,3 % a stavebníctvo 5,2 %. Zastúpenie ostatných odvetví nepresiahlo 4,7 %. Podiel čistých daní z produktov predstavoval 10,9 % HDP Slovenska

6.1 Tržby vo vybraných odvetviach

V nasledujúcej časti podkapitoly sú prezentované spracované ukazovatele dokumentujúce postavenie malých a stredných podnikov vo vybraných najvýznamnejších sektoroch nefinančnej podnikovej ekonomiky, za ktoré sú zo strany ŠÚ SR publikované údaje podľa veľkostných kategórií podnikov. Prezentované sú tržby za vlastné výkony a tovar (v prípade stavebníctva stavebná produkcia) podľa klasifikácie SK NACE v priemysle (sekcia B, C, D, E), v stavebníctve (sekcia F) a v službách (vrátane obchodu). Služby pokrývajúce nasledovné ekonomické činnosti: veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov (45 až 47); doprava a skladovanie (49 až 53); informácie a komunikácia (58 až 63); činnosti v oblasti nehnuteľností (68); odborné, vedecké a technické činnosti (69 až 71, 73, 74); administratívne a podporné služby (77 až 82); vzdelávanie (85.5; 85.6); umenie, zábava a rekreácia (92, 93); ostatné činnosti (95, 96).

Priemysel

V roku 2021 zaznamenala priemyselná produkcia po predchádzajúcom poklese nárast o 10,4 %. Výkonnosť priemyslu dosiahla porovnateľné hodnoty ako pred pandemiou, v roku 2019. Priemyselná produkcia sa zvýšila vo väčšine priemyselných odvetví. Produkcia v kľúčovom sektore výroby dopravných prostriedkov zaznamenala nárast o 4,4 %.

V roku 2021 sa v priemysle zrealizovali tržby v celkovej hodnote 105 654,8 mil. Eur. Dominantné zastúpenie na realizovaných tržbách za vlastné výkony a tovar si naďalej udržiavajú veľké podniky. Podiel veľkých podnikov predstavoval viac ako dve tretiny (66,9 %). **Takmer jednu tretinou (33,1 %) sa na tržbách v odvetví priemyslu podieľali malé a stredné podniky.** Podiel malých a stredných podnikov sa v porovnaní s rokom 2020 mierne zvýšil.

Tab. č. 22: Vývoj tržieb za vlastné výkony a tovar v priemysle podľa veľkostných kategórií podnikov a právnych foriem (v mil. Eur)

Kategória podnikateľských subjektov	2019	2020	2021	Podiel v roku 2021 v %	Index 2021/2020 v b.c
Živnostníci	6 774,5	6 379,3	7 524,9	7,1%	↑ 118,0
Malé podniky (0-49)	11 459,2	10 457,1	11 522,4	10,9%	↑ 110,2
Stredné podniky (50-249)	14 539,4	13 062,8	15 914,4	15,1%	↑ 121,8
Veľké podniky (250 a viac)	67 384,5	62 078,2	70 693,2	66,9%	↑ 113,9
MSP	32 773,1	29 899,2	34 961,6	33,1%	↑ 116,9
Spolu	100 157,5	91 977,4	105 654,8	100,0%	↑ 114,9

Zdroj: ŠÚ SR, spracované SBA

Stredné podniky dosahovali najvýznamnejší podiel (15,1 %) na celkových tržbách v rámci sektora MSP. Mierne nižší podiel zaznamenali malé podniky s počtom zamestnancov do 49 (10,9 %). Živnostníci zaznamenali najnižšie zastúpenie na zrealizovaných tržbách (7,1 %).

Positívny medziročný vývoj bol v roku 2021 zreteľný vo všetkých veľkostných kategóriách podnikov. Najvýznamnejší nárast zaznamenali tržby stredných podnikov. V porovnaní s rokom 2020 sa im zvýšili tržby o viac ako jednu pätinu. Obdobný nárast zaznamenali aj tržby živnostníkov (o 18 %). O viac ako jednu desatinu vzrástli tržby malým podnikom.

Tržby celého sektora MSP vrátane živnostníkov sa v bežných cenách medziročne zvýšili o 16,9 %. K nárastu tržieb MSP v sektore MSP došlo po predchádzajúcom poklese zaznamenanom v roku 2020. Rast tržieb zaznamenali aj veľké podniky. V porovnaní s rokom 2020 sa im zvýšili o 13,9 %.

Stavebníctvo

Negatívny vývoj v sektore stavebníctva pokračoval aj v roku 2021. **Celková stavebná produkcia sa v medziročnom porovnaní znížila o 2 %**. Za poklesom stojí hlavne prepád na domácom stavebnom trhu o 4,6 %.

Objem stavebných prác poklesol najmä v oblasti novej výstavby, modernizáciách a reštrukturalizáciách (o 7,6 %). Na opravách a údržbe sa objem prác zvýšil o 1,3 %. Stavebná produkcia realizovaná v zahraničí sa aj v roku 2021 zvýšila (o 30,8 %). Tržby za vlastné výkony a tovar celkovo v stavebníctve narástli o 1 % (vrátane stavebných závodov nestavebných podnikov). V porovnaní so situáciou pred pandémiou (rok 2019) je stavebná produkcia nižšia o 13,1 % a tržby o 11 %.

Vývoj stavebnej produkcie podľa veľkostných kategórií podnikov je možné posudzovať za stavebnú produkciu, do ktorej nie sú započítané stavebné závody nestavebných podnikov. Na celkovom objeme stavebnej produkcie (5 377,9 mil. Eur, bez započítania stavebných závodov nestavebných podnikov) sa dlhodobo najvýznamnejšie podieľajú malé podniky. Ich podiel v roku 2021 dosiahol takmer polovicu. Podiel živnostníkov predstavoval takmer jednu pätinu a malých podnikov 16,5 %.

Malé a stredné podniky (vrátane živnostníkov) súhrnne tvorili až 86,1 % z celkovej stavebnej produkcie v roku 2021. Zastúpenie veľkých stavebných podnikov dosiahlo takmer 14 %. Vývoj stavebnej produkcie jednotlivých kategórií podnikateľských subjektov v období 2019-2021 znázorňuje nasledujúca tabuľka.

Tab. č. 23: Vývoj stavebnej produkcie podľa veľkostných kategórií podnikov a právnych foriem (v mil. Eur)

Kategória podnikateľských subjektov	2019	2020	2021	Podiel v roku 2021 v %	Index 2021/2020 v b.c
Živnostníci	1 483,4	1 061,2	1 058,5	19,7%	↓ 99,7
Malé podniky (0-49)	2 395,0	2 413,1	2 682,6	49,9%	↑ 111,2
Stredné podniky (50-249)	1 119,6	1 088,6	887,0	16,5%	↓ 81,5
Veľké podniky (250 a viac)	763,2	690,1	749,8	13,9%	↑ 108,7
MSP	4 998,0	4 562,9	4 628,1	86,1%	↑ 101,4
Spolu	5 761,2	5 253,0	5 377,9	100,0%	↑ 102,4

Zdroj: ŠÚ SR, spracované SBA. Údaje nezahŕňajú produkciu stavebných závodov nestavebných podnikov.

Stavebná produkcia malých a stredných podnikov (vrátane živnostníkov) sa v bežných cenách zvýšila o 1,4 %. Rast stavebnej produkcie MSP bol ťahaný primárne rastom produkcie malých podnikov, ktorý v bežných cenách dosiahol viac ako 11 %. Naopak pokles stavebnej produkcie zaznamenali živnostníci (o 0,3 %), aj stredné podniky (o 18,5 %). Pozitívny vývoj dosiahli aj veľké stavebné podniky, ich produkcia sa zvýšila o 8,7 %.

Služby (vrátane obchodu)

Od roku 2018 publikuje Štatistický úrad SR údaje o tržbách za sektor služieb podľa veľkostných kategórií podnikov súhrnne za vybrané sektory služieb a obchodu. V sektore služieb (vrátane obchodu) sa v roku 2021 zrealizovali tržby za vlastné výkony a tovar v hodnote 108 052,99 mil. Eur. V medziročnom porovnaní sa celkový objem tržieb v bežných cenách zvýšil o 11 %.

Na celkovom objeme tržieb v službách sa najväčšou mierou podieľali malé podniky. Ich podiel predstavoval takmer polovicu (48,4 %) z celkových tržieb. Podstatne nižšie zastúpenie dosahujú živnostníci (5,1 %) a stredné podniky (21,1 %). Súhrnne tvoril **podiel malých a stredných podnikov (vrátane živnostníkov) na tržbách v sektore služieb tri štvrtiny (74,6 %)**¹¹. Podiel veľkých podnikov predstavoval jednu štvrtinu (25,5 %).

Z hľadiska dynamiky vývoja došlo k zvýšeniu tržieb vo všetkých kategóriách podnikateľských subjektov, okrem živnostníkov. Najvýznamnejší nárast zaznamenali malé podniky, ich tržby sa zvýšili o 15,1 %. Mierne vyšší rast dosiahli stredné podniky (o 8,5 %). Tržby sa na strane živnostníkov znížili o takmer jednu desatinu (o 9,6 %). **Celkový nárast tržieb malých a stredných podnikov v bežných cenách dosiahol 11,1 %**. Pozitívny vývoj zaznamenali tiež veľké podniky. Rast tržieb veľkých podnikov bol obdobný ako v prípade MSP (o 11 %).

Tab. č. 24: Tržby za vlastné výkony a tovar v službách (vrátane obchodu) podľa veľkostných kategórií podnikov a právnych foriem (v mil. Eur)

Kategória podnikateľských subjektov	2019	2020	2021	Podiel v roku 2021 v %	Index 2021/2020 v b.c
Živnostníci	7 929,8	6 134,1	5 547,7	5,1%	↓ 90,4
Malé podniky (0-49)	44 110,7	45 454,5	52 331,8	48,4%	↑ 115,1
Stredné podniky (50-249)	22 502,1	20 988,6	22 764,0	21,1%	↑ 108,5
Veľké podniky (250 a viac)	24 944,3	24 798,7	27 409,4	25,4%	↑ 110,5
MSP	74 542,6	72 577,2	80 643,5	74,6%	↑ 111,1
Spolu	99 486,9	97 375,9	108 052,9	100,0%	↑ 111,0

Zdroj: ŠÚ SR, spracované SBA

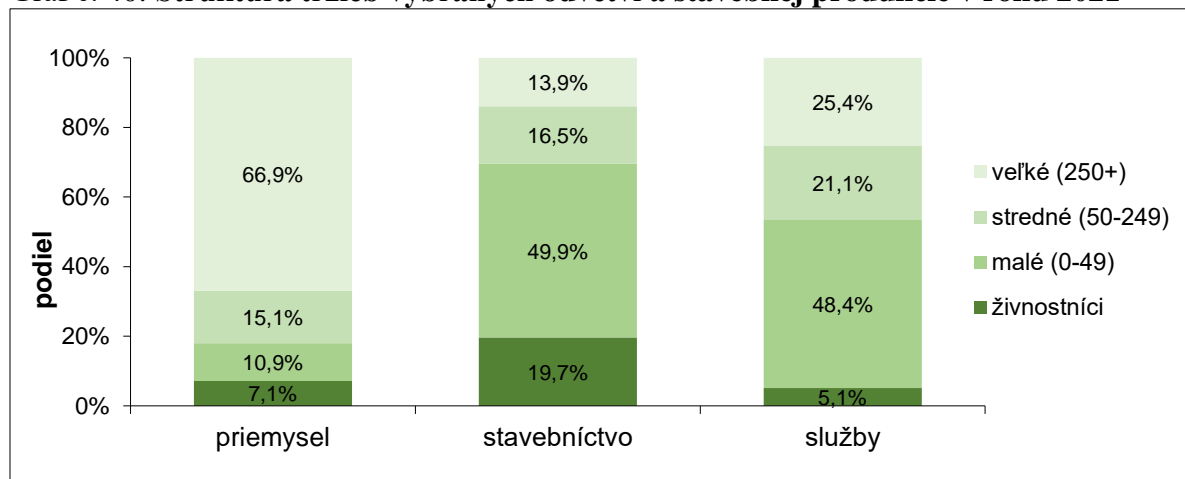
Podľa údajov prezentovaných v nižšie uvedenom grafe sa **malé a stredné podniky významnou mierou podieľajú na celkovom objeme produkcie v stavebníctve a realizovaných tržbách** v jednotlivých odvetviach národného hospodárstva.

MSP dosahujú dlhodobo najvyšší podiel na produkcii v stavebníctve. V roku 2021 tento podiel predstavoval 86,1 %. Mierne nižší podiel na celkovom objeme tržieb dosahovali MSP v oblasti služieb (vrátane obchodu, 74,6 %).

V odvetví priemyslu sú etablovaní veľkí významní výrobcovia. To sa odráža aj na dosiahnutom zastúpení malých a stredných podnikov. V roku 2021 utržili malé a stredné podniky jednu tretinu (33,1 %) z celkového objemu tržieb v priemysle. Podiel MSP na kumulatívnej hodnote tržieb a stavebnej produkcii všetkých hodnotených odvetví dosiahol 54,9 %.

¹¹ V prípade zaradenia troch živnostníkov s počtom zamestnancov nad 250 do veľkých subjektov (250 a viac zamestnancov) by odhadovaný podiel MSP na celkových tržbách v sektore služieb predstavoval 74,4 %.

Graf č. 40: Štruktúra tržieb vybraných odvetví a stavebnej produkcie v roku 2021

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR

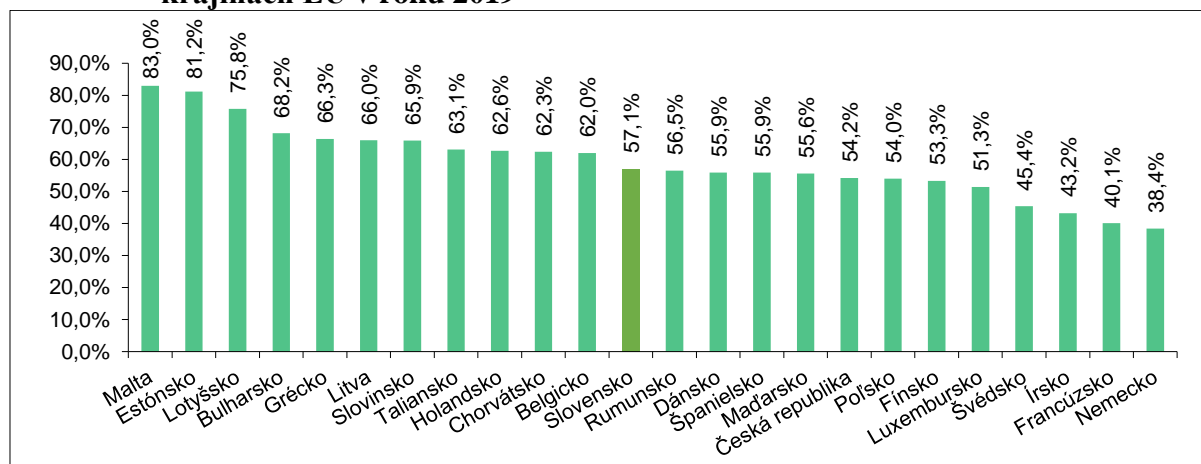
Porovnanie podielu MSP na tržbách v nefinančnej podnikovej ekonomike v SR a v krajinách EÚ

Podľa údajov a metodiky Eurostatu dosiahli slovenské malé a stredné podniky v roku 2019 v nefinančnej podnikovej ekonomike 57,1 % podiel na tržbách za vlastné výkony a tovar. V porovnaní s predchádzajúcim hodnotením sa podiel slovenských MSP na tržbách výraznejšie nezmenil. Na základe dosiahnutého výsledku sa **Slovensko zaraďuje medzi krajiny s priemerným podielom MSP na dosiahnutých tržbách.**

Najvyšší podiel na tržbách dosiahli MSP pôsobiace na Malte (83,0 %), v Estónsku (81,2 %) a v Lotyšsku (75,8 %). Nemecko (38,4 %), Francúzsko (40,1 %) a Írsko (43,2 %) sa zaraďujú medzi krajiny s najnižším podielom MSP na tržbách.

Krajiny V4 sa s dosiahnutým podielom umiestňujú za Slovenskom. V rámci nich bol najvyšší podiel dosiahnutý v Maďarsku (55,6 %), následne v Českej republike (54,2 %) a v Poľsku (54,0 %). Podiel MSP na tržbách v nefinančnej podnikovej ekonomike vo vybraných krajinách EÚ v roku 2019 znázorňuje nasledujúci graf.

Graf č. 41: Podiel MSP na tržbách v nefinančnej podnikovej ekonomike vo vybraných krajinách EÚ v roku 2019

Zdroj: SBA, na základe údajov Eurostatu. Poznámka: v čase spracovania výstupu neboli dostupné zo strany Eurostatu dáta za EÚ-27 za rok 2019

Po predchádzajúcom negatívnom vývoji došlo v roku 2021 k významnému oživeniu ekonomickej aktivity v najdôležitejších odvetviach národného hospodárstva. Priemyselná produkcia zaznamenala nárast o viac ako jednu desatinu. Pozitívny vývoj zaznamenali aj tržby. Malým a stredným podnikom sa v priemysle zvýšili o 16,9 %, pričom najvýznamnejší nárast zaznamenali tržby stredných podnikov.

Stavebná produkcia malých a stredných podnikov sa v bežných cenách zvýšila o 1,4 %. Rast stavebnej produkcie MSP bol ťahaný primárne rastom produkcie malých podnikov, ktorý v bežných cenách dosiahol viac ako 11 %.

Celkový nárast tržieb MSP pôsobiacich v službách (vrátane obchodu) dosiahol v bežných cenách 11,1 %. K zvýšeniu tržieb došlo vo všetkých kategóriách podnikateľských subjektov, okrem živnostníkov, ktorí zaznamenali pokles.

6.2 Hrubá produkcia

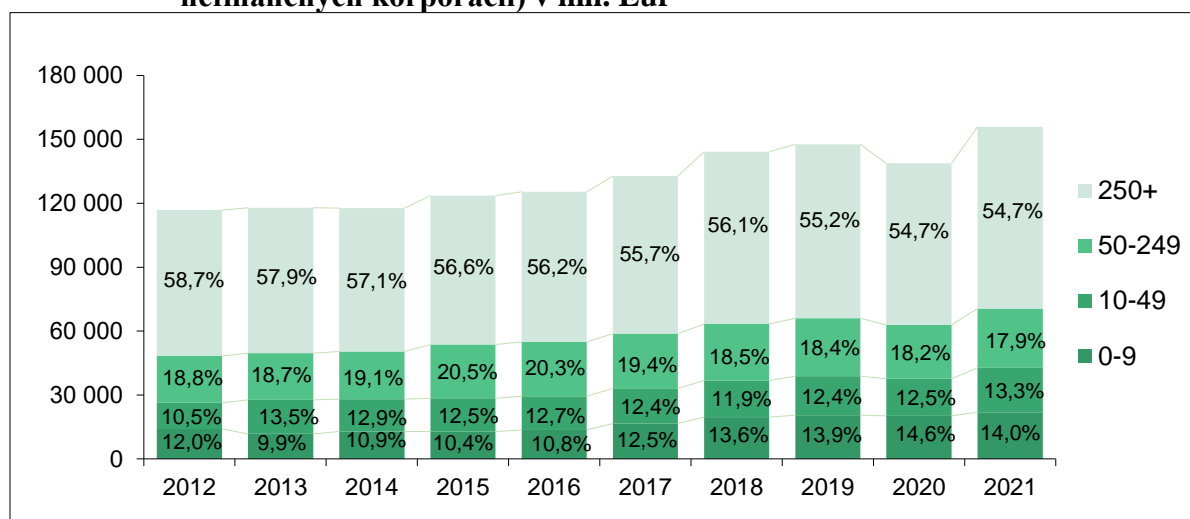
Hrubá produkcia MSP – právnických osôb dosiahla rast v bežných cenách o viac ako jednu desatinu (o 12,3 %). Dosiahnutý rast hrubej produkcie MSP bol najvýraznejší aj z dlhodobého časového horizontu. V absolútnom vyjadrení dosiahla hrubá produkcia MSP 70 622,0 mil. Eur.

Hrubá produkcia sa v medziročnom porovnaní zvýšila vo všetkých veľkostných kategóriách MSP. Najvýraznejší nárast zaznamenali malé podniky, ktorým sa hrubá produkcia zvýšila o takmer jednu pätinu (o 19,6 %). Rast hrubej produkcie u stredných podnikov dosiahol 10,6 %. Mierne nižší nárast (o 8,1 %) zaznamenali mikropodniky. V prípade veľkých podnikov sa hrubá produkcia zvýšila o 12,4 %.

Malé a stredné podniky – právnické osoby dosiahli 45,3 % podiel na hrubej produkcii v nefinančnom podnikovom sektore. V porovnaní s rokom 2020 sa ich podiel nezmenil. Z hľadiska dlhodobej časovej perspektívy (2012-2021) sa dosiahnutý podiel nachádza na najvyššej úrovni.

V rámci jednotlivých veľkostných kategórií podnikov dosiahol podiel mikropodnikov (0 - 9) na hrubej produkcii 14,0 % (pokles o 0,6 p. b.). Podiel malých podnikov (10 – 49) predstavoval 13,3 % (nárast o 0,8 p. b.) a podiel stredných podnikov (50-249) 17,9 % (pokles o 0,3 p. b.). Na porovnanie, podiel veľkých podnikov dosiahol 54,7 %. V medziročnom porovnaní sa nezmenil.

Graf č. 42: Vývoj hrubej produkcie podľa veľkostných kategórií podnikov (PO – nefinančných korporácií) v mil. Eur

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR

6.3 Pridaná hodnota

Pridaná hodnota patrí medzi najdôležitejšie kvantitatívne ukazovatele, prostredníctvom ktorých sa hodnotí dosiahnutá výkonnosť sektora malých a stredných podnikov.

Nepriaznivá ekonomická situácia vyvolaná pandemiou mala v roku 2020 negatívny dopad na tvorbu pridanej hodnoty podnikateľského sektora. V roku 2021 došlo k oživeniu ekonomickej aktivity, čo sa prejavilo aj na tvorbe pridanej hodnoty.

Pridaná hodnota malých a stredných podnikov (právnických osôb) sa v roku 2021 po predchádzajúcom poklese zvýšila v bežných cenách o viac ako desatinu (o 11,9 %). Dosiahnutým vysokým rastom dokázala pridaná hodnota MSP vyrovnať stratu z roku 2020. Výška zaznamenaného rastu bola najvyššia za poslednú dekádu. V absolútnom vyjadrení dosiahla pridaná hodnota MSP úroveň 26 967,3 mil. Eur.

Pozitívny vývoj zaznamenali všetky veľkostné kategórie MSP. Všetkým veľkostným kategóriám MSP sa zvýšila pridaná hodnota o viac ako desatinu. Najvýraznejší rast tvorby pridanej hodnoty dosiahli malé podniky. Pridaná hodnota sa im zvýšila v bežných cenách o viac ako 14 %. Paradoxne, v predchádzajúcom roku 2020 zaznamenali malé podniky najvýraznejší pokles pridanej hodnoty. Mikropodnikom sa zvýšila pridaná hodnota o viac ako 11 % a stredným podnikom o viac ako 10 %.

Na porovnanie, pridaná hodnota veľkých podnikov zaznamenala nárast o viac ako 6 % a dosiahla úroveň 22 164,4 mil. Eur. Veľké podniky ako jediná veľkostná kategória si dokázala udržať rast pridanej hodnoty aj v predchádzajúcom roku 2020.

Tab. č. 25: Vývoj pridanej hodnoty právnických osôb – nefinančných korporácií podľa veľkostných kategórií podnikov a právnych foriem (v mil. Eur)

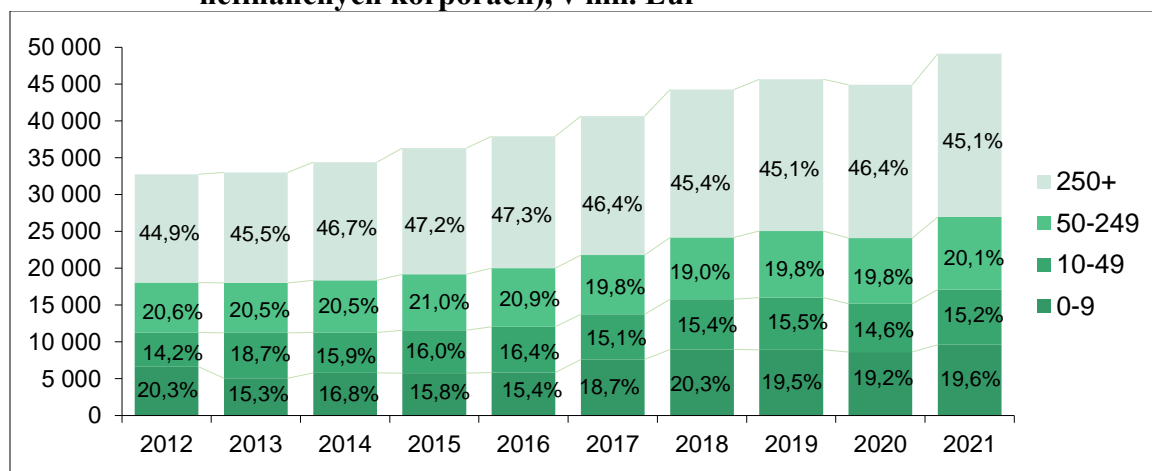
Kategória podnikateľských subjektov	2019	2020	2021	Podiel v roku 2021 v %	Index 2021/2020 v b.c
Mikropodniky (0-9)	8 917,7	8 632,2	9 616,2	19,6%	↑ 111,4
Malé podniky (10-49)	7 083,5	6 545,2	7 490,9	15,2%	↑ 114,4
Stredné podniky (50-249)	9 053,8	8 918,1	9 860,2	20,1%	↑ 110,6
Veľké podniky (250 a viac)	20 607,8	20 832,2	22 164,4	45,1%	↑ 106,4
MSP	25 055,0	24 095,6	26 967,3	54,9%	↑ 111,9
Spolu	45 662,8	44 927,8	49 131,7	100,0%	↑ 109,4

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR

V roku 2021 dosiahol podiel MSP – právnických osôb na vytvorenej pridanej hodnote v nefinančnom podnikovom sektore 54,9 %. V medziročnom porovnaní sa dosiahnutý podiel MSP zvýšil. Zároveň dosiahol identickú hodnotu ako v roku 2019.

V rámci jednotlivých veľkostných kategórií podnikov dosiahol podiel mikropodnikov (0 - 9) na pridanej hodnote takmer jednu pätinu (19,6 %). Podiel malých podnikov (10 – 49) predstavoval 15,2 %. Obdobný podiel ako mikropodniky dosiahli aj stredné podniky (20,1 %). V medziročnom porovnaní narástol podiel všetkých veľkostných kategórií MSP. Pokles podielu bol naopak zaznamenaný len v prípade veľkých podnikov.

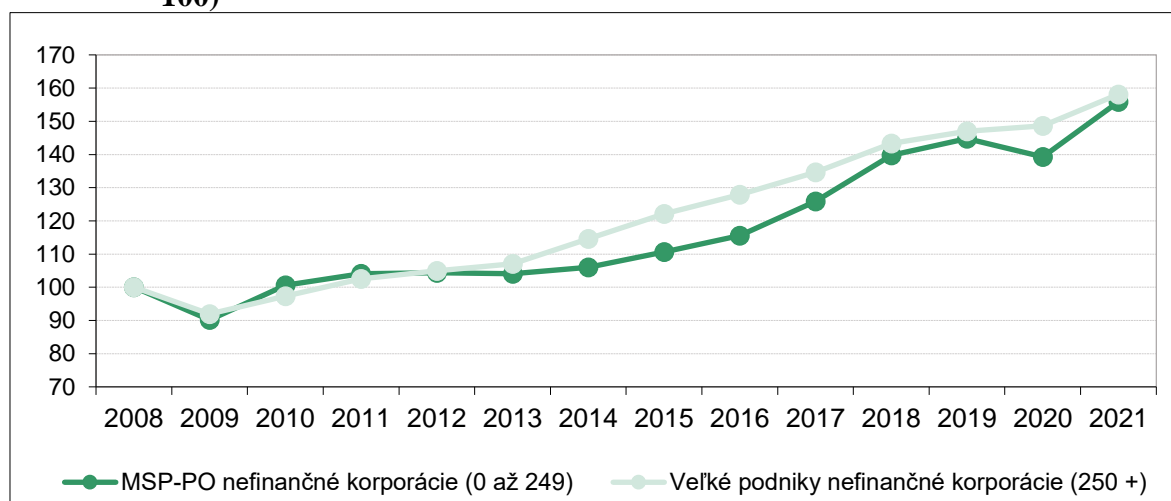
Graf č. 43: Vývoj pridanej hodnoty podľa veľkostných kategórií podnikov (PO - nefinančných korporácií), v mil. Eur

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR

V grafe č. 44 je znázornený trend vývoja pridanej hodnoty podľa veľkostných kategórií podnikov od roku 2008. Po hospodárskom poklese v roku 2009 si udržiavali malé a stredné podniky vyššiu dynamiku rastu pridanej hodnoty v porovnaní s veľkými podnikmi. Po roku 2012 sa trend nárastu pridanej hodnoty malých a stredných podnikov nevyrovnal pomerne významnej akcelerácii rastu pridanej hodnoty veľkých podnikov. V nasledujúcom období po roku 2017 rástla pridaná hodnota MSP dynamickejšie ako v prípade veľkých podnikov. Výnimku predstavoval len rok 2020 kedy vplyvom vyššieho rastu pridanej hodnoty veľkých podnikov došlo k opätovnému zväčšovaniu rozdielu medzi MSP a veľkými podnikmi.

Graf č. 44: Trend vývoja pridanej hodnoty podľa veľkostných kategórií podnikov (2008 = 100)

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR

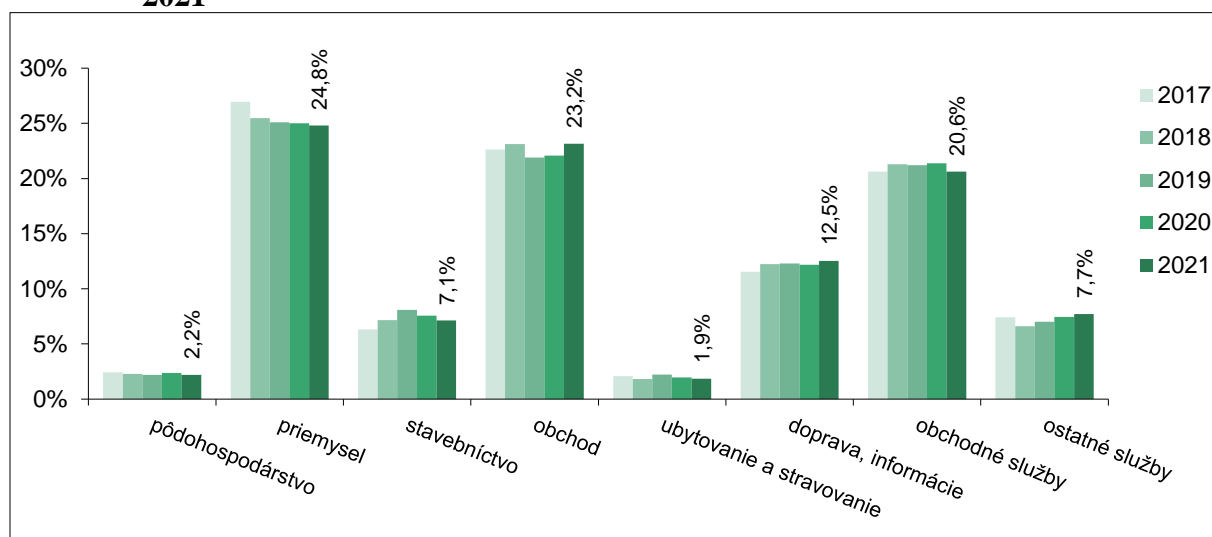
Pridaná hodnota MSP z odvetvového hľadiska

Zastúpenie jednotlivých odvetví na celkovej tvorbe pridanej hodnoty MSP je do značnej miery diferencované. **Priemysel predstavuje dlhodobo najvýznamnejší sektor. V roku v 2021 tvoril takmer jednu štvrtinu (24,8 %) z celkovej pridanej hodnoty MSP – právnických osôb.** Postavenie priemyslu z pohľadu tvorby pridanej hodnoty MSP sa však v posledných rokoch mierne oslabuje.

Druhým najvýznamnejším sektorom je obchod, ktorý dosiahol v roku 2021 mierne nižší podiel (23,2 %) ako priemysel. Trojicu najvýznamnejších odvetví dopĺňajú obchodné služby s podielom vyšším ako jedna pätina (20,6 %). Podiel obchodu sa v medziročnom porovnaní zvýšil a obchodných služieb naopak znížil.

Odvetvie dopravy, informačných a komunikačných činností dosiahlo zastúpenie 12,5 %. Podiel ostatných odvetví bol na podstatne nižšej úrovni, čo poukazuje na menšiu významnosť uvedených odvetví na tvorbe pridanej hodnoty MSP. Ich podiel nepresiahol 8 %. Podiel ostatných služieb na tvorbe pridanej hodnoty MSP dosiahol 7,7 %, stavebníctva 7,1 %. Podiel pôdohospodárstva dosiahol len 2,2 % a ubytovania a stravovania 1,9 %.

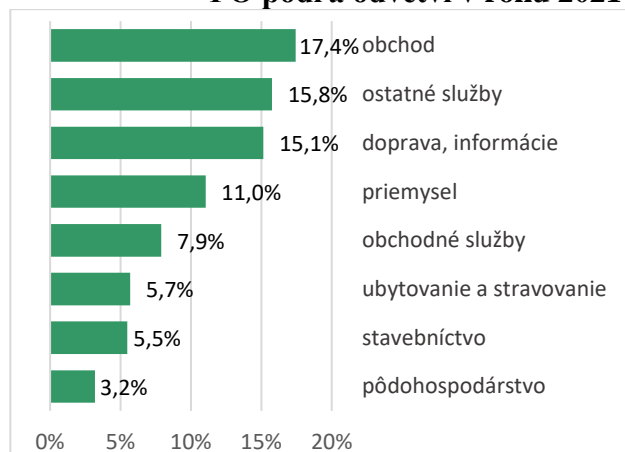
Graf č. 45: Odvetvová štruktúra pridanej hodnoty nefinančných MSP – PO v rokoch 2017-2021

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR

V roku 2021 sa vplyvom oživenia ekonomickej aktivity zvýšila pridaná hodnota MSP vo všetkých sektoroch hospodárstva. Tento pozitívny výsledok nastal po predchádzajúcom roku 2020, v ktorom sa vplyvom prijatých opatrení na obmedzenie podnikania znížila pridaná hodnota vo väčšine odvetví.

Graf č. 46: Medziročná zmena pridanej hodnoty nefinančných MSP – PO podľa odvetví v roku 2021

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR

a stravovania (91,6 %), v stavebníctve (90,0 %), v obchodných službách (83,5 %) a v pôdohospodárstve (82,9 %).

V týchto odvetviach majú MSP najvýznamnejšie postavenie. V obchode predstavoval podiel malých a stredných podnikov na vytvorenej pridanej hodnote takmer tri štvrtiny (72,0 %), v ostatných službách takmer 60 %.

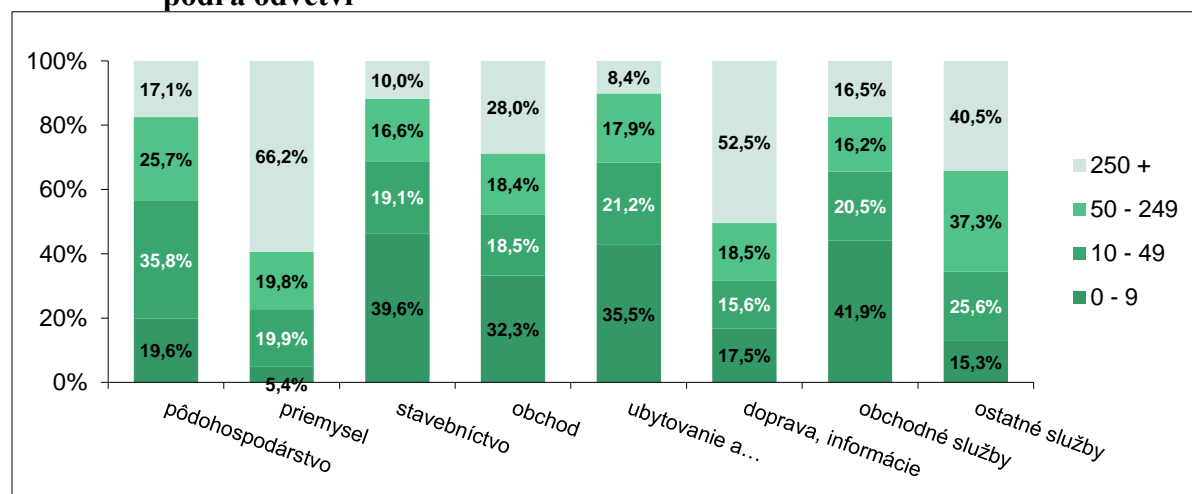
V ostatných odvetviach sa prejavovala výraznejšia dominancia veľkých podnikov na vytvorenej pridanej hodnote. Menej ako polovicu predstavoval podiel MSP na vytvorenej

Až v troch sektoroch sa zvýšila pridaná hodnota MSP o viac ako 15 %. Jednalo sa o obchod, ostatné služby a dopravu a informačné činnosti. Najvýraznejší nárast bol zaznamenaný v obchode (o 17,4 %). O viac ako desatinu sa zvýšila pridaná hodnota MSP v priemysle. MSP v ostatných odvetviach dosiahli rast pridanej hodnoty nižší ako 6 %. Dosiachnutý rast pridanej hodnoty MSP v ubytovaní a stravovaní o 5,7 % nedokázal vykompenzovať prepád o 15,4 % z roku 2020.

Najvyšší podiel na vytvorenej pridanej hodnote dosahujú malé a stredné podniky – právnické osoby v odvetví ubytovania

pridanej hodnote v doprave, informačných a komunikačných činnostiach (47,5 %). Viac ako jednu tretinu dosiahol podiel MSP na vytvorenej pridanej hodnote v priemysle (33,8 %).

Graf č. 47: Veľkostná štruktúra pridanej hodnoty nefinančných MSP – PO v roku 2021 podľa odvetví

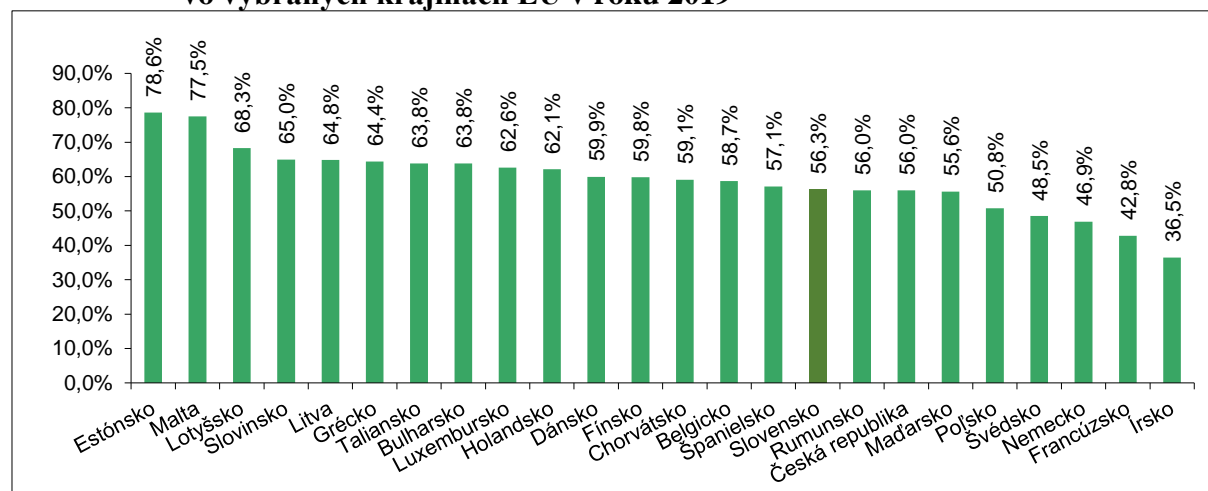
Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR

Porovnanie tvorby pridanej hodnoty MSP v SR a v krajinách EÚ

Podľa údajov a metodiky Eurostatu dosahuje podiel malých a stredných podnikov na vytvorenej pridanej hodnote na Slovensku (56,3 %). Slovensko sa dosiahnutou výškou podielu zaraďuje medzi krajiny v druhej polovici rebríčka.

V obdobnom postavení ako Slovensko sa nachádza aj Česká republika (56,0 %) a Maďarsko (55,6 %). Poľsko (50,8 %) dosiahlo mierne nižšiu úroveň. Najvyšší podiel na vytvorenej pridanej hodnote dosahujú malé a stredné podniky v Estónsku (78,6 %), na Malte (77,5 %) a v Lotyšsku (68,3 %). Naopak najnižší podiel na pridanej hodnote zaznamenali malé a stredné podniky v Írsku (36,5 %) a Francúzsku (42,8 %).

Graf č. 48: Podiel MSP na pridanej hodnote v nefinančnej podnikovej ekonomike vo vybraných krajinách EÚ v roku 2019

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

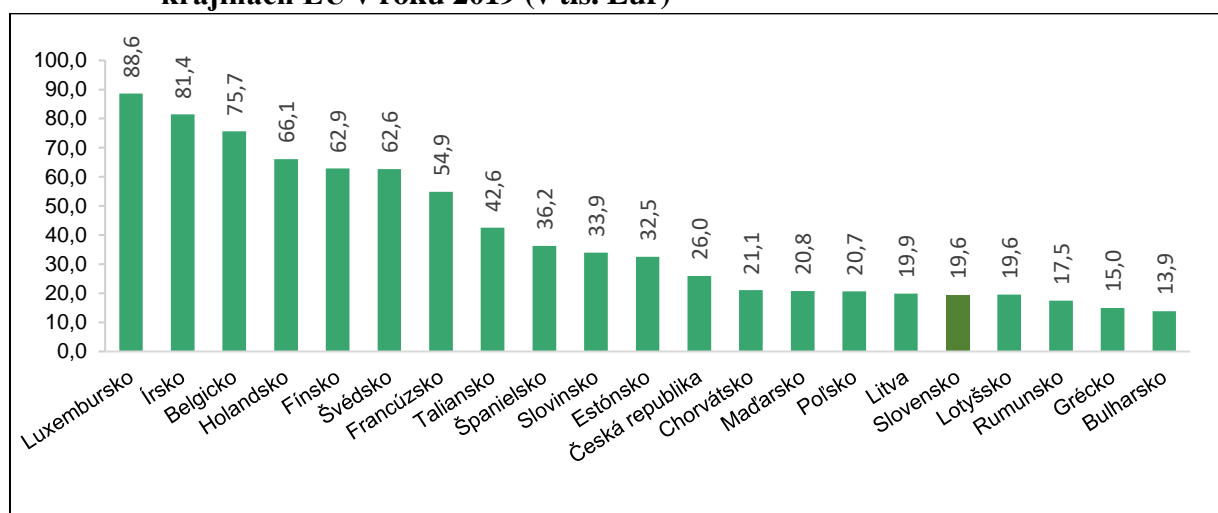
6.4 Produktivita práce

Produktivita práce je dôležitý ukazovateľ, ktorý odzrkadľuje úroveň konkurencieschopnosti a ekonomickej výkonnosti sektora MSP. Podľa údajov Eurostatu **malé a stredné podniky na Slovensku dlhodobo zaostávajú v dosiahnutej produktivite práce** za svojimi konkurentami v krajinách EÚ.

Slovenské MSP dosiahli v roku 2019 produktivitu práce na úrovni 19,6 tisíc Eur (objem vytvorenej pridanej hodnoty na jednu zamestnanú osobu). **Slovensko sa zaraďuje medzi krajinami s najnižšou produktivitou práce MSP.**

Podpriemernou úrovňou dosiahnutej produktivity práce MSP sa vyznačujú aj ostatné krajiny V4. Tieto krajiny však dosahujú mierne vyššiu produktivitu práce ako Slovensko. Najvyššiu produktivitu práce dosahujú malé a stredné podniky v krajinách ako Luxembursko (88,6 tisíc Eur), Írsko (81,4 tisíc Eur) a Belgicko (75,7 tisíc Eur). Naopak najnižšia je zaznamenaná v Bulharsku (13,9 tisíc Eur), Grécku (15,0 tisíc Eur) a Rumunsku (17,5 tisíc Eur).

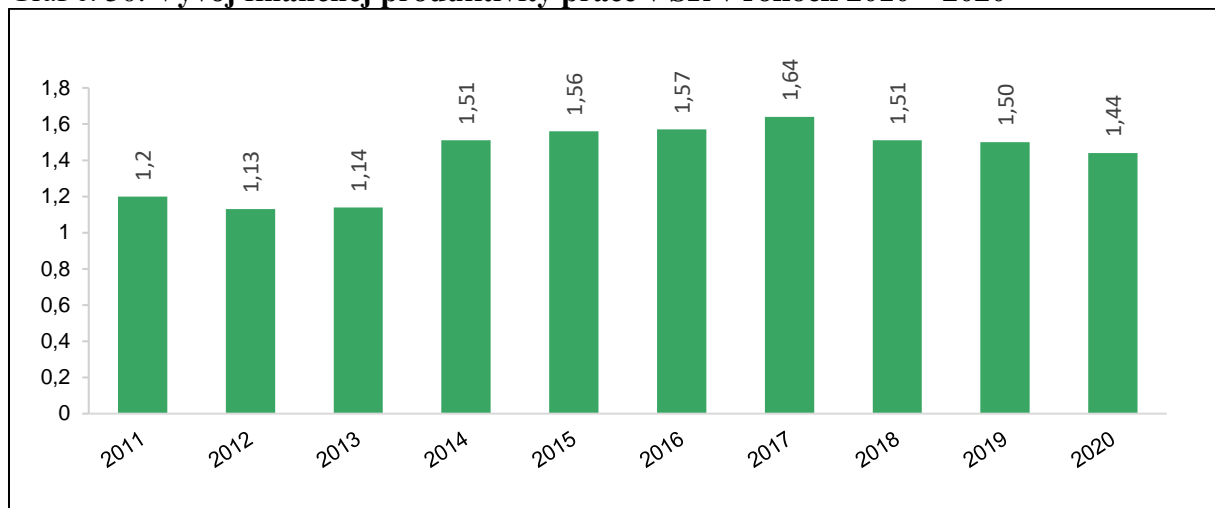
Graf č. 49: Produktivita práce MSP v nefinančnej podnikovej ekonomike vo vybraných krajinách EÚ v roku 2019 (v tis. Eur)

Zdroj: Eurostat, spracované SBA. Produktivita práce bola kalkulovaná ako celkový objem pridanej hodnoty na počet zamestnaných osôb.

Úroveň výkonnosti malých a stredných podnikov je možné posudzovať aj prostredníctvom vývoja finančnej produktivity práce, spracovanej z finančných výkazov podnikateľských subjektov. Finančná produktivita práce vyjadruje koľko eur pridanej hodnoty je vyprodukovaných z eura osobných nákladov. Podľa dostupných spracovaných údajov dosiahol medián finančnej produktivity práce MSP 1,44 Eura (2020). V porovnaní s rokom 2019 sa mierne znížila.

Graf č. 50: Vývoj finančnej produktivity práce v SR v rokoch 2010 – 2020

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA. Ukazovateľ vyjadruje koľko € pridanej hodnoty vyprodukuje 1 € osobných nákladov.

6.5 Zisk pred zdanením

Oživenie ekonomickej aktivity podnikateľského sektora v roku 2021 malo pozitívny vplyv aj na ziskovosť malých a stredných podnikov.

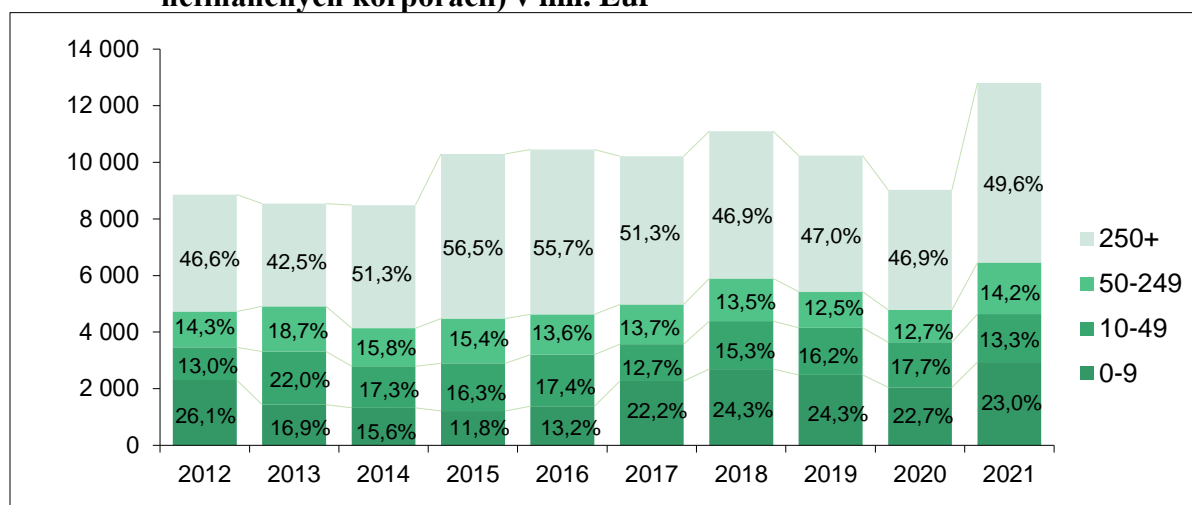
V roku 2021 sa zisk malých a stredných podnikov – právnických osôb v nefinančnom podnikovom sektore zvýšil o viac ako jednu tretinu (o 34,8 %). K nárastu zisku MSP došlo po predchádzajúcom dvoj ročnom poklese. V absolútnom vyjadrení dosiahol zisk hodnotu 6 457,3 mil. Eur.

Ziskovosť sa zvýšila u všetkých veľkostných kategóriách MSP. Najvýraznejšie, o viac ako polovicu (o 59,3 % na 1 818,4 Eur) narástol zisk stredným podnikom. Ziskovosť mikropodnikov sa zvýšila o 43,4 % na 2 940,0 Eur. Najnižší nárast zisku zaznamenali malé podniky, zisk im vzrástol o 6,2 % na 1 698,8 Eur.

Vplyvom výraznejšieho rastu zisku veľkých podnikov ako MSP sa podiel MSP – právnických osôb na zisku pred zdanením v medziročnom porovnaní znížil na 50,4 %.

Na celkovej tvorbe zisku v nefinančnom podnikovom sektore sa v roku 2021 najvýznamnejšou mierou podieľali mikropodniky. Ich podiel v roku 2021 predstavoval takmer jednu štvrtinu (23,0 %). V medziročnom porovnaní sa mierne zvýšil. Naopak pokles podielu na 13,3 % zaznamenali malé podniky. Podiel stredných podnikov sa zvýšil na 14,2 %. Zastúpenie veľkých podnikov na tvorbe zisku dosiahlo 49,6 %.

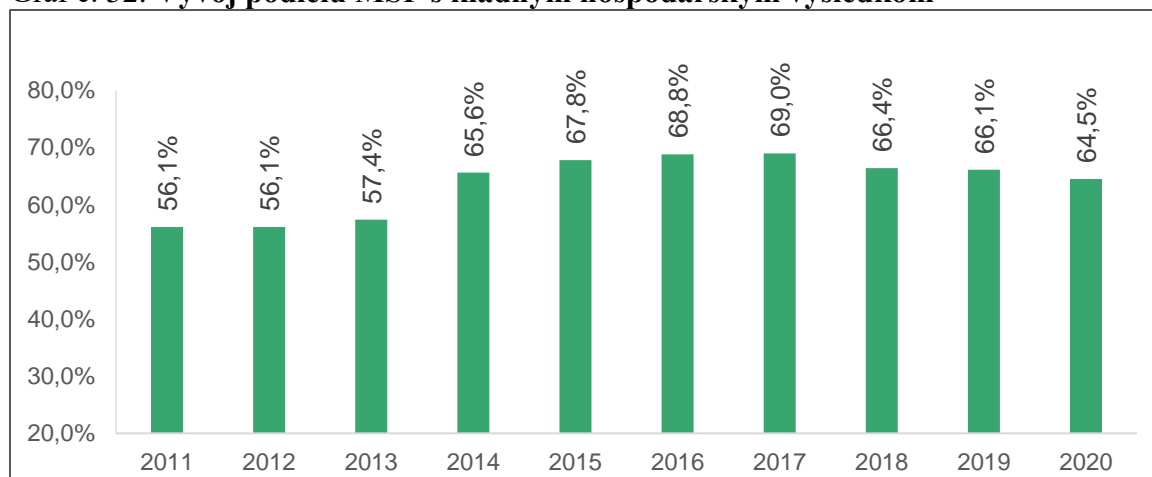
Graf č. 51: Vývoj zisku pred zdanením podľa veľkostných kategórií podnikov (PO – nefinančných korporácií) v mil. Eur

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Posudzovať ziskovosť malých a stredných podnikateľov je možné aj prostredníctvom ukazovateľa podiel MSP s kladným HV, ktorý je prezentovaný na nižšie uvedenom grafe. Na Slovensku dosahujú **takmer dve tretiny (64,5 %) malých a stredných podnikov kladný hospodársky výsledok** (vrátane nulového hospodárskeho výsledku). V medziročnom porovnaní sa podiel uvedených subjektov znížil, hlavne vplyvom negatívnych dopadov koronakrízy. Pokles podielu ziskových MSP je zreteľný od roku 2017. V priebehu poslednej dekády sa podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom zvýšil o 8,4 p. b., pričom najvyššia hodnota bola zaznamenaná v roku 2017 (69,0 %).

Graf č. 52: Vývoj podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Najnižší podiel subjektov s kladným hospodárskym výsledkom je dosahovaný v rámci kategórie mikropodnikov (63,7 %). Naopak až štyri pätiny (79,7 %) subjektov je ziskových v rámci stredných podnikov. Medzi odvetviami s najvyšším podielom MSP s kladným hospodárskym výsledkom je možné zaradiť stavebníctvo (67,5 %) a pôdohospodárstvo (66,1 %).

Z regionálneho hľadiska dosahuje Prešovský kraj najvyšší podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom (66,0 %). Najnižší podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom je dlhodobo dosahovaný v Bratislavskom kraji. V roku 2020 predstavoval 63,2 %.

6.6 Tvorba hrubého fixného kapitálu

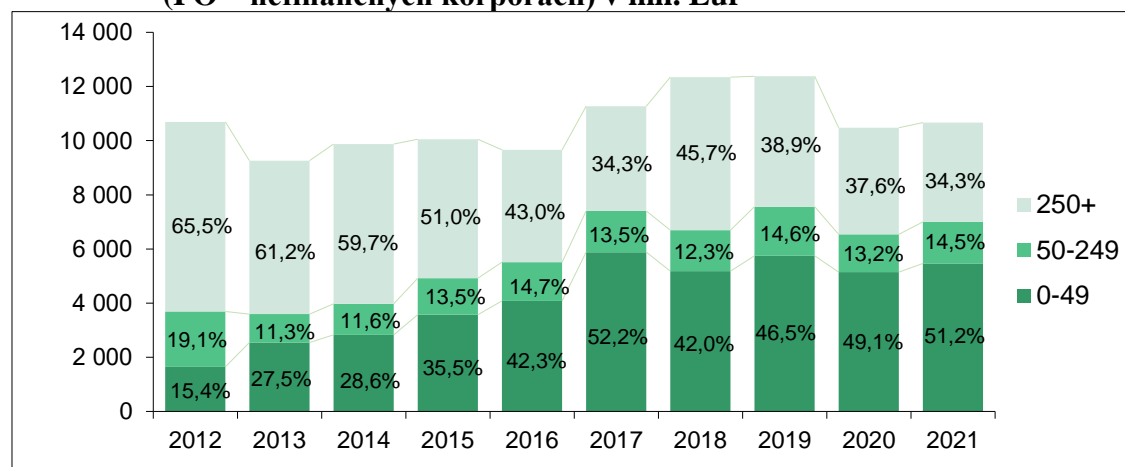
Investičnú aktivitu podnikov je možné hodnotiť prostredníctvom tvorby hrubého fixného kapitálu. Podľa metodiky ŠÚ SR zahŕňa tvorba hrubého fixného kapitálu nadobudnutie dlhodobého majetku zníženého o úbytok (resp. predaj) dlhodobého majetku výrobcami – rezidentmi v priebehu daného obdobia, pričom pod dlhodobým majetkom sa rozumejú hmotné a nehmotné aktíva, ktoré boli vyrobené ako produkcia vo výrobnom procese a budú sa používať opakovane alebo trvalo po dobu dlhšiu ako 1 rok.

Útlm ekonomickej aktivity sa v roku 2020, prvého roku pandémie, prejavil aj na utlmení investičnej činnosti malých a stredných podnikov. **Oživenie investičnej aktivity malých a stredných podnikov nastalo v roku 2021, kedy sa tvorba hrubého fixného kapitálu MSP zvýšila o 7,2 %.** V absolútnom vyjadrení dosiahla tvorba hrubého fixného kapitálu MSP objem 7 004,3 mil. Eur.

Nárast investičnej aktivity bol príznačný pre všetky veľkostné kategórie MSP. Malým podnikom (0-49) sa tvorba hrubého fixného kapitálu zvýšila o 6,1 % a stredným podnikom (50-249) narástla o viac ako jednu desatinu. Na porovnanie, tvorba hrubého fixného kapitálu veľkých podnikov sa vyvíjala negatívne, poklesla o 7,1 %.

Podiel MSP – právnických osôb na tvorbe hrubého fixného kapitálu sa zvýšil na 65,7 %. Rast podielu MSP je dosahovaný tretí rok po sebe. V rámci jednotlivých veľkostných kategórií MSP sa na tvorbe hrubého fixného kapitálu v roku 2021 najväčšou mierou podieľali malé podniky s počtom zamestnancov od 0 do 49. Ich podiel predstavoval viac ako polovicu (51,2 %) z celkového fixného kapitálu. Podiel stredných podnikov v medziročnom porovnaní mierne narástol na 14,5 %. V prípade veľkých podnikov došlo k zníženiu podielu, na 34,3 %.

Graf č. 53: Vývoj tvorby hrubého fixného kapitálu podľa veľkostných kategórií podnikov (PO – nefinančných korporácií) v mil. Eur

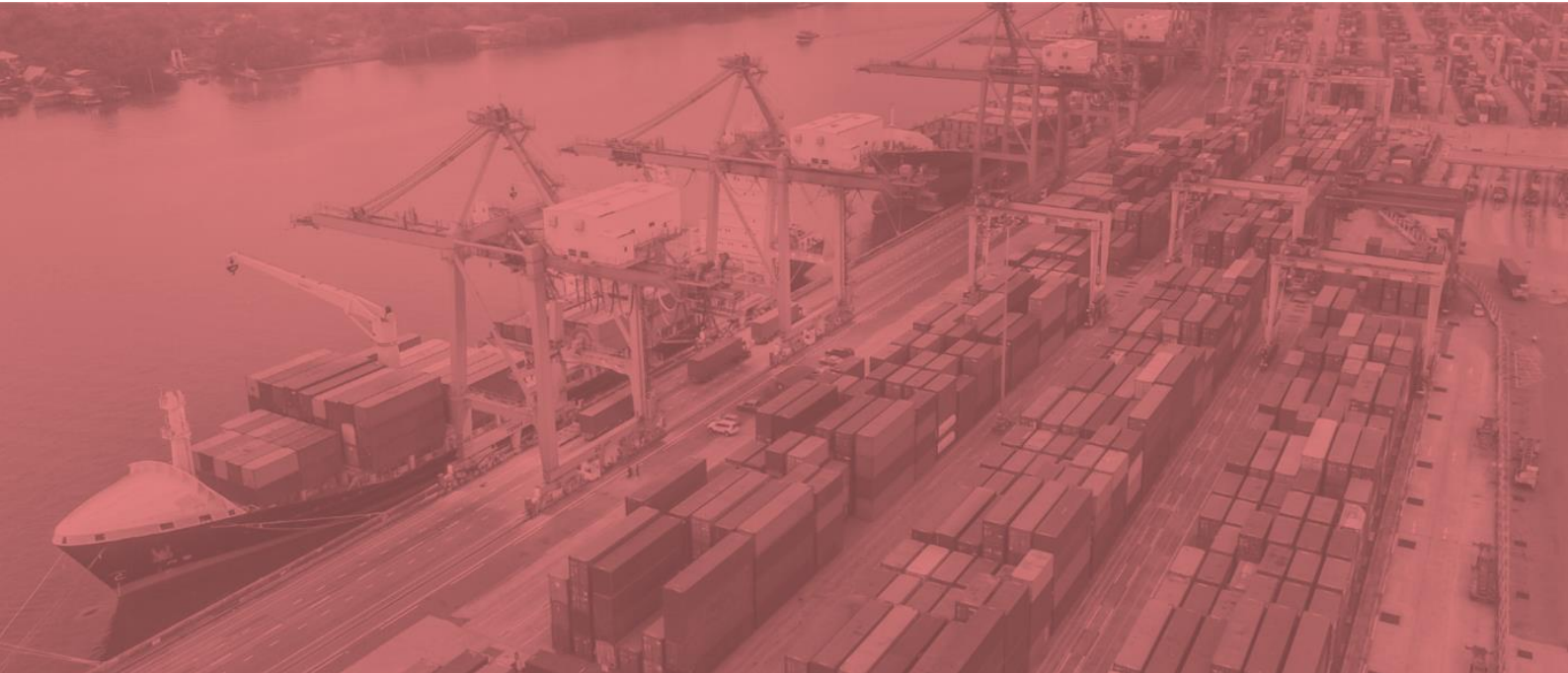
Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR

Pridaná hodnota malých a stredných podnikov (právnických osôb) sa v roku 2021 po predchádzajúcom poklese zvýšila v bežných cenách o viac ako desatinu (o 11,9 %). Pozitívny vývoj zaznamenali všetky veľkostné kategórie MSP, pričom najvýraznejší rast tvorby pridanej hodnoty dosiahli malé podniky. Vplyvom oživenia ekonomickej aktivity sa pridaná hodnota MSP zvýšila vo všetkých sektoroch hospodárstva. Najrazantnejšie vzrástla v obchode, ostatných službách a v doprave a informačných činnostiach.

Pozitívny vývoj zaznamenali aj ďalšie ekonomické ukazovatele MSP. Hrubá produkcia MSP – právnických osôb zaznamenala po predchádzajúcom negatívnom vývoji rast o viac ako jednu desatinu (o 12,3 %). Zisk malých a stredných podnikov – právnických osôb sa zvýšil o viac ako jednu tretinu (o 34,8 %) a tvorba hrubého fixného kapitálu MSP vzrástla o 7,2 %.

Slovenské malé a stredné podniky na Slovensku dlhodobo zaostávajú v dosiahnutej produktivite práce za svojimi konkurentami v krajinách EÚ. Slovensko sa zaraďuje medzi krajiny s najnižšou produktivitou práce MSP. Podpriemernou úrovňou dosiahnutej produktivity práce MSP sa vyznačujú aj ostatné krajiny V4, avšak mierne vyššou ako SR.

7

POSTAVENIE MSP V ZAHRANIČNOM OBCHODE SR

Oživenie ekonomickej aktivity u našich hlavných obchodných partnerov zvýšilo aj dopyt po našich výrobkoch a službách. V medziročnom porovnaní sa zvýšil vývoz tovarov a služieb o 10,2 %. Zo Slovenska sa vyviezli tovary a služby v celkovej hodnote 91 158,1 mil. Eur. Dovoz tovaru a služieb sa zvýšil výraznejšie (o 11,2 %) ako vývoz, objem dovezeného tovaru a služieb predstavoval 91 780,0 mil. Eur.

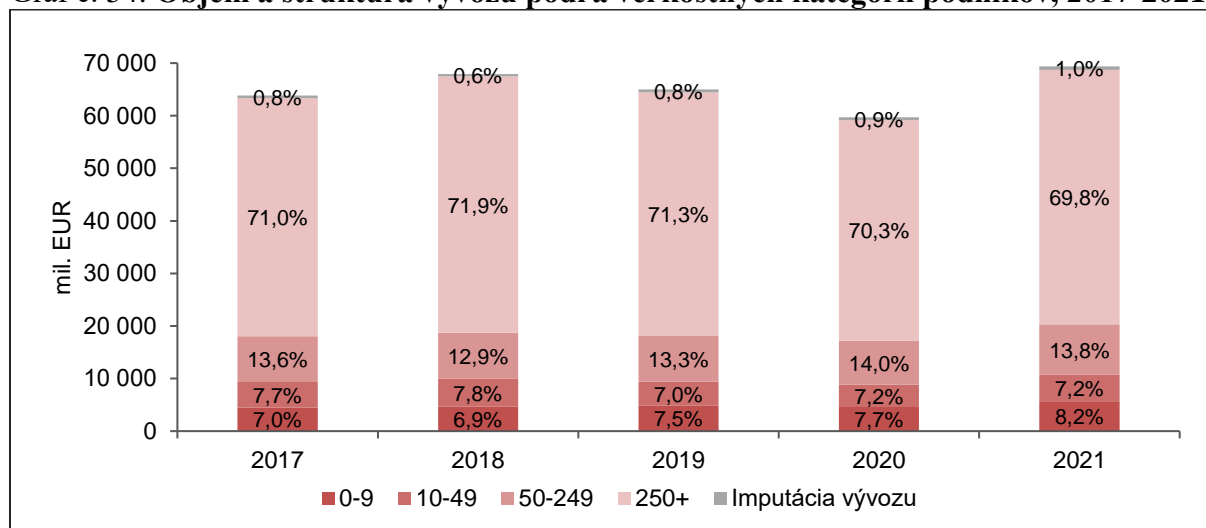
Záporné saldo zahraničného obchodu tovarov a služieb bolo na úrovni 621,9 mil. Eur. Exportná výkonnosť ekonomiky, ktorá vyjadruje podiel vývozu výrobkov a služieb na HDP, dosiahla úroveň 93,9 %. Dovozná náročnosť vyjadrujúca podiel dovozu výrobkov a služieb na HDP predstavovala 94,5 %.

7.1 Vývoz MSP

Podľa predbežných údajov zahraničného obchodu Slovenska, zaznamenali malé a stredné podniky v roku 2021 po predchádzajúcom poklese nárast vývozu o 18,0 %. V absolútnom vyjadrení dosiahol vývoz MSP 20 302,3 mil. Eur (do údajov neboli započítané operácie vykonávané zahraničnými osobami). V porovnaní s rokom 2020 sa hodnota celkového vývozu MSP zvýšila o 3 091,1 mil. Eur.¹²

Vývoj objemu vývozu podľa veľkostných kategórií podnikov za uplynulých päť rokov sumarizuje graf č. 54¹³. V medziročnom porovnaní sa zvýšil vývoz u všetkých veľkostných kategórií podnikov. V rámci MSP sa vývoz zvýšil najdynamickejšie, o takmer jednu štvrtinu (23,8 %) mikropodnikom. V absolútnom vyjadrení o 1 096,1 mil. Eur. Malým podnikom vzrástol vývoz o 17,7 % a stredným podnikom o 14,9 %. Pomerne vysokú dynamiku rastu vývozu dosiahli aj veľké podniky, ich vývoz sa zvýšil o 15,4 %.

Graf č. 54: Objem a štruktúra vývozu podľa veľkostných kategórií podnikov, 2017-2021

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov ŠÚ SR

¹² Medziročné porovnanie je spracované na základe a predbežných výsledkov štatistiky zahraničného obchodu za rok 2021 a definitívnych výsledkov za rok 2020.

¹³ V súvislosti so zavedením novej metodiky ŠÚ SR sa začali do štatistiky zahraničného obchodu imputovať hodnoty vybraných obchodných operácií (pre plyn a elektrinu). Z tohto dôvodu metodika použitá v predchádzajúcich ročníkoch nie je kompatibilná s novou metodikou. Za účelom zachytenia medziročných zmien boli údaje od roku 2017 prepočítané podľa súčasnej metodiky.

Vplyvom výraznejšieho rastu vývozu malých a stredných podnikov, ako veľkých podnikov, sa zvýšil podiel MSP na celkovom vývoze Slovenska v roku 2021 o 0,5 p. b. na 29,3 %. V prípade započítania operácií zahraničných osôb je podiel MSP na celkovom vývoze nižší, na úrovni 23,0 %.

Mikropodniky (0 - 9) realizovali 8,2 % objemu celkového vývozu, čo zodpovedá 5 701,4 mil. Eur. V kategórii mikropodnikov sú zahrnuté aj podniky s nezisteným počtom zamestnancov. Veľkostná kategória malých podnikov (10 - 49) sa na celkovom vývoze podieľala 7,2 %, v absolútnom vyjadrení 5 028,9 mil. Eur. Stredné podniky (50 - 249) realizovali 13,8 % vývozu v objeme 5 029,0 mil. Eur. Podiel veľkých podnikov sa znížil na 69,8 %, pričom hodnota vývozu veľkých podnikov dosiahla úroveň 48 410,9 mil. Eur.

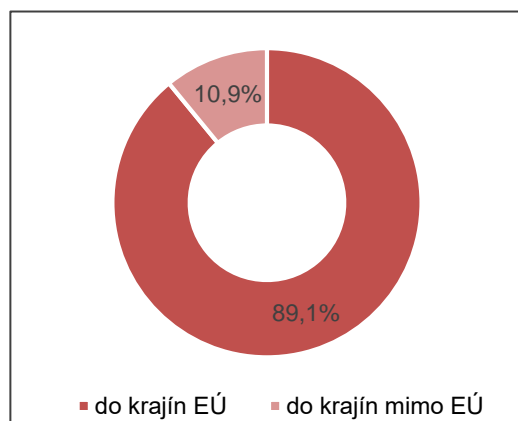
Z celkového počtu 634 309 aktívnych malých a stredných podnikov, ktoré boli v roku 2021 evidované v Registri organizácii ŠÚ SR, vykonávalo vývoz tovaru podľa metodiky ŠÚ SR 30 441 MSP, čo predstavuje 4,8 %. Početnosť vyvážajúcich MSP sa v medziročnom porovnaní takmer nezmenila.

Teritoriálna štruktúra vývozu MSP

Teritoriálna štruktúra vývozu malých a stredných podnikov na Slovensku sa dlhodobo vyznačuje dominanciou spoločného trhu EÚ, kde má Slovensko svojich najvýznamnejších obchodných partnerov ako napr. Nemecko, Česko, Maďarsko, Poľsko alebo Rakúsko.

V roku 2021 predstavoval podiel vývozu malých a stredných podnikov do členských krajín EÚ 89,1 % z celkového vývozu MSP. V absolútnom vyjadrení to predstavuje vyvezený tovar v hodnote 18 082,3 mil. Eur. Vývoz do starých členských krajín EÚ-14 dosiahol podiel 43,7 %. Ďalších 45,4 % vývozu smerovalo do nových členských krajín EÚ-13. Podiel vývozu MSP do krajín mimo EÚ sa medziročne znížil o 0,6 p. b. na 10,9 %, čo predstavuje objem vývozu v hodnote 2 220,1 mil. Eur.

Graf č. 55: Teritoriálna štruktúra vývozu MSP v roku 2021

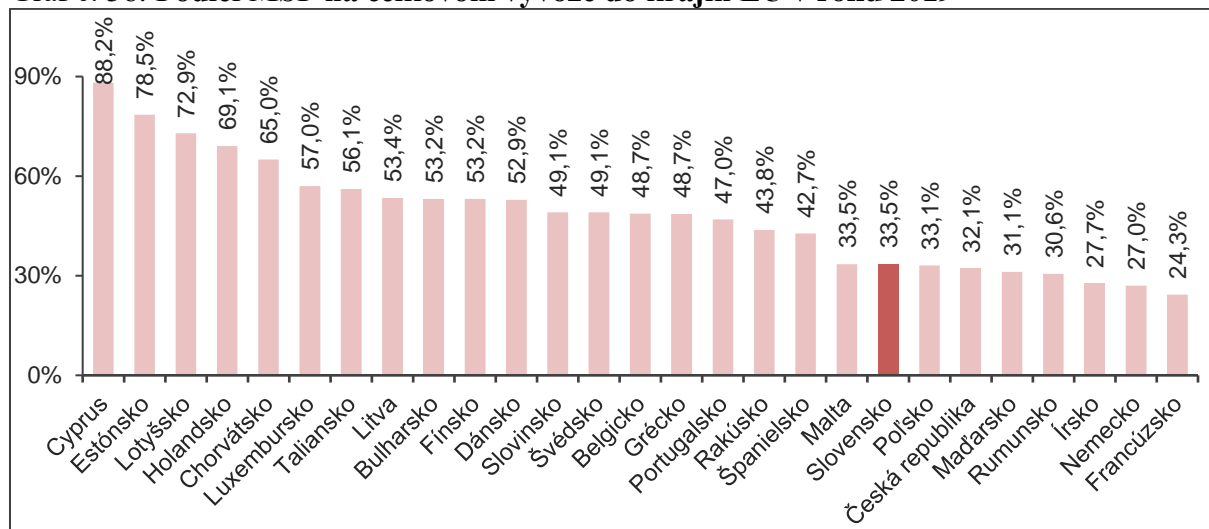

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov ŠÚ SR

Z údajov Eurostatu vyplýva, že MSP na Slovensku realizujú jednu tretinu (33,5 %) celkového vývozu do krajín EÚ. V medzinárodnom porovnaní sa Slovensko zaraďuje medzi krajiny EÚ s podpriemerným podielom. To znamená, že dve tretiny vývozu do krajín EÚ realizujú veľké podniky. Nižší podiel ako Slovensko dosiahlo 7 krajín. Postavenie jednotlivých členských krajín EÚ podľa podielu MSP na celkovom vývoze do krajín EÚ znázorňuje graf č. 56.

Na opačnom konci rebríčka, teda medzi krajinami s najväčším podielom malých a stredných podnikov na vývoze do krajín EÚ, sa už dlhodobo umiestňujú krajiny ako: Cyprus (88,2 %), Estónsko (78,5 %), Lotyšsko (72,9 %). Obdobný podiel ako Slovensko, dosahujú aj ostatné krajiny V4.

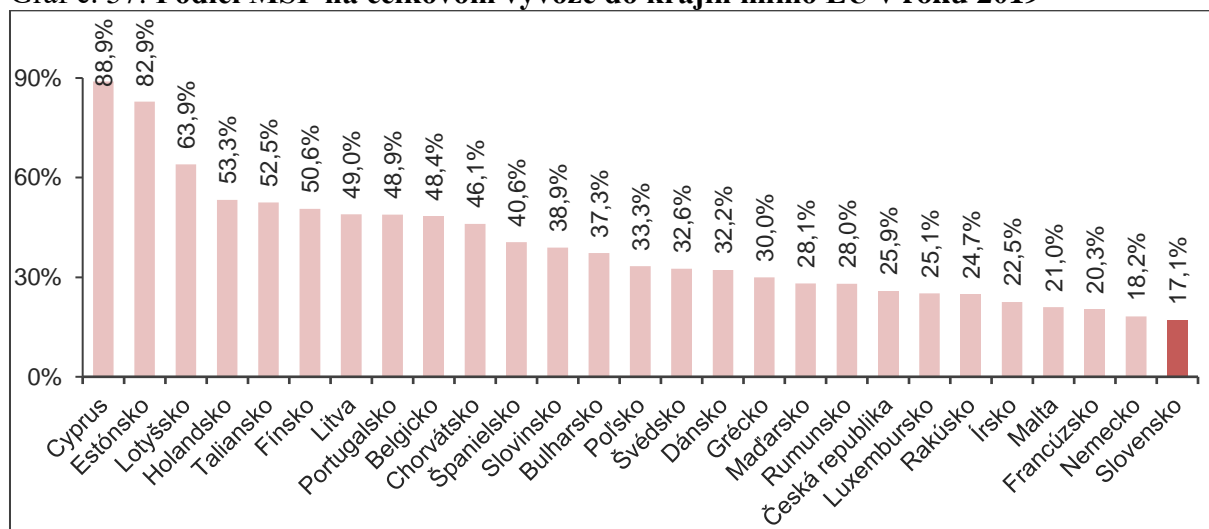
Graf č. 56: Podiel MSP na celkovom vývoze do krajín EÚ v roku 2019

Zdroj: Eurostat, spracované SBA. Poznámka: údaje nezahŕňajú obchodné operácie podnikov s nezisteným počtom zamestnancov.

Nízku zahranično-obchodnú aktivitu MSP pri vývoze na mimoeurósky trh potvrdzuje medzinárodná komparácia. **Malé a stredné podniky na Slovensku tvorili len 17,1 % z celkového vývozu zo Slovenska do tretích krajín.** Ide o najnižší podiel v rámci členských krajín EÚ-27. Na vývoze do krajín mimo EÚ najväčšou mierou participujú malé a stredné podniky na Cypre (88,9 %). S výraznejším odstupom nasledovali Estónsko (82,9 %) a Lotyšsko (63,9 %). Vyššie zastúpenie dosiahli aj MSP v ostatných krajinách V4. MSP v Poľsku realizovali jednu tretinu (33,3 %) vývozu mimo jednotný trh, v Maďarsku to bolo 28,1 % a v prípade Českej republiky viac ako štvrtina (25,9 %).

Graf č. 57: Podiel MSP na celkovom vývoze do krajín mimo EÚ v roku 2019

Zdroj: Eurostat, spracované SBA. Poznámka: údaje nezahŕňajú obchodné operácie podnikov s nezisteným počtom zamestnancov.

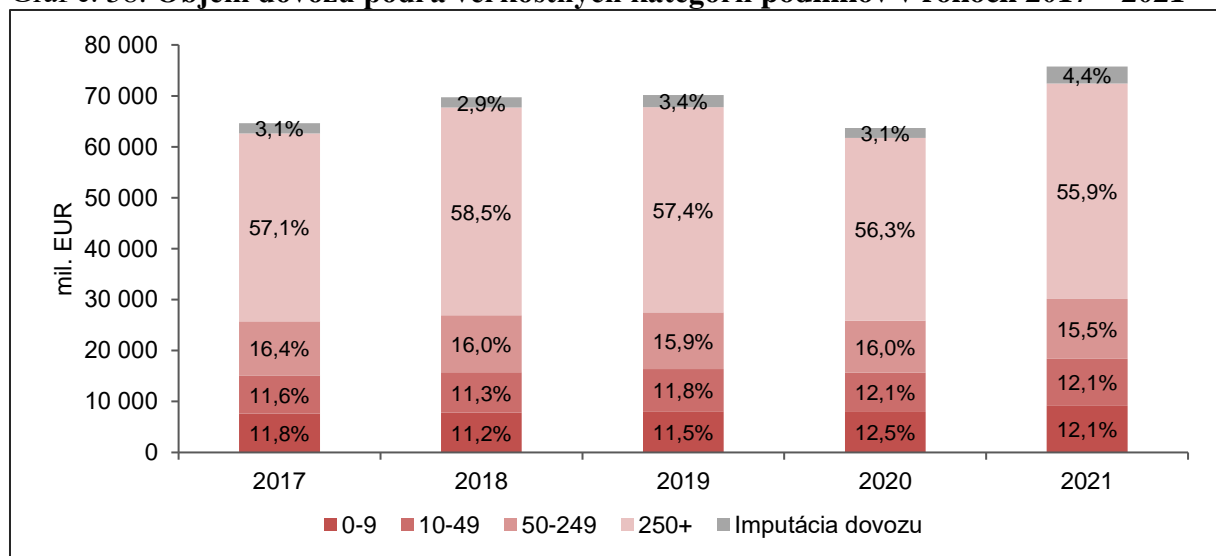
7.2 Dovoz MSP

Zvýšená zahranično-obchodná aktivita sa prejavila aj nárastom dovozu malých a stredných podnikov. Podľa predbežných výsledkov Štatistického úradu SR, **dovoz MSP za rok 2021 predstavoval 30 125,6 mil. Eur. V medzoročnom porovnaní sa objem dovozu zvýšil o 18,5 %, resp. o 4 708,9 mil. Eur.** Do údajov neboli započítané operácie vykonávané zahraničnými osobami.

Dovoz sa zvýšil vo všetkých veľkostných kategóriách podnikov. Najdynamickejšie, o jednu pätinu narástol v prípade mikropodnikov a malých podnikov. Mierne nižší nárast dovozu zaznamenali stredné podniky, ich dovoz sa zvýšil o 15,8 %. V kategórii veľkých podnikov sa dovoz zvýšil o 17,1 %.

Významnejší nárast dovozu veľkých podnikov, ako malých a stredných podnikov, sa prejavil na poklese podielu malých a stredných podnikov na celkovom dovoze na 39,8 %. Mikropodniky zrealizovali 12,1 % celkového dovozu na Slovensko v hodnote 9 154,5 mil. Eur. Malé podniky sa na celkovom dovoze podieľali 12,1 %, v absolútnom vyjadrení 9 205,3 mil. Eur a stredné podniky doviezli 15,5 % všetkých tovarov v celkovej hodnote 11 765,7 mil. Eur. Viac ako polovicu (55,9 %) dovozu v objeme 42 320,3 mil. Eur realizovali veľké podniky.

Graf č. 58: Objem dovozu podľa veľkostných kategórií podnikov v rokoch 2017 – 2021

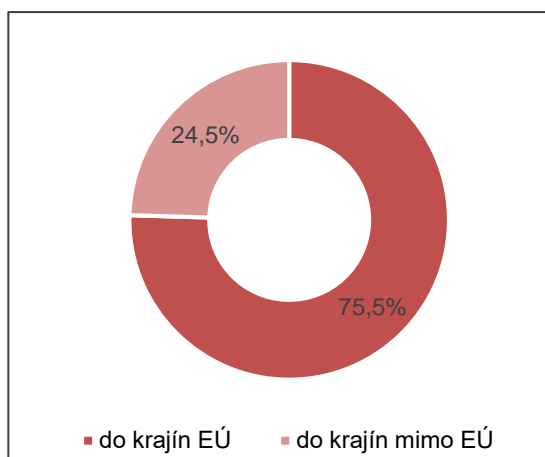

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov ŠÚ SR

Teritoriálna štruktúra dovozu MSP

Údaje o zahraničnom obchode Slovenska vypovedajú o určitej podobnosti v orientácii malých a stredných podnikov pri vývoze a dovoze, pričom v oboch prípadoch zohráva dôležitú úlohu jednotný trh EÚ. **Malé a stredné podniky doviezli počas roka 2021 z členských krajín EÚ-27 tri štvrtiny z celkového dovozu MSP na Slovensko (75,5 %, resp. 22 736,0 mil. Eur).**

Graf č. 59: **Teritoriálna štruktúra dovozu MSP v roku 2021**

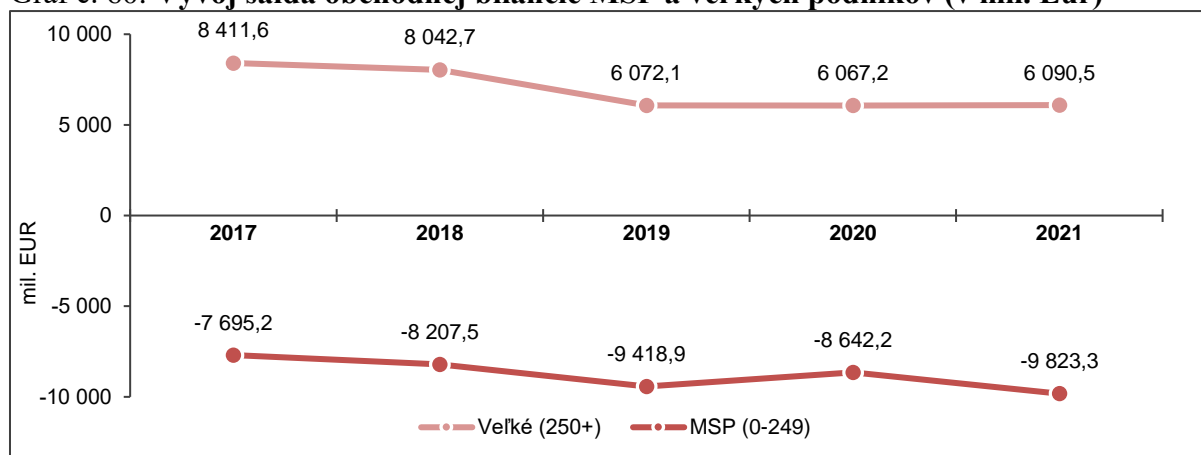
Zdroj: SBA, spracované na základe údajov ŠÚ SR

Dovoz MSP z tzv. starých členských krajín EÚ-14 (38,2 %) a z nových členských krajín EÚ-13 (37,3 %) bol takmer rovnaký. **Podiel dovozu MSP z tretích krajín predstavoval 24,5 %.**¹⁴

Na základe vývoja vývozu a dovozu tovarov od roku 2017 (graf č. 60), možno sledovať pretrvávajúci trend pasívneho salda zahraničného obchodu v kategórii malých a stredných podnikov. V prípade veľkých podnikov je každoročné saldo zahranično-obchodnej bilancie kladné. **Pasívne saldo MSP dosiahlo v roku 2021 hodnotu 9 823,3 mil. Eur.**

V porovnaní s predchádzajúcim rokom to znamená medziročné zhoršenie zahranično-obchodnej bilancie o 1 181,1 mil. Eur, resp. o 13,7 %.

Graf č. 60: **Vývoj salda obchodnej bilancie MSP a veľkých podnikov (v mil. Eur)**

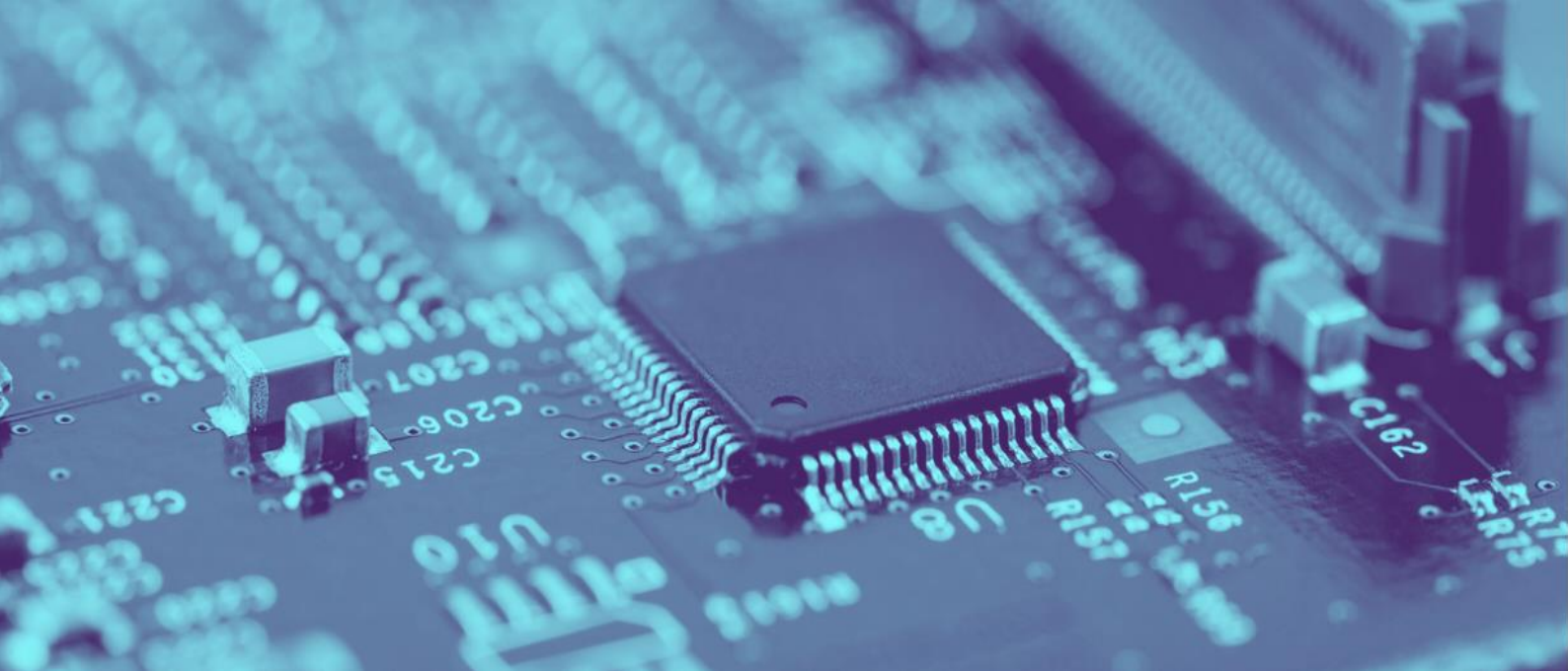

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov ŠÚ SR

Vývozná aktivita MSP sa v roku 2021 po predchádzajúcom poklese opätovne oživila. Vývoz MSP sa v medziročnom porovnaní zvýšil o 18,0 %. Vplyvom výraznejšieho rastu vývozu malých a stredných podnikov, ako veľkých podnikov, sa zvýšil podiel MSP na celkovom vývoze Slovenska v roku 2021 na 29,3 %. Väčšina vývozu (89,1 %) smerovala na jednotný trh EÚ. V rámci krajín EÚ je zahranično-obchodná aktivita slovenských MSP jedna z najnižších.

Dovoz MSP sa zvýšil o 18,5 %. Dovoz sa zvýšil vo všetkých veľkostných kategóriách podnikov. Najdynamickejšie, o jednu pätinu narástol v prípade mikropodnikov a malých podnikov. Malé a stredné podniky doviezli počas roka 2021 z členských krajín EÚ-27 tri štvrtiny z celkového dovozu MSP.

¹⁴ Podrobnejšie štatistické informácie o zahranično-obchodných aktivitách malých a stredných podnikov sú vyhodnotené vo výstupe Postavenie MSP v zahraničnom obchode SR, ktorý je každoročne publikovaný na: <http://monitoringmsp.sk/2020/05/15/analyticke-a-statisticke-vystupy-pravidelne/>

8

HIGH-TECH UKAZOVATELE MSP

8.1 Početnosť a štruktúra MSP v high-tech odvetviach

Úroveň rozvoja znalostnej ekonomiky je možné posudzovať okrem iných ukazovateľov aj prostredníctvom štatistických ukazovateľov high-tech. Štatistika high-tech je založená na definícii technologických sektorov, pri ktorých sa berie do úvahy intenzita výskumu a vývoja v danom odvetví vyjadrená podielom výdavkov na výskum a vývoj z pridanej hodnoty. Odvetvia sú vymedzené prostredníctvom klasifikácie SK NACE.

Odvetvia s vysokou technologickou úrovňou (high-tech) zahŕňajú ekonomické činnosti s vysokou intenzitou výskumu a vývoja. Medzi high-tech odvetvia sa zaraďujú nasledovné ekonomické činnosti:

High-tech odvetvia priemyselnej výroby

- 21 výroba základných farmaceutických výrobkov a farmaceutických prípravkov
- 26 výroba počítačových, elektronických a optických výrobkov
- 30.3 výroba lietadiel a kozmických lodí a podobných zariadení

High-tech odvetvia služieb (poznatkovo/znalostne intenzívne služby s vysokou technologickou úrovňou)

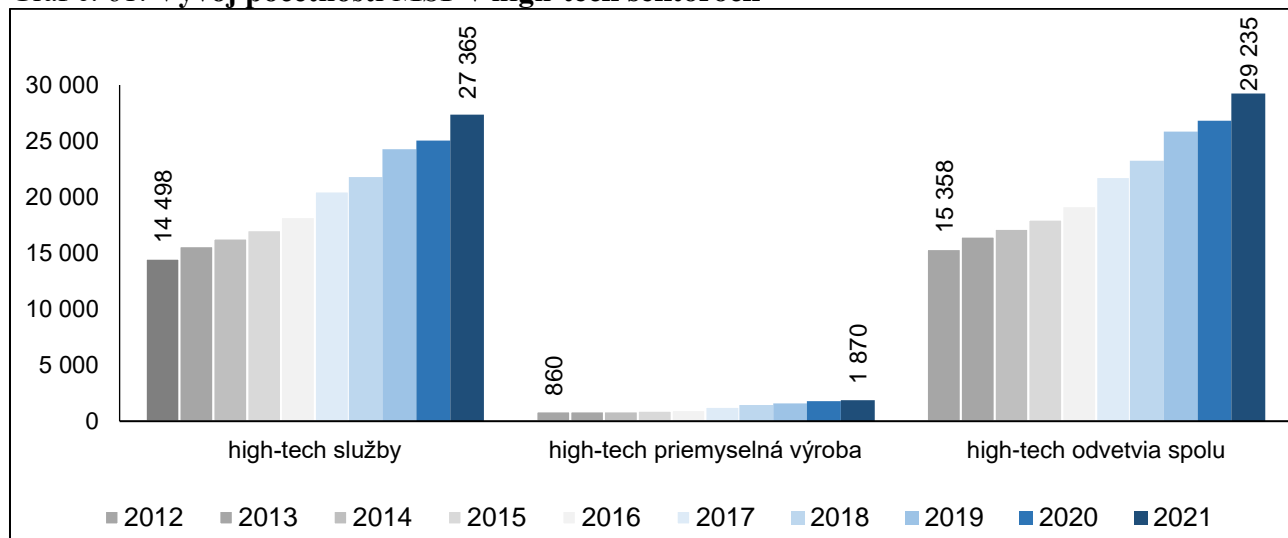
- 59 výroba filmov, videozáznamov a televíznych programov, príprava a zverejňovanie zvukových nahrávok
- 60 činnosti pre rozhlasové a televízne vysielanie
- 61 telekomunikácie
- 62 počítačové programovanie, poradenstvo a súvisiace služby
- 63 informačné služby
- 72 vedecký výskum a vývoj

Početnosť malých a stredných podnikov pôsobiach v high-tech sektoroch hospodárstva sa zvýšila aj v roku 2021. Podľa údajov spracovaných z Registra organizácií ŠÚ SR sa ich počet zvýšil o 9,1 % na 29 235. Dosiahnutý rast bol najvyšší za posledné štyri roky.

Drvivá väčšina (94 %, resp. 27 365) počtu malých a stredných podnikov pôsobiach v high-tech sektoroch bola evidovaná v high-tech službách (poznatkovo/znalostne intenzívne služby s vysokou technologickou úrovňou). Len viac ako 6 % MSP pôsobilo v high-tech odvetviach priemyselnej výroby (resp. 1 870 subjektov).

Dlhodobý vývoj početnosti malých a stredných podnikov v high-tech odvetviach sa vyznačuje rastúcou dynamikou. V porovnaní s rokom 2008 sa počet MSP v high-tech odvetviach zvýšil dva a pol násobne (o 149 %). Rast počtu MSP je ťahaný hlavne rastom MSP v high-tech službách.

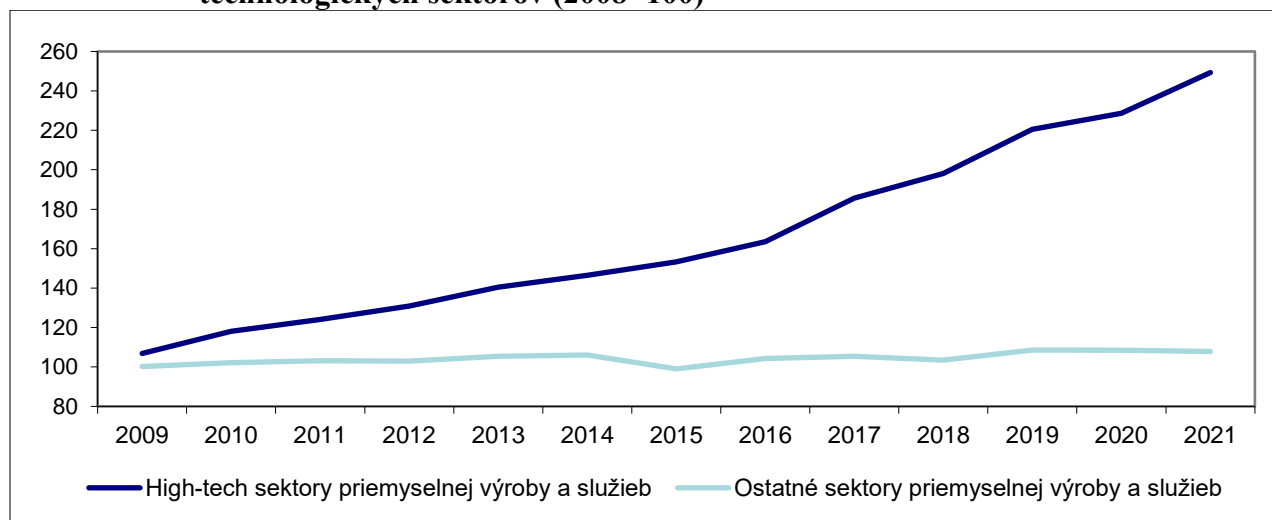
Graf č. 61: Vývoj početnosti MSP v high-tech sektoroch

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Početnosť MSP v ostatných odvetviach priemyselnej výroby a služieb zaznamenáva stagnáciu, s miernym poklesom na konci posudzovaného obdobia.

Graf č. 62: Trend vývoja početnosti MSP (vrátane FO - podnikateľov) podľa technologických sektorov (2008=100)

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Mikropodniky dominujú na celkovom počte MSP pôsobiacich v high-tech odvetviach. Ich podiel v roku 2021 predstavoval 97,7 %. V absolútnom vyjadrení ich počet dosiahol 28 570. Podstatne nižší podiel dosahovali malé podniky s počtom zamestnancov od 10 do 49 (1,7 %; 500 subjektov) a stredné podniky s počtom zamestnancov od 50 do 249 zamestnancov (0,6 %; 165 subjektov).

Okrem nárastu absolútnej početnosti malých a stredných podnikov sa každoročne zvyšuje aj podiel počtu malých a stredných podnikov v high-tech odvetviach na celkovom počte MSP v odvetviach priemyselnej výroby a služieb (vrátane obchodu). V roku 2021 uvedený podiel narástol o 0,5 p. b. na 6,3 %.

Tab. č. 26: Podiel MSP v high-tech odvetvia na celkovom počte MSP v odvetviach priemyselnej výroby a služieb

Podiel v %	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	3,4%	3,6%	3,7%	3,9%	4,3%	4,4%	4,9%	5,3%	5,6%	5,8%	6,3%

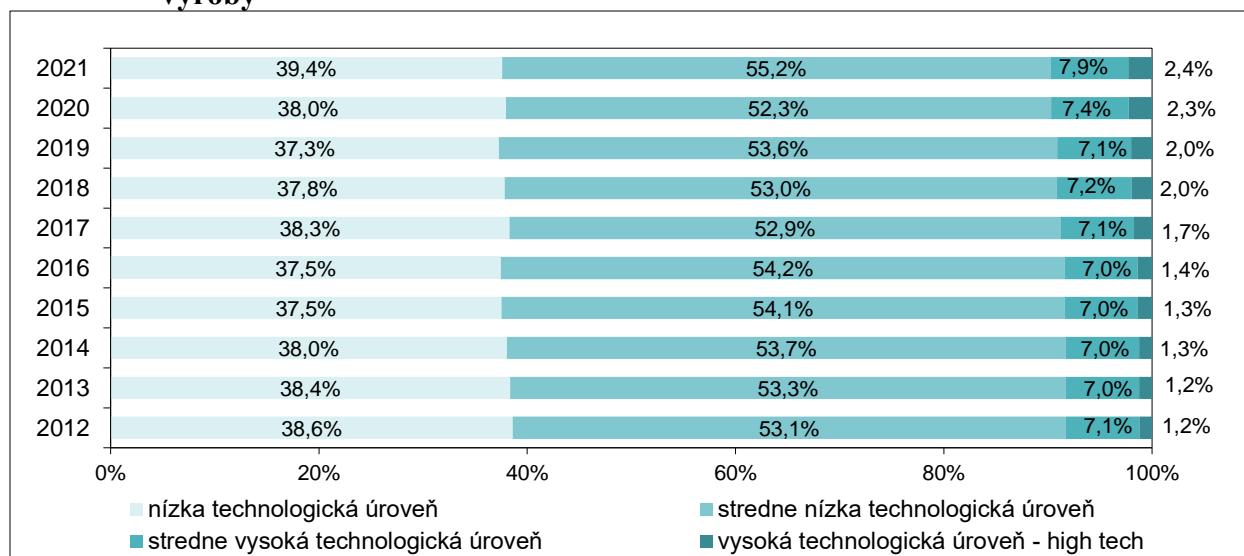
Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Štruktúra MSP podľa technologickej úrovne výroby a znalostnej intenzity služieb

Z celkového počtu malých a stredných podnikov v odvetví priemyselnej výroby bolo na konci roka 2021 evidovaných 2,4 % v sektoroch výroby vysokej technologickej úrovne (ekonomické činnosti s vysokou intenzitou výskumu a vývoja) a 7,9 % v sektoroch výroby stredne vysokej technologickej úrovne (ekonomické činnosti so stredne vysokou intenzitou výskumu a vývoja). Viac ako polovica (55,2 %) malých a stredných podnikov pôsobila v sektoroch so stredne nízkou technologicou úrovňou a viac ako jedna tretina (39,4 %) v sektoroch s nízkou technologicou úrovňou.

Z dlhodobého hľadiska dochádza k miernemu nárastu zastúpenia sektora vysokej technologickej úrovne. Podiel sektora so stredne vysokou technologicou úrovňou sa v poslednom roku taktiež zvýšil. Zastúpenie ostatných sektorov sa výraznejšie nemení.

Graf č. 63: Štruktúra MSP v odvetví priemyselnej výroby podľa technologickej úrovne výroby

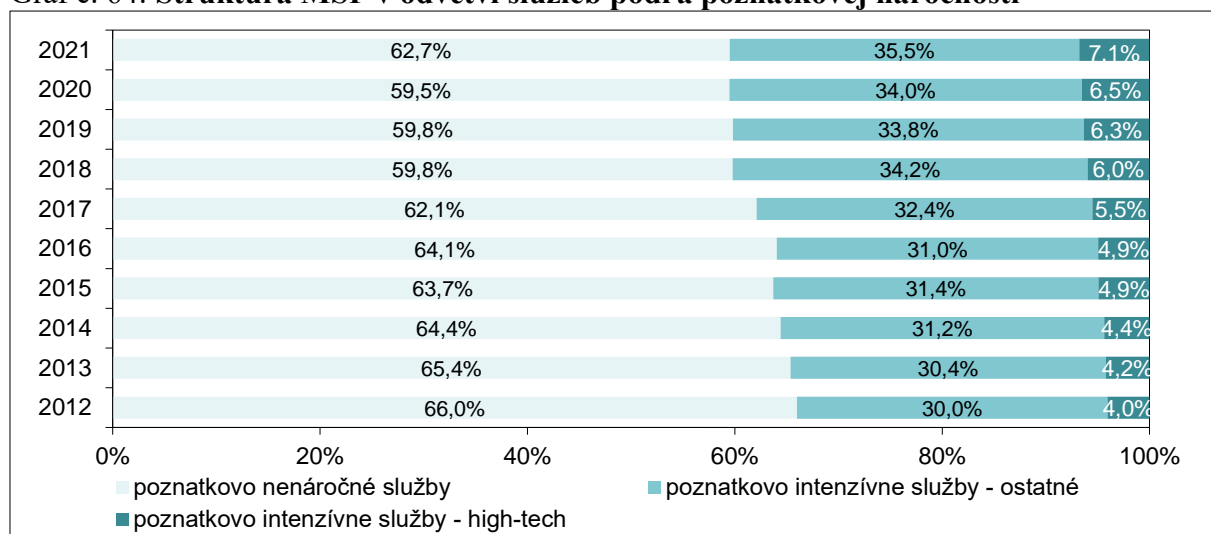
Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Podiel MSP pôsobiacich v **high-tech poznatkovo intenzívnych službách** je takmer trojnásobne vyšší (7,1 %) ako zastúpenie MSP v high-tech sektoroch v rámci priemyselnej výroby (2,4 %).

Viac ako jedna tretina (35,5 %) z celkového počtu MSP v odvetví služieb (v sekcii SK NACE G až S, ktorá pokrýva súhrnne obchod a služby) pôsobila v **ostatných poznatkovo intenzívnych službách** (trhové, finančné a iné poznatkovo intenzívne služby). V poznatkovo nenáročných službách pôsobila viac ako polovica (62,7 %) malých a stredných podnikov.

Z dlhodobého hľadiska je zreteľný pozitívny trend nárastu zastúpenia sektora poznatkovo intenzívnych služieb a sektora ostatných poznatkovo intenzívnych služieb. Uvedené tendencie sú sprevádzané poklesom zastúpenia sektora poznatkovo nenáročných služieb.

Graf č. 64: Štruktúra MSP v odvetví služieb podľa poznatkovej náročnosti

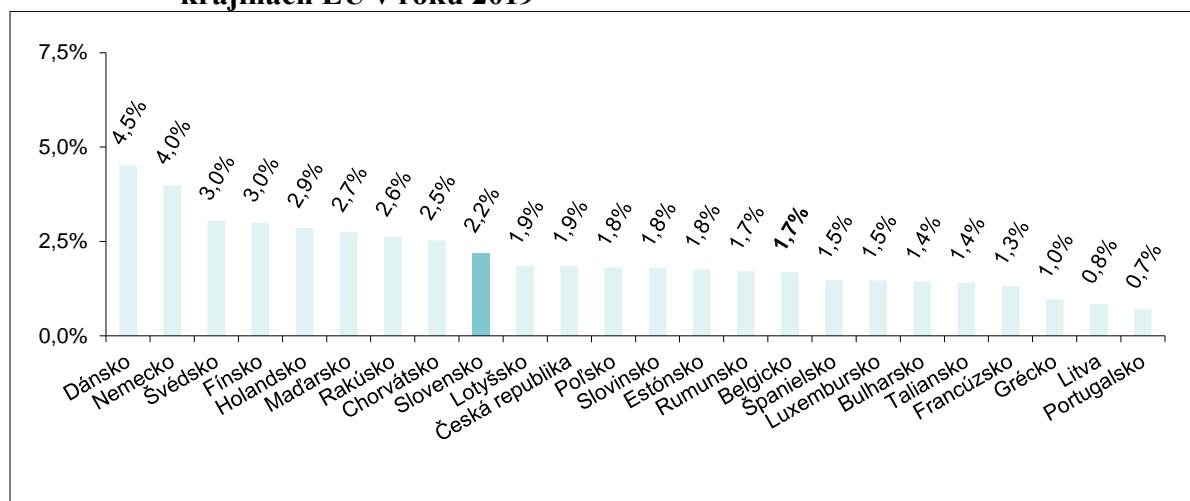
Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Porovnanie s krajinami EÚ

V medzinárodnom porovnaní sa pozícia Slovenska v danej oblasti miene zlepšila. Dokumentuje to zvyšovanie podielu podnikateľských subjektov v high-tech odvetviach priemyslu na celkovom počte podnikateľských subjektov v priemysle. V roku 2019 dosiahlo Slovensko nadpriemerný podiel **podnikateľských subjektov v high-tech odvetviach priemyslu**.

Najvyššie zastúpenie dosahujú krajiny ako Dánsko (4,5 %), Nemecko (4,0 %) a Švédsko (3,0 %). Slovensko sa dosiahnutým výsledkom (2,2 %) zaraďuje za Maďarskom (2,7 %) a pred ostatnými krajinami V4. Na konci rebríčka sa umiestňuje Portugalsko (0,7 %), Litva (0,8 %) a Grécko (1,0 %).

Graf č. 65: Podiel podnikateľských subjektov v high-tech odvetviach priemyslu na celkovom počte podnikateľských subjektov v priemysle, vo vybraných krajinách EÚ v roku 2019

Zdroj: SBA, na základe údajov Eurostatu. Poznámka: V čase spracovania materiálu dostupné za rok 2016.

Na konci roka 2021 bolo v high-tech sektoroch evidovaných 29 235 aktívnych malých a stredných podnikateľov. Početnosť MSP v high-tech sektoroch sa v medziročnom porovnaní zvýšila o 9,1 %. Dlhodobý vývoj početnosti malých a stredných podnikov v high-tech odvetviach sa vyznačuje rastúcou dynamikou. Rast počtu MSP je ťahaný hlavne rastom MSP v high-tech službách. Okrem nárastu absolútnej početnosti malých a stredných podnikov sa každoročne zvyšuje aj podiel počtu malých a stredných podnikov v high-tech odvetviach na celkovom počte MSP v odvetviach priemyselnej výroby a služieb (vrátane obchodu). V roku 2021 uvedený podiel narástol o 0,5 p. b. na 6,3 %. Podiel MSP pôsobiacich v high-tech poznatkovo intenzívnych službách je takmer trojnásobne vyšší (7,1 %) ako zastúpenie MSP v high-tech sektoroch v rámci priemyselnej výroby (2,4 %).

8.2 Vývoj tržieb, investícií a zamestnanosti MSP v high-tech odvetviach

Vývoj tržieb MSP v high-tech odvetviach

Podľa predbežných údajov ŠÚ SR sa tržby subjektov vykonávajúcich svoju činnosť v high-tech odvetviach v roku 2020 znížili. Pokles predstavoval 1,6 %. V absolútnom vyjadrení dosiahli tržby 11 427 mil. Eur.

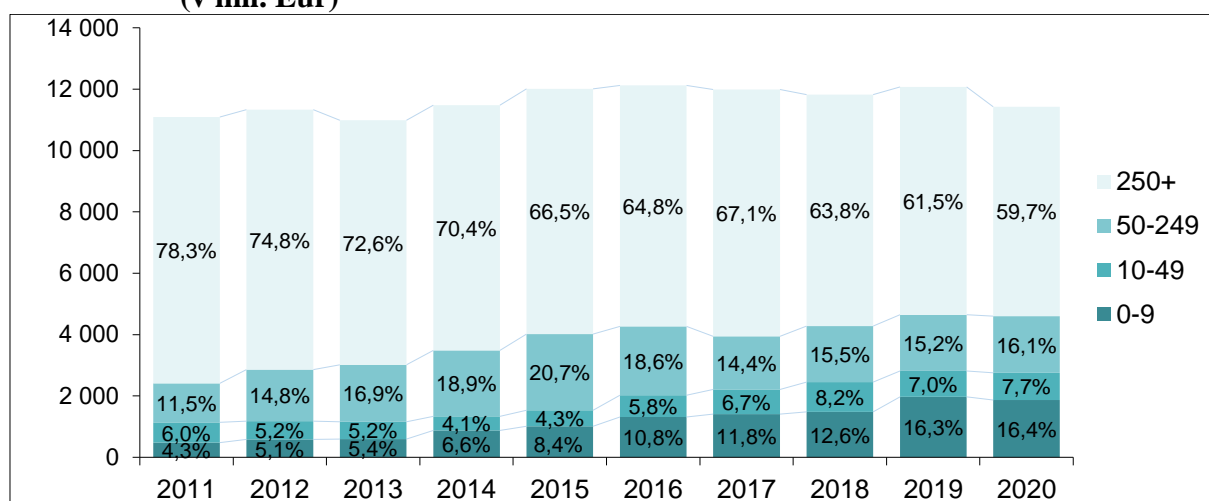
Tržby v roku 2020 poklesli aj malým a stredným podnikom. Dosiahnutý pokles bol na úrovni 1 %. V roku 2019 zaznamenali tržby MSP nárast o 8,7 %. V absolútnom vyjadrení dosiahli úroveň 4 600,0 mil. Eur.

Medziročný pokles tržieb MSP predovšetkým súvisel s poklesom tržieb mikropodnikov. Tržby sa im prepadli o 5 %. V absolútnom vyjadrení dosiahli 1 870,6 mil. Eur.

Podstatne pozitívnejší vývoj zaznamenali malé podniky, ktorým sa tržby zvýšili o 4,9 % na 885,1 mil. Eur. Tržby stredných podnikov zaznamenali stagnáciu, v porovnaní s rokom 2019 sa zvýšili len o 0,6 % na 1 844,2 mil. Eur. Na porovnanie, tržby veľkých podnikov (250+) na medziročnej báze poklesli o 8 % na úroveň 6 826,9 mil. Eur.

Podiel malých a stredných podnikov na celkových tržbách v high-tech odvetviach sa zvýšil na 40,3 %, čo predstavuje nárast o 1,8 p. b. Podiel mikropodnikov (0-9) na tržbách sa zvýšil na 16,4 %. Nárast zaznamenalo aj zastúpenie malých podnikov (10-49) na 7,7 % a stredných podnikov na 16,1 %. Mikropodniky dosahujú najvyšší podiel (16,1 %) na tržbách spomedzi veľkostných kategórií MSP. Dominantné zastúpenie na tržbách si však naďalej udržujú veľké podniky (59,7 %).

Graf č. 66: Vývoj tržieb v high-tech odvetviach podľa veľkostných kategórií podnikov (v mil. Eur)

Zdroj: SBA, na základe predbežných údajov ŠÚ SR. Poznámka: v čase spracovania materiálu boli najaktuálnejšie údaje dostupné za rok 2019. Údaje za rok 2019 predstavujú predbežné dáta.

Vývoj hrubých investícií MSP v high-tech odvetviach

V roku 2020 sa hrubé investície do hmotného majetku podnikateľských subjektov vykonávajúcich svoju hlavnú činnosť v high-tech odvetviach v medziročnom porovnaní takmer nezmenili (nárast o 0,1 %). Nárast hrubých investícií bol zaznamenaný druhý rok po sebe. V absolútnom vyjadrení dosiahli objem 594,6 mil. Eur.

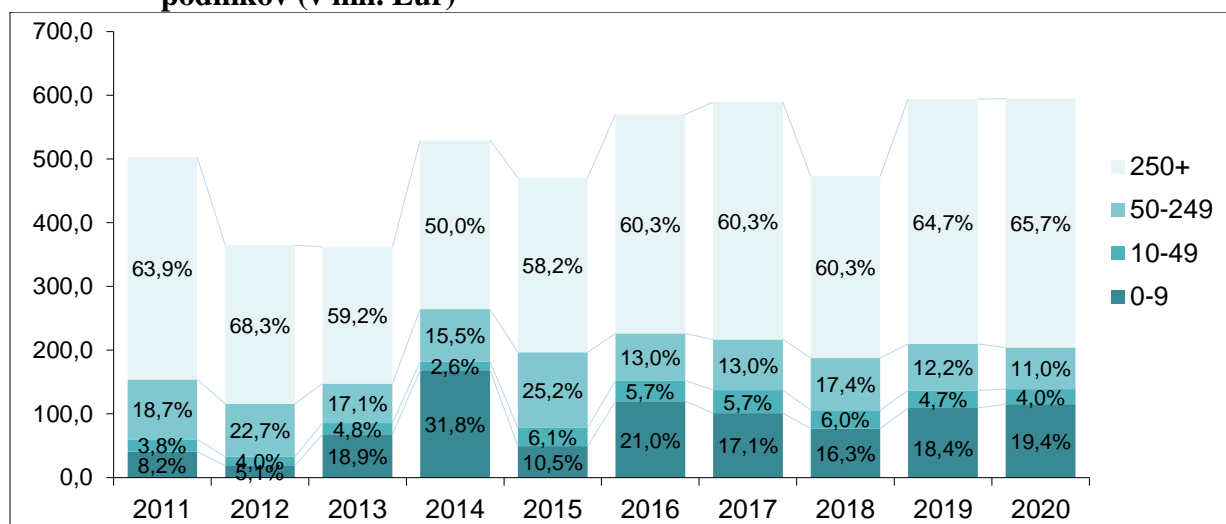
Podľa predbežných výsledkov ŠÚ SR, MSP zaznamenali pokles hrubých investícií. **V medziročnom porovnaní sa znížili o 2,6 % na úroveň 204,2 mil. Eur.** Pokles investičnej aktivity MSP v high-tech sektore nastal po predchádzajúcom náraste.

V medziročnom porovnaní narástol objem hrubých investícií len v kategórii mikropodnikov, ktorým sa zvýšili o 5,5 % na 115,2 mil. Eur. O 15,0 % sa znížil objem hrubých investícií v rámci malých podnikov (0-9), v absolútnej hodnote dosiahli úroveň 85,0 mil. Eur. Pokles o jednu desatinu dosiahli hrubé investície stredných podnikov. Ich úroveň dosiahla 65,4 mil. Eur. Pozitívny vývoj zaznamenala investičná aktivita veľkých podnikov. Rast investícií veľkých podnikov dosiahol 1,5 %.

Podiel malých a stredných podnikov na celkovom objeme hrubých investícií do hmotného majetku v high-tech odvetviach sa znížil o 1,0 p. b. na 34,3 %. Zníženie podielu MSP nastalo vplyvom rastu investícií veľkých podnikov a poklesu MSP.

Podiel mikropodnikov (0-9) na hrubých investíciách sa zvýšil na 19,4 %. Podstatne nižší podiel dosiahli malé podniky (10-49; 4,0 %). Podiel stredných podnikov (50-249) poklesol na 11,0 %. Dominantné zastúpenie si udržiavajú veľké podniky s podielom 65,7 %.

Graf č. 67: Vývoj hrubých investícií do hmotného majetku podľa veľkostných kategórií podnikov (v mil. Eur)

Zdroj: SBA, na základe predbežných údajov ŠÚ SR. Poznámka: v čase spracovania materiálu boli najaktuálnejšie údaje dostupné za rok 2020.

Zamestnanosť MSP v high-tech odvetviach

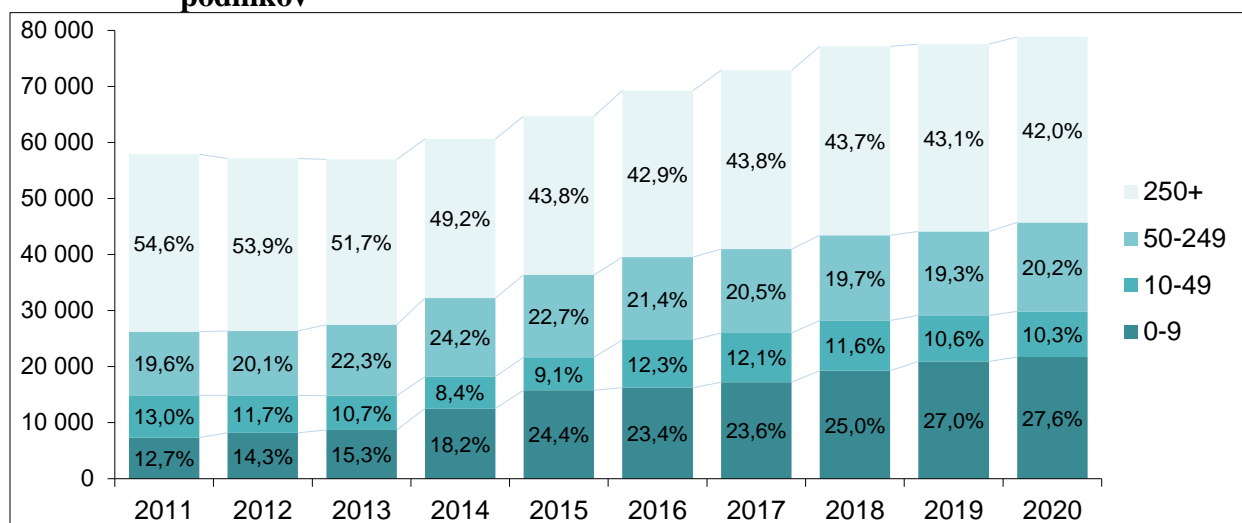
Aj v roku 2020, v ktorom bola podnikateľská aktivita významne utlmená protipandemickými opatreniami, došlo k nárastu zamestnanosti v high-tech odvetviach. Počet zamestnancov sa podľa predbežných výsledkov v medziročnom porovnaní zvýšil o 1,7 % na 78,9 tisíc.

Malé a stredné podniky zamestnávali v roku 2020 v high-tech odvetviach 45,7 tisíc zamestnancov. Medziročný nárast zamestnanosti MSP predstavoval 3,7 %. Zamestnanosť MSP rástla počas celej dekády.

Podiel malých a stredných podnikov na zamestnanosti v high-tech odvetviach v roku 2020 mierne narástol (o 1,1 p. b.) na 58,0 %.

V rámci jednotlivých veľkostných kategórií podnikov dosiahol podiel mikropodnikov (0-9) na zamestnanosti v high-tech odvetviach viac ako jednu štvrtinu (27,6 %), pričom v medziročnom porovnaní sa mierne zvýšil. Podiel malých podnikov (10 – 49) poklesol na 10,3 % a podiel stredných podnikov (50-249) narástol na jednu pätinu (20,2 %).

Graf č. 68: Vývoj zamestnanosti v high-tech odvetviach podľa veľkostných kategórií podnikov

Zdroj: SBA, na základe predbežných údajov ŠÚ SR. Poznámka: v čase spracovania materiálu boli najaktuálnejšie údaje dostupné za rok 2020.

Podľa predbežných údajov ŠÚ SR sa tržby subjektov vykonávajúcich svoju činnosť v high-tech odvetviach znížili aj v roku 2020. Pokles tržieb zaznamenali aj malé a stredné podniky (o 1,0 %). Podiel malých a stredných podnikov na celkových tržbách v high-tech odvetviach sa zvýšil na 40,3 %.

Negatívny vývoj zaznamenali aj hrubé investície high-tech MSP. V medziročnom porovnaní sa znížili o 2,6 % na úroveň 204,2 mil. Eur. Pokles investičnej aktivity MSP v high-tech sektore v roku 2020 nastal po predchádzajúcom medziročnom náraste. Malé a stredné podniky zamestnávali v roku 2020 v high-tech odvetviach 45,7 tisíc zamestnancov. Medziročný nárast zamestnanosti MSP predstavoval 3,7 %. Zamestnanosť MSP rástla počas celej dekády. Podiel malých a stredných podnikov na zamestnanosti v high-tech odvetviach v roku 2020 mierne vzrástol (o 1,1 p. b.) na 58,0 %.

9

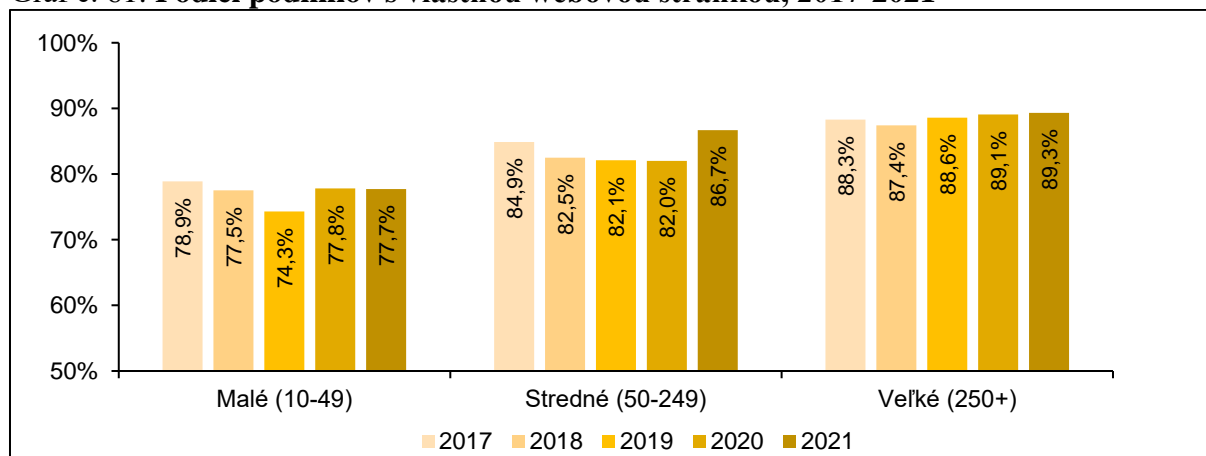
VYUŽÍVANIE IKT V MSP

Podľa výsledkov štatistického zisťovania ŠÚ SR o využívaní informačných a komunikačných technológií v podnikoch na Slovensku¹⁵, v roku 2021 v takmer 95 % podnikov mali zamestnanci prístup na internet pre pracovné účely. Väčšina z nich je v odvetviach oprava počítačov a komunikačných zariadení, doprava a skladovanie a priemysel. Vzhľadom na veľkosť podniku má prístup na internet 99,6 % veľkých, 99,2 % stredných a 93,8 % malých podnikov.

Ako pozitívnu skutočnosť možno hodnotiť postupné zvyšovanie podielu firiem s vlastnou webovou stránkou. V roku 2021 malo svoju vlastnú stránku takmer 80 % podnikov s pripojením na internet. Webovou stránkou disponovalo 77,7 % malých podnikov a 86,7 % stredných podnikov (nárast o 4,7 p. b.) s pripojením na internet. Na porovnanie, v kategórii veľkých podnikov malo zriadenú vlastnú internetovú stránku 89,3 % podnikateľských subjektov s pripojením na internet.

Až 91 % malých a stredných podnikov využíva svoju webstránku na popis tovaru alebo služieb, resp. prezentáciu katalógov a cenníkov. Možnosť online objednávanie alebo rezervovanie tovarov a služieb používa tretina (33,6 %) malých a štvrtina (24,6 %) stredných podnikov s webovou stránkou.

Graf č. 61: Podiel podnikov s vlastnou webovou stránkou, 2017-2021

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Počas roka 2021 používala služby cloud computingu viac ako jedna tretina (38,0%) podnikov. Z pohľadu jednotlivých veľkostných kategórií cloudové služby využilo takmer dve tretiny (61,2 %) veľkých podnikov (ich podiel sa oproti roku 2020 zvýšil o 10,5 p. b.), takmer polovica (47,5 %) stredných podnikov (nárast o 13,2 p. b.) a viac ako jedna tretina (34,7 %) malých podnikov (nárast o 11 p. b.). U všetkých veľkostných kategóriách podnikateľských subjektov je zreteľný medziročný nárast využívania služieb cloud computingu.

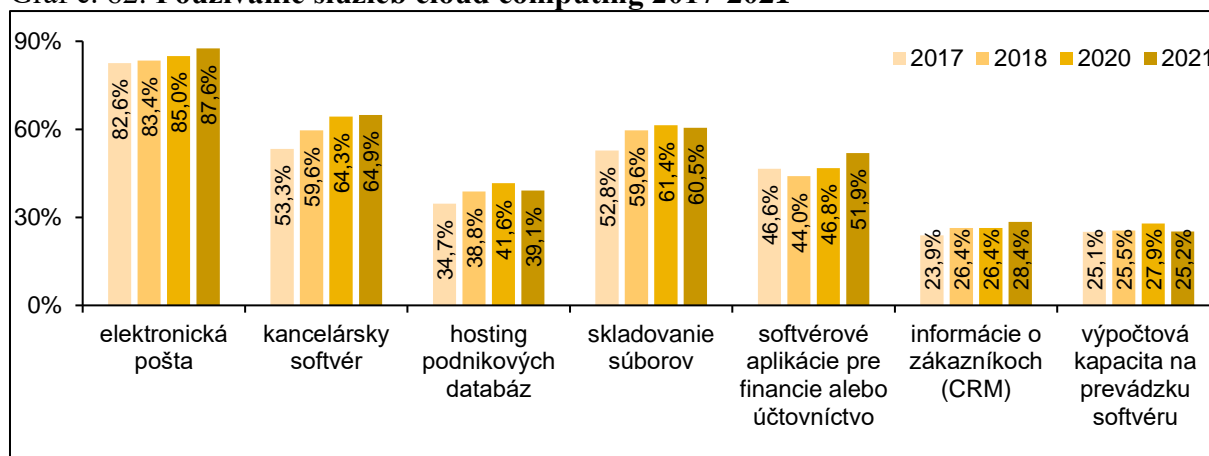
Najviac, až 88 % podnikov zakúpilo cloudové služby hlavne na účely elektronickej pošty. V porovnaní s rokom 2020 sa tento podiel zvýšil o 2,6 p. b., najvýraznejšie v kategórii malých podnikov (o 5,4 p. b.).

Takmer dve tretiny (65 %) podnikov používa služby cloud computingu pre potreby kancelárskeho softvéru. Podiel firiem používajúcich cloudové služby z dôvodu nutnosti skladovania súborov dosiahol viac ako 60 %. K rozšíreniu cloudových služieb v podnikovom

¹⁵ ŠÚ SR: Využívanie informačných a komunikačných technológií v podnikoch 2021

prostredí dochádza aj zásluhou intenzívnejšieho využívania cloudu v oblasti softvérových aplikácií pre financie alebo účtovníctvo. V porovnaní s rokom 2020 sa ich podiel zvýšil o 5,1 p. b na 51,9 %.

Graf č. 62: Používanie služieb cloud computing 2017-2021

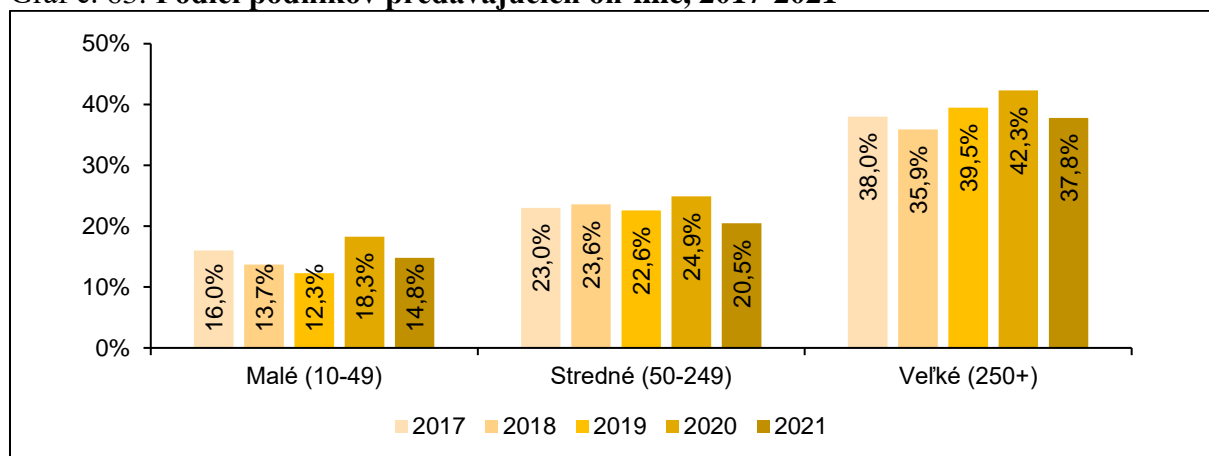
Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

V roku 2021 používalo **2,2 % malých a stredných podnikov s pripojením na internet technológie umelej inteligencie na analýzu písaného textu**, 0,1 % malých a 1,5 % stredných podnikov používalo technológie umelej inteligencie na prepis hovoreného slova do strojovo čitateľného formátu, 0,6 % malých a stredných podnikov na tvorbu písomného alebo ústneho prejavu, 1,3 % malých a 2,8 % stredných podnikov na identifikáciu predmetov alebo osôb na základe obrazového materiálu, 0,7 % malých a 1 % stredných podnikov na používanie strojového učenia na dátovú analýzu, 0,8 % malých a 3,5 % stredných podnikov na automatizáciu pracovných procesov alebo podporu rozhodovania.

Nasledujúci graf prezentuje podiel podnikov predávajúcich výrobky a služby on-line v období rokov 2017-2021.¹⁶ Podľa údajov ŠÚ SR sa **s rastúcou veľkosťou kategóriou podniku zvyšuje využívanie elektronického predaja**. Predaj výrobkov a služieb prostredníctvom elektronického predaja realizovalo 14,8 % malých podnikov (medziročný pokles o 3,5 p. b.) a 20,5 % stredných podnikov (pokles o 4,4 p. b.). On-line predaj využívajú v najväčšej miere veľké podniky (37,8 %). Ako vyplýva z prezentovaných údajov podiel podnikov predávajúcich on-line si v roku 2021 neudržal dosiahnuté úrovne z prvého pandemického roka 2020, v ktorom mnoho podnikateľov muselo vplyvom zatvorenia kamenných predajní prejsť do online priestoru.

¹⁶ V prípade elektronického obchodu boli podniky dopytované, či realizovali elektronický obchod v predchádzajúcom roku 2019 alebo nie.

Graf č. 63: Podiel podnikov predávajúcich on-line, 2017-2021

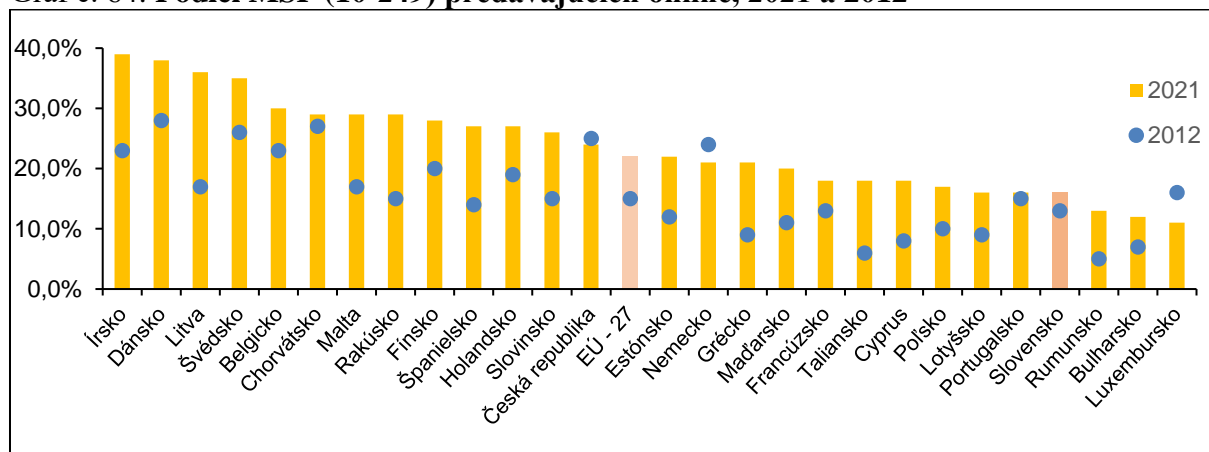
Zdroj: Eurostat, spracované SBA

Podľa údajov Eurostatu z roku 2021 predstavoval podiel slovenských MSP (10-249), ktorí **predávali svoje výrobky alebo služby online na úrovni 16,0 %**. V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ (nasledujúci graf) sa Slovensko nachádza v skupine krajín s najnižším podielom MSP predávajúcich on-line. Online predaj v najväčšej miere využívajú MSP v Írsku (39,0 %), Dánsku (38,0 %) a v Litve (36,0 %).

V rámci krajín V4 dosiahla najvyšší podiel Česká republika – na úrovni 24,0 %. Maďarsko zaznamenalo 20 % podiel a Poľsko 17,0 %. Z pohľadu medzoročného vývoja sa Slovensko nachádza medzi krajinami, ktoré vykázali nižší podiel MSP predávajúcich online ako v roku 2020.

Počas uplynulej dekády sa podiel MSP s online predajom najvýraznejšie zvýšil v Litve (o 19,0 p. b.), Írsku (o 16,0 p. b.) a Rakúsku (o 14,0 p. b.). **Podiel slovenských MSP predávajúcich online sa v rovnakom období zvýšil o 3,0 p. b.**

Graf č. 64: Podiel MSP (10-249) predávajúcich online, 2021 a 2012

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

V roku 2021 mali zamestnanci prístup na internet pre pracovné účely v takmer 95 % podnikov. Ako pozitívnu skutočnosť možno hodnotiť postupné zvyšovanie podielu firiem s vlastnou webovou stránkou. V roku 2021 malo svoju vlastnú stránku takmer 80 % podnikov s pripojením na internet. Až 91 % malých a stredných podnikov využíva svoju webstránku na popis tovaru alebo služieb, resp. prezentáciu katalógov a cenníkov. Medzi podnikmi sa zároveň zvyšuje využívanie cloudových služieb. Najčastejšie kvôli elektronickej pošte (88 %), pre potreby používania kancelárskeho softvéru (65 %), alebo z dôvodu nutnosti skladovania súborov (60 %). Predaj výrobkov a služieb prostredníctvom elektronického predaja realizovalo 14,8 % malých podnikov (medziročný pokles o 3,5 p. b.) a 20,5 % stredných podnikov (pokles o 4,4 p. b.). On-line predaj využívajú v najväčšej miere veľké podniky (37,8 %). V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ sa Slovensko nachádza v skupine krajín s najnižším podielom MSP predávajúcich on-line.

10

VÝSKUMNO-VÝVOJOVÁ ČINNOSŤ MSP

Výskumno-vývojová činnosť MSP

Vykonávanie výskumno-vývojových aktivít patrí medzi základné predpoklady pre udržanie a rast konkurencieschopnosti slovenského hospodárstva. Na posudzovanie stavu výskumu a vývoja sa používajú rôzne ukazovatele, pričom jeden z najvyužívanejších je hodnotenie výšky a štruktúry výdavkov na výskum a vývoj.

Výdavky podnikateľského sektora na výskum a vývoj zaznamenali nárast aj v roku 2020. Zvýšili sa o 6,5 % na úroveň 453,7 Eur. **Pozitívny vývoj zaznamenali aj výdavky malých a stredných podnikov. V porovnaní s predchádzajúcim rokom 2019 narástli o viac ako tretinu (o 36,3 %) na úroveň 197,5 mil. Eur.**

Z hľadiska jednotlivých veľkostných kategórií podnikov platí pravidlo, čím je väčšia veľkostná kategória podnikov, tým je vyššia výkonnosť podnikov v oblasti výskumu a vývoja. Podiel mikropodnikov na celkových výdavkoch podnikového sektora na výskum a vývoj dosiahol v roku 2020 len 2,6 % (v absolútnej hodnote 11,8 mil. Eur). Podiel malých podnikov bol podstatne vyšší, predstavoval 12,8 % (58,2 mil. Eur). Viac ako jednu štvrtinu (28,1 %, 127,5 mil. Eur) dosiahol podiel stredných podnikov.

Veľké podniky si naďalej udržiavajú dominantné zastúpenie na celkových výdavkoch podnikového sektora do výskumu a vývoja. V roku 2020 predstavoval ich podiel 56,5 %.

Tab. č. 27: Výdavky podnikateľského sektora na výskum a vývoj podľa veľkostnej kategorizácie (v mil. Eur)

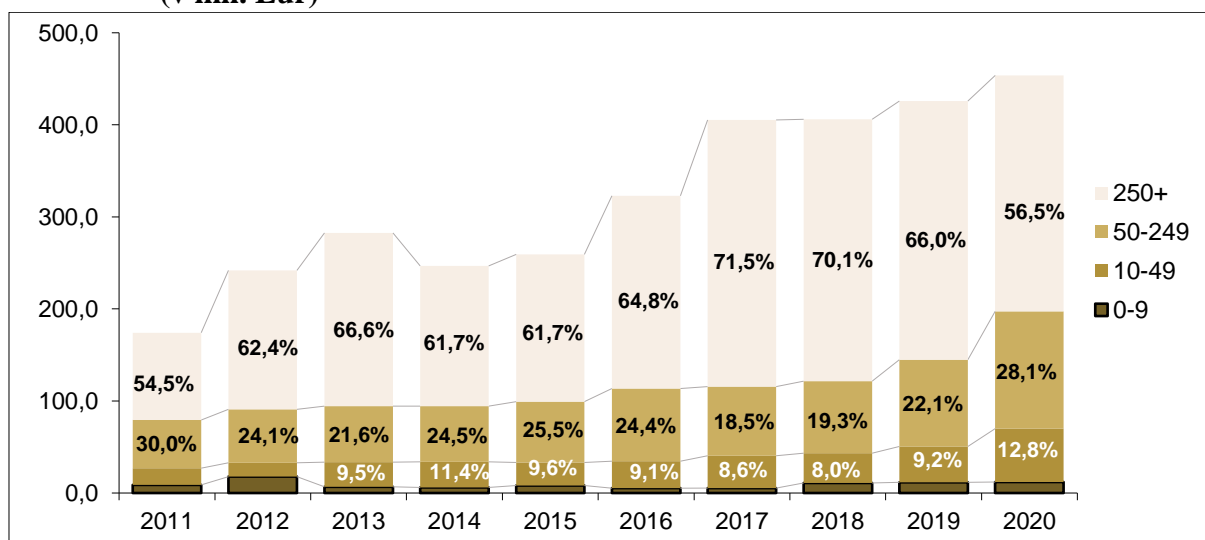
Veľkostná kategória	2018	2019	2020	Podiel v roku 2020 v %	Index 2020/2019 v b.c
Mikropodniky (0-9)	10,8	11,7	11,8	2,6%	↑ 101,1
Malé podniky (10-49)	32,6	39,0	58,2	12,8%	↑ 149,2
Stredné podniky (50-249)	78,3	94,2	127,5	28,1%	↑ 135,3
Veľké podniky (250 a viac)	284,5	280,9	256,2	56,5%	↓ 91,2
MSP	121,6	144,9	197,5	43,5%	↑ 136,3
Spolu	406,1	425,8	453,7	100,0%	↑ 106,5

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

Vplyvom výraznejšieho rastu výdavkov malých a stredných podnikov ako veľkých podnikov, sa zvýšil **podiel MSP na celkových výdavkoch podnikového sektora na výskum a vývoj v roku 2020 na 43,5 %.**

Výdavky sa v medziročnom porovnaní zvýšili vo všetkých veľkostných kategóriách MSP. Najvýznamnejší rast, o takmer polovicu (o 49,2 %) zaznamenali výdavky malých podnikov. Nárast o viac ako tretinu (o 35,3 %) zaznamenali výdavky stredných podnikov. Výdavky na výskum a vývoj u mikropodnikov sa takmer nezmenili.

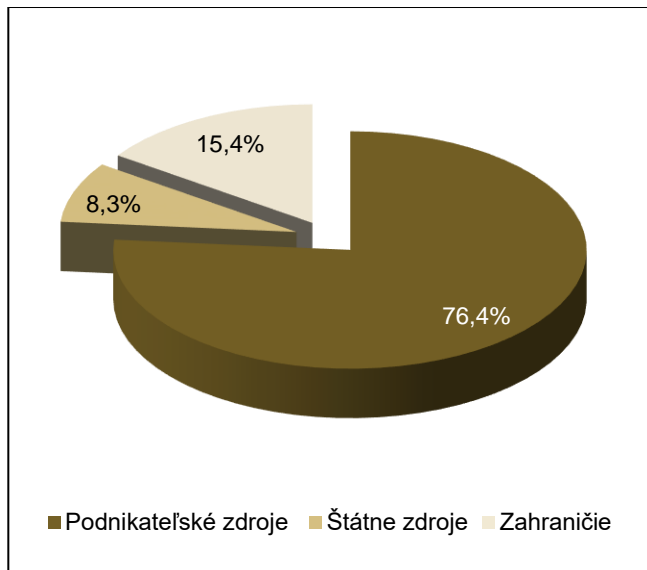
Graf č. 65: Vývoj výdavkov na výskum a vývoj podľa veľkostných kategórií podnikov (v mil. Eur)

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

Dosiahnutý celkový rast výdavkov MSP (o 36,3 %) bol najvýznamnejší za poslednú dekádu. Na porovnanie, výdavky veľkých podnikov na výskum a vývoj v medziročnom porovnaní poklesli o 8,8 %. Výdavky sa veľkým podnikom znížili tretí rok po sebe.

Graf č. 66: Štruktúra výdavkov na výskum a vývoj MSP podľa zdrojov financovania v roku 2020

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Malé a stredné podniky si v rozhodujúcej miere zabezpečujú finančné zdroje na vykonávanie výskumno-vývojových aktivít z vlastných podnikateľských zdrojov. Uvedené zdroje pokrývali v roku 2020 tri štvrtiny (74,1 %) z celkových výdavkov MSP na výskum a vývoj.

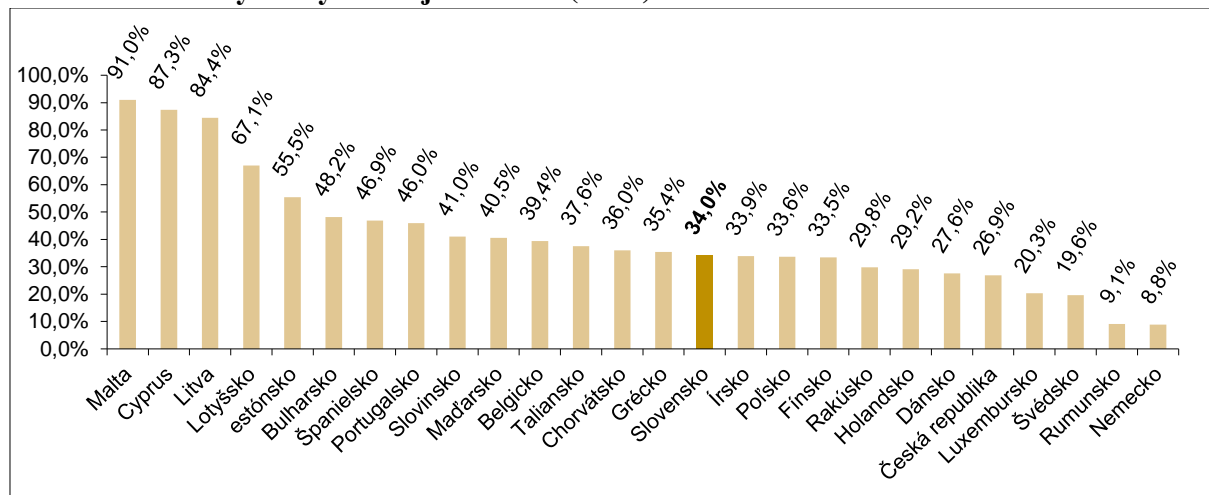
Podstatne nižší podiel z celkových výdavkoch malých a stredných podnikov mali zahraničné (18,6 %) a štátne zdroje (7,3 %).

Porovnanie úrovne výskumno-vývojových aktivít v SR a v krajinách EÚ

V rámci porovnania s ostatnými krajinami EÚ sa Slovensko s dosiahnutým podielom malých a stredných podnikov na výdavkoch podnikového sektora do výskumu a vývoja (34 %) zaraďuje medzi podpriemerné krajiny EÚ.

Najvyšší podiel na výdavkoch do výskumu a vývoja dosahujú MSP v krajinách ako Malta (91,0 %), Cyprus (87,3 %) a Litva (84,4 %). Najnižší podiel je dosahovaný v Nemecku (8,8 %), Rumunsku (9,1 %) a vo Švédsku (19,6 %). Najvyšší podiel z jednotlivých krajín V4 dosahuje Maďarsko (40,5 %).

Graf č. 67: Podiel MSP na výdavkoch podnikového sektora do výskumu a vývoja vo vybraných krajinách EÚ (2019)

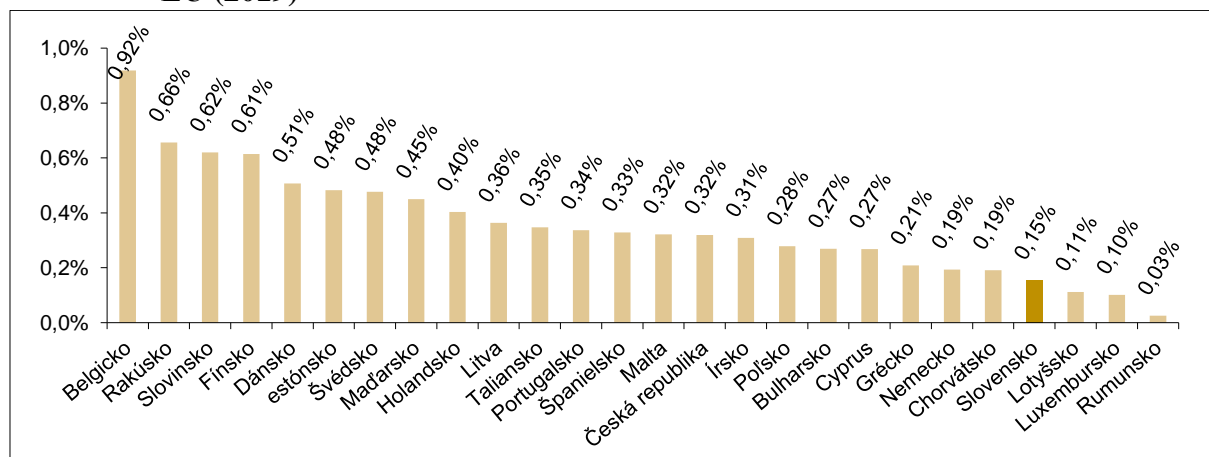

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

Na nízku úroveň vykonávania výskumu a vývoja slovenskými MSP poukazuje komparatívna analýza podielu výdavkov MSP do výskumu a vývoja na HDP vo vybraných krajinách EÚ prezentovaná v grafe č. 80.

Slovenské malé a stredné podniky dosahujú jednu z najnižších výkonností v oblasti výskumno-vývojových aktivít spomedzi krajín EÚ. Nižší podiel ako na Slovensku (0,15 %) dosiahli výdavky MSP do výskumu a vývoja na HDP už len v Lotyšsku (0,11 %), Luxembursku (0,10 %) a Rumunsku (0,03 %). Najvyšším podielom sa vyznačujú Belgicko (0,92 %), Rakúsko (0,66 %) a Slovinsko (0,62 %). Slovenské MSP zaostávajú v uvedenom porovnaní aj za ostatnými krajinami V4. V Maďarsku dosiahol podiel výdavkov MSP do výskumu a vývoja na HDP 0,45 %, v Českej republike 0,32 % a v Poľsku 0,28 %.

Graf č. 68: Podiel výdavkov MSP do výskumu a vývoja na HDP vo vybraných krajinách EÚ (2019)

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

Výdavky podnikateľského sektora na výskum a vývoj zaznamenali nárast aj v roku 2020. Zvýšili sa o 6,5 % na úroveň 453,7 mil. Eur. Pozitívny vývoj zaznamenali aj výdavky malých a stredných podnikov. V porovnaní s predchádzajúcim rokom 2019 narástli o viac ako tretinu (o 36,3 %) na úroveň 197,5 mil. Eur.

V súvislosti s nárastom výdavkov malých a stredných podnikov sa zvýšil podiel MSP na celkových výdavkoch podnikového sektora na výskum a vývoj na 43,5 %. Výdavky sa v medzoročnom porovnaní zvýšili vo všetkých veľkostných kategóriách MSP. Najvýznamnejší medzoročný nárast, o takmer polovicu (o 49,2 %) zaznamenali výdavky malých podnikov. Slovenské malé a stredné podniky dosahujú jednu z najnižších výkonností v oblasti výskumno-vývojových aktivít spomedzi krajín EÚ.

Záver

Rok 2021 bol z pohľadu podnikateľského sektora na Slovensku charakterizovaný pretrvávajúcou pandémiou Covid-19. Vývoj početnosti MSP vykazoval pozitívnejšie tendencie ako v predchádzajúcom roku 2020, čo sa prejavilo aj v podobe zvýšeného počtu aktívnych malých a stredných podnikov na Slovensku. V roku 2021 sa počet aktívnych MSP zvýšil o 6,2 % na úroveň 634 309. Počet podnikateľských subjektov najvýraznejšie vzrástol v skupine mikropodnikov s 0-9 zamestnancami, medziročne o 6,4 %. Tie tvorili až 97,3 % z celkového počtu aktívnych podnikateľských subjektov na Slovensku.

V štruktúre MSP podľa právnych foriem prevládali fyzické osoby – podnikatelia (59,4 %). Zastúpenie FO – podnikateľov sa v medziročnom porovnaní zvýšilo. Dôvodom je nárast počtu živnostníkov. Ich počet sa po poklese v roku 2020 zvýšil o 12,2 %. Podiel MSP – právnických osôb sa v roku 2021 naopak znížil na 40,6 %. V medziročnom porovnaní sa početnosť MSP – právnických osôb takmer nezmenila.

V odvetvovej štruktúre MSP dosiahlo najväčšie zastúpenie (27,7 %) odvetvie obchodných služieb (sekcia SK NACE K až N). Druhým najpočetnejšie zastúpeným odvetvím bolo stavebníctvo, kde pôsobilo 18,9 % MSP. Nasleduje obchod (16,1 %) a priemysel (13,4 %). Medziročný rast počtu MSP na Slovensku sa prejavil pozitívne vo všetkých hlavných odvetviach hospodárstva SR. Najvyššiu dynamiku rastu (11,1 %) vykazovalo stavebníctvo spolu s dopravou a informáciami (9,0 %). V porovnaní s rokom 2020 sa výraznejšie zvýšil počet MSP aj v obchodných službách – o 7,7 % a v priemysle o 5,0 %.

Slovensko sa v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ vyznačuje vysokou podnikateľskou aktivitou (na 100 obyvateľov pripadá 9 MSP) a najvyšším zastúpením mikropodnikov. Odvetvová štruktúra MSP na Slovensku vykazuje voči EÚ-27 značné odlišnosti. Pre slovenské MSP je typická vyššia orientácia na odvetvia priemyslu a stavebníctva. Naopak, nižšie zastúpenie dosahuje odvetvie služieb, ktoré sa však každoročne zvyšuje.

Zastúpenie žien na celkovom počte aktívnych fyzických osôb – podnikateľov sa v medziročnom porovnaní znížilo na 27,6 %. V dlhodobom horizonte za predchádzajúcich 10 rokov sa jedná o najnižšiu úroveň zastúpenia žien na Slovensku. Z hľadiska právnych foriem sa dokážu ženy výraznejšie presadiť len u osôb podnikajúcich formou slobodných povolání. Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov sa vyznačuje najvyšším zastúpením kategórie 40 až 49-ročných, ktorých podiel v roku 2021 dosiahol viac ako jednu štvrtinu (27,0 %). Ako pozitívnu skutočnosť možno hodnotiť nárast zastúpenia mladých podnikateľov, ku ktorému dochádza kontinuálne od roku 2014. Zastúpenie starších podnikateľov sa v roku 2021 po predchádzajúcom náraste mierne znížilo, dosiahlo úroveň 10,4 %.

Druhý rok pandémie (2021) Covid-19 na Slovensku nebol charakteristický stagnáciou pri zakladaní nových podnikateľských subjektov. Počet vzniknutých malých a stredných podnikov sa v roku 2021 zvýšil o 11,3 % na 92 538 subjektov. Za zvýšeným počtom nových registrovaných MSP stoja predovšetkým začínajúci živnostníci. Nové podnikateľské príležitosti dokázali začínajúci podnikatelia využiť v mnohých odvetviach. Záujem o vstup do podnikania sa zvýšil predovšetkým v stavebníctve, doprave a informáciách vďaka prudkému rozvoju v oblasti kuriérskych služieb, skladových a pomocných činnostiach v doprave a v obchodných službách.

Nezvyčajne nízky počet zánikov podnikateľských subjektov z roku 2020 sa v roku 2021 nepotvrдил. Zlepšenie pandemickej situácie umožnilo pristúpiť k postupnému obmedzovaniu jednotlivých podporných opatrení pre podnikateľov, čo spolu s hromadným výmazom firiem z Obchodného registra prispelo k opätovnému nárastu počtu administratívne zaniknutých podnikateľských subjektov na 51 724. Vzhľadom na vyšší počet vzniknutých podnikateľských subjektov ako zaniknutých bol v roku 2021 na Slovensku evidovaný čistý prírastok podnikateľských subjektov, ktorý dosiahol 40 814 podnikateľských subjektov.

Najvyššia koncentrácia MSP je na území Bratislavského kraja, kde sídlilo 22,9 % firiem. Nasleduje Žilinský kraj, kde malo sídlo 13,6 % aktívnych MSP a Prešovský kraj s 13,2 %. V ostatných krajoch je zastúpenie MSP rovnomernejšie. Medziročne sa počet aktívnych MSP zvýšil vo všetkých krajoch na Slovensku.

Malé a stredné podniky sú kľúčovým tvorcom pracovných miest v národnom hospodárstve. V roku 2021 dosiahli MSP 74,3 % podiel na zamestnanosti v podnikovej ekonomike. Podiel MSP na celkovej zamestnanosti v hospodárstve SR dosiahol 59,0 %. Napriek prijatím podporným opatreniam na udržanie zamestnanosti sa priemerný počet zamestnaných osôb v kategórii malých a stredných podnikov (vrátane FO – podnikateľov) medziročne znížil o 0,8 % na 1 390,0 tisíc zamestnaných osôb. K poklesu zamestnanosti v sektore MSP dochádzalo druhý rok po sebe. Zamestnanosť sa v medziročnom porovnaní znížila vo všetkých veľkostných kategóriách a právnych formách okrem malých podnikov. Najväčší problém udržať si svojich zamestnancov mali stredné podniky, ktorým sa zamestnanosť v medziročnom porovnaní znížila o 6,1 %.

Ekonomické oživenie slovenského hospodárstva sa podpísalo pod priaznivé výsledky malých a stredných podnikov. Pridaná hodnota MSP (právnických osôb) sa v roku 2021 po predchádzajúcom poklese zvýšila v bežných cenách o viac ako desatinu. Pozitívny vývoj pridanej hodnoty zaznamenali všetky veľkostné kategórie MSP. Pridaná hodnota MSP sa zvýšila vo všetkých sektoroch hospodárstva. Najvýraznejší nárast zaznamenala pridaná hodnota v obchode, ostatných službách, doprave a informačných činnostiach. Podiel MSP – právnických osôb na vytvorenej pridanej hodnote dosiahol 54,9 %. Slovenské MSP vykazujú nižšiu úroveň ekonomickej výkonnosti sektora MSP, čo potvrdzujú aj výsledky produktivity práce. Slovensko sa zaraďuje medzi krajiny EÚ s najnižšou produktivitou práce MSP.

Pozitívny vývoj zaznamenali aj ďalšie ekonomické ukazovatele MSP. Hrubá produkcia MSP – právnických osôb sa zvýšila o viac ako desatinu. Tvorba hrubého fixného kapitálu, ktorá vyjadruje investičnú aktivitu MSP, sa zvýšila o 7,2 %. Zisk pred zdanením MSP vzrástol o viac ako jednu tretinu.

Oživenie ekonomickej aktivity u našich hlavných obchodných partnerov zvýšilo aj dopyt po našich výrobkoch a službách. Podľa predbežných údajov zahraničného obchodu Slovenska, zaznamenali malé a stredné podniky v roku 2021 po predchádzajúcom poklese nárast vývozu o 18,0 %. V medziročnom porovnaní sa zvýšil vývoz u všetkých veľkostných kategórií podnikov. Vplyvom výraznejšieho rastu vývozu malých a stredných podnikov, ako veľkých podnikov, sa zvýšil podiel MSP na celkovom vývoze Slovenska v roku 2021 o 0,5 p. b. na 29,3 %. Väčšina vývozu MSP (89,1 %) smerovala na jednotný trh EÚ. V rámci krajín EÚ je zahranično-obchodná aktivita slovenských MSP jedna z najnižších.

Početnosť malých a stredných podnikov pôsobiacich v high-tech sektoroch hospodárstva sa zvýšila aj v roku 2021. Podľa spracovaných údajov sa ich počet zvýšil o 9,1 % na 29 235.

Dosiahnutý rast bol najvyšší za posledné štyri roky. Dlhodobý vývoj početnosti malých a stredných podnikov v high-tech odvetviach sa vyznačuje rastúcou dynamikou, hlavne vplyvom rastu MSP v high-tech službách. V roku 2021 dosiahlo zastúpenie high-tech MSP medzi všetkými aktívnymi MSP 6,3 %. Podiel MSP pôsobiacich v high-tech poznatkovo intenzívnych službách (7,1 %) je takmer trojnásobne vyšší ako v prípade priemyselnej výroby (2,4 %).

Rastúci tlak na digitalizáciu podnikania sa prejavuje na zlepšovaní dostupnosti internetu pre zamestnancov, ktorý bol k dispozícii v prípade 95 % podnikov. V roku 2021 malo svoju vlastnú webstránku takmer 80 % podnikov s pripojením na internet. Medzi podnikmi sa zároveň zvyšuje využívanie cloudových služieb, najčastejšie kvôli elektronickej pošte (88,0 %), pre potreby kancelárskeho softvéru (65 %) alebo z dôvodu nutnosti skladovania súborov (viac ako 60 %). Podiel slovenských MSP (10-249), ktorí predávali svoje výrobky alebo služby online bol na úrovni 16,0 %. V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ sa Slovensko nachádza v skupine krajín s najnižším podielom MSP predávajúcich on-line.

Výkonnosť malých a stredných podnikov bude v ďalšom období okrem epidemiologickej situácie závisieť aj od pokračovania rastu cien nákladových vstupov a obmedzení v dodávkach surovínových zdrojov. Hoci sa tieto procesy začali ešte v roku 2021, invázia na Ukrajinu tieto problémy ešte akcelerovala. Malé a stredné podniky budú v súvislosti s prekonaním uvedených výziev čeliť mnohým ťažkostiam. Z toho dôvodu bude potrebné aj naďalej vývoj v podnikateľskom sektore podrobne vyhodnocovať, s cieľom zmierniť prípadné ďalšie negatívne dopady na sektor MSP.

Prílohy

Tab. č. 28: Počet podnikateľských subjektov podľa jednotlivých odvetví a veľkostných kategórií podnikov k 31.12.2021

Odvetvie podľa SK NACE	Hrubšie členenie odvetví	Veľkostné kategórie podnikov							
		Mikro podniky (0 - 9)	Malé podniky (10 - 49)	Stredné podniky (50 - 249)	Spolu MSP (0 - 249)	Spolu MSP (0 - 249)	Veľké podniky (250 a viac)		
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	Pôdohospodárstvo	23 695	832	128	24 655	24 655	1		
Ťažba a dobývanie	Priemysel	5 198	434	127	5 759	85 200	23		
Výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov		5 903	215	70	6 188		17		
Výroba textilu, odevov, kože a kožených výrobkov		15 109	336	56	15 501		14		
Výroba drevených a papierových výrobkov, tlač		34	1	1	36		1		
Výroba koksu a rafinovaných ropných produktov		517	40	24	581		4		
Výroba chemikálií a chemických produktov		11	10	5	26		3		
Výroba základných farmaceutických výrobkov		3 978	289	159	4 426		37		
Výroba výrobkov z gumy a plastu		32 842	693	212	33 747		33		
Výroba kovov a kovových konštrukcií		1 750	58	30	1 838		8		
Výroba počítačových, elektronických výrobkov		229	36	10	275		3		
Výroba elektrických zariadení		1 834	78	76	1 988		26		
Výroba strojov a zariadení inde nezaradených		1 423	181	94	1 698		43		
Výroba dopravných prostriedkov		772	50	80	902		64		
Ostatná výroba, oprava a inštalácia strojov a zariadení		9 335	273	78	9 686		20		
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu		467	97	21	585		13		
Dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd		1 808	106	50	1 964		13		
Stavebníctvo	Stavebníctvo	118 625	1 365	150	120 140	120 140	16		
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel	Obchod	98 761	3 039	403	102 203	102 203	101		
Doprava a skladovanie	Doprava, informácie	24 986	970	188	26 144	26 144	54		
Ubytovacie a stravovacie služby	Ubytovanie a stravovanie	19 253	990	61	20 304	20 304	5		
Nakladateľské, audiovizuálne a rozhlasové činnosti	Doprava, informácie	6 034	44	11	6 089	29 425	3		
Telekomunikácie		259	26	9	294		9		
IT a ostatné informačné služby		22 568	364	110	23 042		21		
Finančné a poisťovacie činnosti	Obchodné služby	12 724	83	32	12 839	175 730	22		
Činnosti v oblasti nehnuteľností		17 799	378	40	18 217		2		
Právne a účtovnícke činnosti, poradenstvo v oblasti riadenia, architektonické činnosti, technické testovanie a analýzy		64 984	743	101	65 828		18		
Vedecký výskum a vývoj		879	30	5	914		0		
Ostatné odborné, vedecké a technické činnosti		25 104	279	23	25 406		0		
Administratívne a podporné služby		51 430	857	239	52 526		35		
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie		Ostatné služby	5	3	1		9	50 508	3
Vzdelávanie			8 937	77	8		9 022		0
Zdravotníctvo	9 062		250	70	9 382	37			
Rezidenčná starostlivosť a sociálna práca	868		22	3	893	0			
Umenie, zábava a rekreácia	7 892		100	30	8 022	6			
Ostatné činnosti	23 040		120	20	23 180	0			

Tab. č. 29: Počet fyzických osôb - podnikateľov podľa jednotlivých odvetví a veľkostných kategórií podnikov k 31.12.2021

Odvetvie podľa SK NACE	Hrubšie členenie odvetví	Veľkostné kategórie podnikov				
		Mikropodniky (0 - 9)	Malé podniky (10 - 49)	Stredné podniky (50 - 249)	Spolu MSP (0 - 249)	Spolu MSP (0 - 249)
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	Pôdohospodárstvo	16 233	46	2	16 281	16 281
Ťažba a dobývanie	Priemysel	70	0	0	70	54 277
Výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov		1 908	64	7	1 979	
Výroba textilu, odevov, kože a kožených výrobkov		3 710	20	0	3 730	
Výroba drevených a papierových výrobkov, tlač		9 559	33	1	9 593	
Výroba koksu a rafinovaných ropných produktov		3	0	0	3	
Výroba chemikálií a chemických produktov		110	0	0	110	
Výroba základných farmaceutických výrobkov		3	0	0	3	
Výroba výrobkov z gumy a plastu		2 273	11	1	2 285	
Výroba kovov a kovových konštrukcií		26 758	32	2	26 792	
Výroba počítačových, elektronických výrobkov		491	0	0	491	
Výroba elektrických zariadení		867	0	0	867	
Výroba strojov a zariadení inde nezaradených		599	4	1	604	
Výroba dopravných prostriedkov		393	3	0	396	
Ostatná výroba, oprava a inštalácia strojov a zariadení		6 663	21	1	6 685	
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu		57	0	0	57	
Dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd		609	2	1	612	
Stavebníctvo	Stavebníctvo	94 640	87	2	94 729	94 729
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel	Obchod	58 802	364	11	59 177	59 177
Doprava a skladovanie	Doprava, informácie	14 962	53	2	15 017	15 017
Ubytovacie a stravovacie služby	Ubytovanie a stravovanie	9 988	153	2	10 143	10 143
Nakladateľské, audiovizuálne a rozhlasové činnosti	Doprava, informácie	3 286	3	1	3 290	14 041
Telekomunikácie		23	0	0	23	
IT a ostatné informačné služby		10 726	2	0	10 728	
Finančné a poisťovacie činnosti	Obchodné služby	11 850	1	0	11 851	82 235
Činnosti v oblasti nehnuteľností		1 816	4	0	1 820	
Právne a účtovnícke činnosti, poradenstvo v oblasti riadenia, architektonické činnosti, technické testovanie a analýzy		33 556	13	1	33 570	
Vedecký výskum a vývoj		249	0	0	249	
Ostatné odborné, vedecké a technické činnosti		12 802	4	0	12 806	
Administratívne a podporné služby		21 915	22	2	21 939	
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	Ostatné služby	0	0	0	0	30 971
Vzdelávanie		4 957	5	0	4 962	
Zdravotníctvo		2 854	2	0	2 856	
Rezidenčná starostlivosť a sociálna práca		498	0	0	498	
Umenie, zábava a rekreácia		4 383	3	0	4 386	
Ostatné činnosti		18 263	6	0	18 269	

Tab. č. 30: Počet živnostníkov podľa jednotlivých odvetví a veľkostných kategórií podnikov k 31.12.2021

Odvetvie podľa SK NACE	Hrubšie členenie odvetví	Veľkostné kategórie podnikov				
		Mikropodniky (0 -9)	Malé podniky (10 - 49)	Stredné podniky (50 - 249)	Spolu MSP (0 - 249)	Spolu MSP (0 - 249)
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	Pôdohospodárstvo	12 554	38	2	12 594	12 594
Ťažba a dobývanie	Priemysel	69	0	0	69	54 217
Výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov		1 899	64	7	1 970	
Výroba textilu, odevov, kože a kožených výrobkov		3 710	20	0	3 730	
Výroba drevených a papierových výrobkov, tlač		9 559	33	1	9 593	
Výroba koksu a rafinovaných ropných produktov		3	0	0	3	
Výroba chemikálií a chemických produktov		110	0	0	110	
Výroba základných farmaceutických výrobkov		3	0	0	3	
Výroba výrobkov z gumy a plastu		2 273	11	1	2 285	
Výroba kovov a kovových konštrukcií		26 758	32	2	26 792	
Výroba počítačových, elektronických výrobkov		491	0	0	491	
Výroba elektrických zariadení		867	0	0	867	
Výroba strojov a zariadení inde nezarađených		598	4	1	603	
Výroba dopravných prostriedkov		393	3	0	396	
Ostatná výroba, oprava a inštalácia strojov a zariadení		6 662	21	1	6 684	
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu		9	0	0	9	
Dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd	609	2	1	612		
Stavebníctvo	Stavebníctvo	94 636	87	2	94 725	94 725
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel	Obchod	58 742	364	11	59 117	59 117
Doprava a skladovanie	Doprava, informácie	13 193	52	2	13 247	13 247
Ubytovacie a stravovacie služby	Ubytovanie a stravovanie	9 987	153	2	10 142	10 142
Nakladateľské, audiovizuálne a rozhlasové činnosti	Doprava, informácie	3 286	3	1	3 290	14 040
Telekomunikácie		23	0	0	23	
IT a ostatné informačné služby		10 725	2	0	10 727	
Finančné a poisťovacie činnosti	Obchodné služby	2 581	1	0	2 582	65 581
Činnosti v oblasti nehnuteľností		1 804	4	0	1 808	
Právne a účtovnícke činnosti, poradenstvo v oblasti riadenia, architektonické činnosti, technické testovanie a analýzy		28 236	9	0	28 245	
Vedecký výskum a vývoj		249	0	0	249	
Ostatné odborné, vedecké a technické činnosti		10 821	4	0	10 825	
Administratívne a podporné služby		21 851	19	2	21 872	
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	Ostatné služby	0	0	0	0	26 570
Vzdelávanie		4 956	5	0	4 961	
Zdravotníctvo		299	0	0	299	
Rezidenčná starostlivosť a sociálna práca		490	0	0	490	
Umenie, zábava a rekreácia		2 548	3	0	2 551	
Ostatné činnosti		18 263	6	0	18 269	

Tab. č. 31: Počet právnických osôb - podnikov podľa jednotlivých odvetví a veľkostných kategórií podnikov k 31.12.2021

Odvetvie podľa SK NACE	Hrubšie členenie odvetví	Veľkostné kategórie podnikov					
		Mikropodniky (0 - 9)	Malé podniky (10 - 49)	Stredné podniky (50 - 249)	Spolu MSP (0 - 249)	Spolu MSP (0 - 249)	Veľké podniky (250 a viac)
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	Pôdohospodárstvo	7 462	786	126	8 374	8 374	1
Ťažba a dobývanie	Priemysel	159	36	10	205	30 923	3
Výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov		3 290	370	120	3 780		23
Výroba textilu, odevov, kože a kožených výrobkov		2 193	195	70	2 458		17
Výroba drevených a papierových výrobkov, tlač		5 550	303	55	5 908		14
Výroba koksu a rafinovaných ropných produktov		31	1	1	33		1
Výroba chemikálií a chemických produktov		407	40	24	471		4
Výroba základných farmaceutických výrobkov		8	10	5	23		3
Výroba výrobkov z gumy a plastu		1 705	278	158	2 141		37
Výroba kovov a kovových konštrukcií		6 084	661	210	6 955		33
Výroba počítačových, elektronických výrobkov		1 259	58	30	1 347		8
Výroba elektrických zariadení		967	78	76	1 121		26
Výroba strojov a zariadení inde nezaradených		824	177	93	1 094		43
Výroba dopravných prostriedkov		379	47	80	506		64
Ostatná výroba, oprava a inštalácia strojov a zariadení		2 672	252	77	3 001		20
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu		410	97	21	528		13
Dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd		1 199	104	49	1 352		13
Stavebníctvo	Stavebníctvo	23 985	1 278	148	25 411	25 411	16
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel	Obchod	39 959	2 675	392	43 026	43 026	98
Doprava a skladovanie	Doprava, informácie	10 024	917	186	11 127	11 127	54
Ubytovacie a stravovacie služby	Ubytovanie a stravovanie	9 265	837	59	10 161	10 161	5
Nakladateľské, audiovizuálne a rozhlasové činnosti	Doprava, informácie	2 748	41	10	2 799	15 384	3
Telekomunikácie		236	26	9	271		9
IT a ostatné informačné služby		11 842	362	110	12 314		21
Finančné a poisťovacie činnosti	Obchodné služby	874	82	32	988	93 495	22
Činnosti v oblasti nehnuteľností		15 983	374	40	16 397		2
Právne a účtovnícke činnosti, poradenstvo v oblasti riadenia, architektonické činnosti, technické testovanie a analýzy		31 428	730	100	32 258		18
Vedecký výskum a vývoj		630	30	5	665		0
Ostatné odborné, vedecké a technické činnosti		12 302	275	23	12 600		0
Administratívne a podporné služby		29 515	835	237	30 587		35
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	Ostatné služby	5	3	1	9	19 537	3
Vzdelávanie		3 980	72	8	4 060		0
Zdravotníctvo		6 208	248	70	6 526		37
Rezidenčná starostlivosť a sociálna práca		370	22	3	395		0
Umenie, zábava a rekreácia		3 509	97	30	3 636		6
Ostatné činnosti		4 777	114	20	4 911		0

Tab. č. 32: Rozdelenie sektorov priemyselnej výroby podľa technologickej úrovne priemyselnej výroby na základe klasifikácie SK NACE

Technologický sektor	Odvetvia výroby podľa SK NACE Rev. 2
Vysoká technológia	21 výroba základných farmaceutických výrobkov a farmaceut. prípravkov 26 výroba počítačových, elektronických a optických výrobkov 30.3 výroba lietadiel a kozmických lodí a podobných zariadení
Stredne vysoká technológia	20 výroba chemikálií a chemických produktov 25.4 výroba zbraní a munície 27 až 29 výroba elektrických zariadení; výroba strojov a zariadení i.n.; výroba motorových vozidiel, návesov a prívosov 30 výroba ostatných dopravných prostriedkov bez 30.1 stavba lodí a člnov a bez 30.3 výroba lietadiel a kozmických lodí a podobných zariadení 32.5 výroba lekárskech a dentálnych nástrojov a potrieb
Stredne nízka technológia	18.2 reprodukcia záznamových médií 19 výroba koksu a rafinovaných ropných produktov 22 až 24 výroba výrobkov z gumy a plastu; výroba ostatných nekovových minerálnych výrobkov; výroba a spracovanie kovov 25 výroba kovových konštrukcií okrem strojov a zariadení bez 25.4 výroba zbraní a munície 30.1 stavba lodí a člnov 33 oprava a inštalácia strojov a prístrojov
Nízka technológia	10 až 17 výroba potravín; výroba nápojov; výroba tabakových výrobkov; výroba textilu; výroba odevov; výroba kože a kožených výrobkov; spracovanie dreva a výroba výrobkov z dreva a korku okrem nábytku; výroba predmetov zo slamy a prúteného materiálu; výroba papiera a papierových výrobkov 18 tlač a reprodukcia záznamových médií bez 18.2 reprodukcia záznamových médií 31 výroba nábytku 32 iná výroba bez 32.5 výroba lekárskech a dentálnych nástrojov a potrieb
Spracovateľský priemysel spolu	10 až 33

Tab. č. 33: Rozdelenie sektorov služieb podľa znalostnej intenzity a technologickej úrovne služieb na základe klasifikácie SK NACE

Technologický sektor	Odvetvia služieb podľa SK NACE Rev. 2
Znalostne intenzívne služby	
Znalostne intenzívne služby s vysokou technológiou	59 až 63 výroba filmov, videozáznamov a televíznych programov, príprava a zverejňovanie zvukových nahrávok; činnosti pre rozhlasové a televízne vysielanie; telekomunikácie; počítačové programovanie, poradenstvo a súvisiace služby; informačné služby 72 vedecký výskum a vývoj
Znalostne intenzívne trhové služby (bez služieb s vysokou technológiou a finančného sprostredkovania)	50 vodná doprava 51 letecká doprava 69 až 71 právne a účtovnícke činnosti; vedenie firiem, poradenstvo v oblasti riadenia; architektonické a inžinierske činnosti, technické testovanie, analýzy 73 až 74 reklama a prieskum trhu; ostatné odborné, vedecké a technické činnosti 78 sprostredkovanie práce 80 bezpečnostné a pátracie služby
Znalostne intenzívne finančné služby	64 až 66 finančné služby okrem poistenia a dôchodkového zabezpečenia; poistenie, zaistenie a dôchodkové zabezpečenie okrem povinného sociálneho poistenia; pomocné činnosti finančných služieb a poistenia
Ostatné znalostne intenzívne služby	58 nakladateľské činnosti 75 veterinárne činnosti 84 verejná správa a obrana; povinné sociálne poistenie 85 až 93 vzdelávanie; zdravotníctvo; starostlivosť v pobytových zariadeniach (rezidenčná starostlivosť); sociálna práca bez ubytovania; tvorivé, umelecké a zábavné činnosti; činnosti knižníc, archívov, múzeí a ostatných kultúrnych zariadení; činnosť herní a stávkových zariadení; športové, zábavné a rekreačné činnosti
Znalostne menej intenzívne služby	
Znalostne menej intenzívne trhové služby	45 až 47 veľkoobchod a maloobchod a oprava motorových vozidiel a motocyklov; veľkoobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov; maloobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov 49 pozemná doprava a doprava potrubím 52 skladové a pomocné činnosti v doprave 55 až 56 ubytovanie; činnosti reštaurácií a pohostinstiev 68 činnosti v oblasti nehnuteľností 77 prenájom a lízing 79 činnosti cestovných agentúr, rezervačné služby cestovných kancelárií a súvisiace činnosti 81 činnosti súvisiace s údržbou zariadení a krajinnou úpravou 82 administratívne, pomocné kancelárske a iné obchodné pomocné činnosti 95 oprava počítačov, osobných potrieb pre domácnosti
Ostatné znalostne menej intenzívne služby	53 poštové služby a služby kuriérov 94 činnosti členských organizácií 96 ostatné osobné služby 97 až 99 činnosti domácností ako zamestnávateľov domáceho personálu; nediferencované činnosti v domácnostiach produkujúce tovary a služby na vlastné použitie; činnosti extrateritoriálnych organizácií a združení
Služby spolu	45 až 99